

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ'NDE EĞİTİM GÖREN YABANCI
UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN SOSYAL UYUM SÜRECİ

Hazırlayan
Tuğba ALASIRT

Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Sosyoloji Bilim Dalı
Yüksek Lisans

Danışman
Dr. Öğrt. Üyesi Recep Akgün

KARAMAN – 2019

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ'NDE EĞİTİM GÖREN YABANCI
UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN SOSYAL UYUM SÜRECİ

Hazırlayan
Tuğba ALASIRT

Sosyoloji Ana Bilim Dalı
Sosyoloji Bilim Dalı
Yüksek Lisans

Danışman
Dr. Öğrt. Üyesi Recep Akgün

KARAMAN – 2019

TEZ ONAY SAYFASI FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	
Revizyon No	00
Sayfa No	1/1

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ'NDE EĞİTİM GÖREN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN SOSYAL UYUM SÜRECİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 24 / 09 / 2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Faruk KARAASLAN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Oya ERYİĞİT GÜNLER

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Recep AKGÜN

İmzası

[Handwritten signatures of the jury members]

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 13/09/2019 tarih ve 41/15 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: .....**Doç. Dr. İdris Nahi UYSAL**
Enstitü Müdürü

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

Eğitim hakkı her bireyin almak zorunda olduğu verili bir haktır. Eğitim amacı ile ÷lkelerinden ayrılan uluslararası öğrencilerin hareketlilikler günümüzde eskiye oranla artış göstermektedir. Öğrencilerin farklı ÷lkelerde eğitim almaları sosyo-k÷ltürel, sosyo-ekonomik karşılaşma ve k÷ltürel öğrenme sürecini ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilerin karşılaşmaları ise etkileşim kavramına işaret etmektedir. Karşılaşmaların ve etkileşimlerin önemli olduğu bu çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşmalarından hareketle sosyal uyumlanmanın sağlanıp sağlanamadığı Karaman ölçeğinde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışma sürecinde desteğini her zaman gördüğüm, her konuda gerçekten danışmanlığını, yardımını hissettiğim, içini layıkıyla yaptığına inandığım değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Recep Akgün'e bana ve çalışmama kattığı her şey için teşekkür ediyorum.

Yaşam boyu karşılaşılan her kişi ve olayın insan hayatına farklılaşan katkılarının olduğunu biliyoruz. Hayatıma katkısı olan herkese ve her şeye teşekkür ediyorum. şuana kadar özellikle motivasyon konusundaki desteğinden ötürü başta annem olmak üzere tüm aileme teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca Huriye Demir, Meryem şimşek, Gülüzar şimşek, Neslihan Toy, Aslı Çevik, Hilal Dursun, Hamza Almallah, Büşra Demir Savga ve aramıza Kasım ayı içerisinde katılacak olan Ertuğrul bebek ve diğer tüm sevdiklerim, hepinize her şey için çok teşekkür ediyorum.

ÖZET

Son yıllarda hem dünya da hem de Türkiye’de yabancı uyruklu öğrencilerin ülkeler arası hareketliliği artmaktadır. Bu hareketlilikte teknolojinin ve sosyal ağların kullanımı önemlidir. Özellikle öğrencileri eğitim göçüne sürükleyen itme-çekme faktörleri gibi pek çok etken öğrencilerin kendilerini daha iyi eğitim fırsatı yaratmak ve sosyo-kültürel açıdan gelişim göstermek amacıyla farklı ülkelere gitmeleri ile sonuçlanmaktadır. Farklı ülkelerde eğitime başlayan öğrenciler ülke ve yaşanan şehirde uyum sorunlarıyla karşılaşabilmektedir.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin, üniversite ve kent içindeki karşılaşmalarından doğan etkileşimi ve bu etkileşimin sosyal uyuma etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın amacı öğrenciler ve yerel halk arasındaki karşılaşmalardan doğan etkileşimin uyumlanmanın sağlanıp sağlanmadığına dair bir sonuca ulaşmasını sağlamaktır. Ulaşılan sonuçtan hareketle öğrencilerin uyumlanıp, uyumlanamadıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Uyum sürecinin ortaya çıkışında karşılaşmalar, dolayısıyla kullanılan ortak alanlar önemli yer tutmaktadır. Bu ortak alanlar ise üniversite kampüsü ve şehir içerisinde bulunan kamusal alanlardır. Çalışmanın önemi kamusal alanlarda karşılaşan öğrenci ve yerel halkın karşılıklı etkileşimidir. Bu etkileşimleri anlayabilmek adına yarı yapılandırılmış görüşme formları eşliğinde görüşmeler ve gözlemler yapılmıştır. Çalışmada gözlemler tüm öğrenciler için geçerli iken görüşmeler 21 tane yabancı uyruklu öğrenci ve 16 yerel halkla sınırı kalmıştır. Bu sınırın belirlenmesinde ise doyum noktasına dikkat edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Sosyal Uyum, Etkileşim, Karşılaşma, Kültürel Uyum*

ABSTRACT

In recent years, both Turkey and the entire world, international mobility of foreign students is increasing. Globalization, effective use of social networks and factors such as pushing and pulling factors that drive students to the process of educational migration, enable students to go to the different countries to create better educational opportunities and develop socio-cultural aspects.

Students going to different countries face adaptation problems. In this study, the interaction of micro-scale university students and students arising from the university and the city and the effect of this interaction on social harmony will be discussed. The aim of this study is to highlight the impact of interaction between foreign students and the local people. Based on the results, it will examine whether those foreign students are compatible or not in regard that people come from different countries with different cultures and behaviour. Does those behaviour be acceptable in University environment and the society at all? So the importance of this study is to examine the compatibility of those behaviour.

The method of data collections used is interview with observation and semi-structured interview. In this study, the observation done to all students, while the interview was limited only to 21 foreign students and 16 citizens. Saturation point is an important factor in determining this limit.

Keywords: Foreign Students in Turkey, Social Cohesion, Interaction Overview, Cultural Adaptation

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	7
1.1. Araştırmanın Konusu	7
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	8
1.3. Araştırmanın Problemi ve Alt soruları	11
1.4. Araştırma Yöntemi ve Oluşum Süreci	12
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	22
İKİNCİ BÖLÜM	23
2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	23
2.1. Küreselleşme, Eğitim Göçü ve Yabancı Uyruklu Öğrenciler	24
2.2. Kmü’de Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Yasal Süreç	30
2.3. Kültür ve Kültürleşme	38
2.4. Habitus	40
2.5. Önyargı-Sosyal Dışlanma-Kimlik- Ayrımcılık	43
2.6. Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler	45
2.7. Etkileşim	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	56
3.1. Bulgular ve Analiz Bölümüne Giriş	56
3.2. Analiz Öncesi Ülkeler Arası Karşılaştırma	58
3.2.1. Türkmenistan	66
3.2.2. Burkino-Faso	69
3.2.3. Özbekistan.....	71
3.2.4. Afganistan	71
3.2.5. Filistin.....	73
3.2.6. Suriye	73

3.3.	ANALİZ YORUM	77
3.3.1.	TÜRKİYE'YE GİRİŞ VE KARAMAN'DA BAŞLANGIÇ SÜRECİ.....	78
3.3.1.1.	Türkiye'de Eğitim Alma Kararını Etkileyen Faktörler	78
3.3.1.2.	Karaman'ın Öğrenciler Tarafından Tercih Edilme Nedenleri.....	84
3.3.1.3.	Karaman'da İlk Etkileşim-Olumlu veya Olumsuz Karşılaşmalar	89
3.3.2.	KARAMAN'DA YAŞAM	95
3.3.2.1.	Birlikte Yaşanılan İnsanlar	95
3.3.2.2.	Karaman'da Öğrenci Olmaktan Duyulan Memnuniyet.....	102
3.3.2.3.	Etkileşime Geçilenler	105
3.3.3.	ETKİLEŞİMDE ANA UNSUR: DİL	110
3.3.3.1.	Türkçe Öğrenme Süreci ve Yaşanılanlar	110
3.3.4.	DİN ve İNANÇ	114
3.3.4.1.	Dini İnanç ve Pratiğe Geçirme Sürecinde Karşılaşılanlar.....	114
3.3.5.	UYUM SÜRECİ.....	118
3.3.5.1.	Yabancı Hissetmek.....	119
3.3.5.2.	KMÜ'de Eğitime Başlamanın Ardından Kurulan Arkadaşlık Bağları	123
3.3.5.3.	Yabancı Uyruklu Öğrenciler Sosyal Hayatın Neresinde.....	126
3.3.5.4.	Kültürel farklılıklar ve Benzerlikler- Farklılıktan, Dışlanmaya.....	129
3.4.	KARAMAN'DA YAŞAYANLARIN YABANCI ÖĞRENCİLERLE KARŞILAŞTIRILMASI	135
3.4.1.	Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türk Bakışı.....	135
	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	145
	KAYNAKÇA	154
	EKLER.....	164
	EK 1: Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Görüşme Soruları	164
	Ek 2: Yerelde Yapılan Görüşme Soruları.....	169

KISALTMALAR

YTB: Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

TÖMER: Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi

KMÜ: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

TDK: Türk Dil Kurumu

GİRİŞ

Toplumlar arası karşılaşmalar ve sonrasında doğacak olan etkileşimlerden sadece birisini oluşturan göç ile, mekânsal ve kültürel karşılaşmalar yaşanmaktadır. Farklı kültürlerin ülkeler arasındaki hareketliliğine, teknolojinin hızla gelişmesi, küreselleşme, savaşlar, bireysel öncelikler, zorunluluklar ve buna benzer nedenler sebep olmaktadır. 1980 sonrası küreselleşme ile göçler yaşandığı çevreyi etkilemekle kalmayıp, yaşanılan ülke dışını da etkilemeye başlamıştır. Yeni Dünya düzeni ve hızla artış gösteren göçlerin etkisinin, arttığını kaynaklar da göstermektedir (Çağlar, 2018: 28-29). Hızlı gelişim gösteren teknoloji, teknolojinin daha da kolay kıldığı ve hızlandırdığı haberleşme, ulaşım olanakları, sosyal medyanın internet ağı kadar yakınımızda olması gibi pek çok faktör insanların ülkeler arasındaki hareketliliğine sebep olmaktadır. İnsanlık boyunca hep var olan göçler, teknoloji ile yeni bir boyut kazanıp, küresel dünyayı etkisi altına alarak devamlılığını sürdürmüştür (Giddens, 2013: 432, Yılmaz, 2014: 1686-1689).

Göç hareketliliklerinden birini oluşturan eğitim amaçlı öğrenci göçleri, uluslararası boyutta her geçen gün biraz daha artış göstererek kendinden söz ettirmektedir. Uluslararası hareketlilikler sonucunda ülkesinden ayrıлып farklı bir ülkede eğitim görmeye başlayan öğrenci, ilk olarak mekânsal değişikliklerle, ardından ise sosyal, kültürel, toplumsal pek çok farklılıkla karşılaşmaktadır. Bu karşılaşmalar, göç edilen ülke yerindeki bireyler ve göç eden bireyler arasında, Simmel'in (2016) sözünü ettiği toplumsallığın oluşumunu etkilemektedir. Göçmenlerin yaşadıkları karşılaşmalar onların göçmenlik formlarının oluşumunda oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Zorunlu veya isteğe bağlı olarak yaşanmış olan göç hareketlilikleri farklı bir toplum içerisinde yaşamaya başlamayı ve de yaşamaya alışmayı gerektirmektedir.

Dünyada her geçen gün kayda değer bir artış gösteren ve güncel bir sosyal hareket olan göç olgusunun ve bu olgunun yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecindeki etkisinin Karaman sınırları içerisinde ele alınması araştırmayı önemli kılmaktadır. Çalışmada bireysel tercihlerinin yanı sıra; ülkelerindeki savaş, iç karışıklık, ekonomik zorluklar ve buna benzer nedenler dolayısıyla göç etmiş yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim süreçleri üzerinden Türkiye'deki (Karaman örneğinde) yaşamları ele alınmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecini temel alan bu araştırmada, yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşmaları ve birileriyle etkileşime geçmeleri sonucunda bir uyum sağlamanın söz konusu olup olmadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Bu açıdan tez, yabancı öğrencilerin Karaman'a uyumlanıp uyumlanamadıkları sorunsalı etrafında, uyumlanma sürecinin nasıl gerçekleştiğini ele almaktadır. Araştırmanın amacı ise, yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'da ve KMÜ'de geçirdikleri zamanın onların sosyal uyumlanma süreçlerine etkisinin anlaşılır kılınip ve ortaya çıkarılmasıdır.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışma ile KMÜ'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'ye geliş nedenleri, Türkiye'ye geliş süreçleri, hangi yollarla geldikleri, Türkiye'de Karaman'ı tercih etme nedenlerinin neler olduğu, Karaman'daki yaşamlarının uyum sürecine olumlu veya olumsuz etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman yerelinde bulunan insanlarla karşılaşmalarından hareketle, Karaman'da yaşayan insanların da yabancı uyruklu öğrenciler hakkındaki düşünce, davranış ve deneyimlerinin uyum sürecine etkisi de ele alınmıştır. İki grubun karşılaşması sonucunda ortaya çıkan verilerden hareketle ise, sosyal uyum süreci anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmaya dair veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formları eşliğinde yapılan derinlemesine görüşmeler ve katılımlı gözlemler sonucu elde edilen verilerdir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları eşliğinde 21 tane yabancı uyruklu öğrenci ile 20-25 dakikadan 1.5 saate kadar uzayan görüşmeler sonucunda araştırma verileri elde edilmiştir. Gözlemlerin de aktif veri sağladığı araştırmada, yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecine dair bilgiler, onların her türlü insani ilişkileri, olumlu ve olumsuz yaşadıkları deneyimler, bu deneyimlerin nedenleri, bu deneyimler sonucunda neler hissettikleri, verdikleri tepkilerin neler olduğu anlamlandırılmaya ve ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Etkileşim ve karşılaşmaların önemli bir yer tuttuğu bu tezin **birinci bölümü** araştırmanın metod kısmıdır. Bu bölüm de yukarıda da özetlendiği üzere, araştırmanın konusu, amacı ve önemi, araştırmanın problemi, araştırmanın yöntem ve oluşum süreci, son olarak da araştırmanın sınırlılıklarına ifade edilmiştir.

Tezin ikinci bölümü ise kavramlardan oluşmuştur. İlk olarak küreselleşme- eğitim göçü ve yabancı uyruklu öğrenciler başlığı altında küreselleşme ve eğitim göçüne değinilmiştir ve aralarındaki ilişki göç eden öğrenciler üzerinden ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ardından dünyadaki ve Türkiye’deki yabancı uyruklu öğrenciler hakkında bilgiler verilmiştir. Bu başlığın hemen ardından ise yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’deki eğitim süreçlerinin başlangıcına dair yasal mevzuata yer verilmiştir ve ayrıca KMÜ’nün yabancı uyruklu öğrencileri kabul ederken ki yasal mevzuat da yer almıştır. Yasal mevzuatın öncesinde ise KMÜ’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler hakkında sayısal olarak öğrenci işlerinden alınan bilgilere yer verilmiştir.

Küreselleşme, eğitim göçü ve Kmü’de eğitim hakkı kazanan ve eğitim almakta olan öğrencilere dair verilen bilgilerin de ardından kültür ve kültürleşme başlığı ile farklı

kültürlerde yaşayan öğrencilerin daha iyi anlaşılması adına bu kavramların ne olduğuna, çalışma ile olan bağlamına yer verilmiştir. Kültürleşme ve kültür kavramları ise her kültürün bir arka planı olacağından hareketle Habitus kavramına işaret etmektedir ve bu şekilde Bourdieu'nun Habitus kavramı yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam dünyalarını anlamak adına yer almıştır.

Karşılaşan bireylerde ve toplumlarda ortaya çıkan kavramlardan olan önyargı, sosyal dışlanma, kimlik ve ayrımcılık kavramları ise hemen ardından devamlılık göstermiştir. Buraya kadar ki kavramların ardından ise en önemli kavramlardan biri olan bu çalışma ile ortaya konulmaya çalışılmış olan uyum ve sosyal uyum kavramları açıklanmıştır ve bu çalışma için de farklı tanımlamaları olan uyumla ifade edilmek istenen şeyin ne olduğu ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Uyum kavramının ortaya çıkışında rol oynayacak olan karşılaşmalar sonucunda ortaya çıkan etkileşim kavramı ise ikinci bölümün son başlığını oluşturmuştur. Etkileşim kavramı genel olarak G. Simmel'den hareketle ifade edilmeye çalışılmıştır. Tüm bu kavramların anlatılmasındaki amaç ise, göç ederek farklı bir ülkede eğitim almaya başlayan yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşmalar sonucundaki etkileşim sürecinde karşımıza çıkan örneklerle işaret etmesidir. Mesela ilk olarak tüm öğrencilerin ülkeye giriş aşamasında yararlandıkları teknoloji öğrencinin sosyal çevre edinmesinde de, yeni yaşam alanına alışma sürecinde de kolaylaştırıcı olmuştur. Bu aşamada ise farklı bir kültürle karşılaşan öğrenciler kültürel karşılaşma ve kültürleşme kavramlarının içini doldururken yine bu aşamada dışlanma, önyargı, ayrımcılık, kimlik edinimi ya da var olan kimliğini koruma gibi kavramların örnekleri ile görüşmelerde de ortaya çıktığı karşılaşmışlardır. Bu

kavramlar sonrasında ise ülkeye uyum sürecini anlamak adına da etkileşim kavramı önemli bir yerde durmaktadır.

Üçüncü bölümde ise analize geçilmiştir. Görüşme yapılan öğrencilerin tek tek tanıtımı yapılarak onların ülkelere göre benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Verilerin analizine geçilip, Karaman analizi ve gözlem notları ile bölüm sonlandırılmıştır. Son olarak ise, sonuç bölümü ile çalışma bitirilmiştir.

Analiz kısmında ilk olarak öğrencilerin tanıtımı yer almaktadır; öğrencilerin demografik bilgilerine yer verilmiştir. Öğrenciler hakkındaki bilgiler, her öğrenci için bir kodlama sistemi ile oluşturularak sunulmuştur. Bununla amaçlanan; verilerin kullanım aşamasında görüşmecileri kısa kodlarla tanıtır kılmaktır. Görüşmeye katılan öğrencilerin tanıtılmasının ardından farklı ülkelerden olan katılımcıların ülkeleri arasındaki farklılaşan ve benzerlik gösteren noktalara yer verilmiştir. Bu benzerlik ve farklılıkların öğrencilerin etkileşim kurmalarında önemli olduğu görülmektedir.

Öğrencilerle ilgili verilen bilgiler ve analizin ardından araştırma mekânı olan Karaman'da yaşayan(öğrenci- öğretmen- esnaf- çalışan vd.), yereldeki bireylerle yapılan görüşmelere ve gözlemlere yer verilmiştir. Bu kısım karşılaşmaların ve uyum sürecinin anlaşılması adınadır. Böylece bu görüşmeler sonucunda iki farklı grubun karşılaşmalarından doğan etkileşim ve sosyal uyum süreci ele alınmaya çalışılmıştır.

21 tane yabancı uyruklu öğrenci ile görüşülmüştür ve bu görüşmecilerden 7'si kadın 14'ü erkektir. Yaş aralıkları ise 17-28'dir. Görüşmeciler 7 farklı ülkeden gelen öğrencilerdir. Aralarından dokuz tanesi Suriye, dört tanesi Afganistan, dört tanesi Türkmenistan, iki tanesi Filistin, bir Özbekistan ve bir tane de Burkino-Faso vatandaşıdır.

Görüşmeciler seçilirken cinsiyet dağılımında herhangi bir ölçüt aranmamıştır. Kartopu örneklem seçme tekniğiyle seçim yapılmıştır.

Öğrencilerin tanıtımı, ülkeler hakkında verilen genel ve özel bilgilerin ardından, verilerin analizine yani bulguların yer alacağı kısma geçilmiştir. Bu bölüm görüşmelerde ortaya çıkan soruların gruplandırılarak başlıklandırılması ve başlıklar altında yer alan verilerin ortaya konulması ile oluşturulmuştur.

Bu kısım beş ana başlıktan oluşmaktadır. Ana başlıkların altında ise ilgili alt başlıklar yer almaktadır. Tüm başlıkların altında yer alan bilgilerden elde edilmeye çalışılan şey ise karşılaşmalardan ortaya çıkan etkileşim ve beraberindeki kavramların somut halini ortaya çıkarmaktır. Kavramlar kısmında ifade edilen kavramlardan da yararlanarak bu kısımda veriler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Etkileşimler ve bunların toplumsal ilişkiler biçiminde ortaya çıktığı mekânlar bu çalışma için önemlidir. Çünkü bu alanlar etkileşimin ve karşılaşmaların gerçekleştiği alanlardır. Öğrenciler için yurt, ev, apart, üniversite kampüsü ve Karaman merkezdeki sosyal ve kültürel mekânlar karşılaşma alanlarıdır. Öğrencilerin birlikte yaşadığı insanlar ise etkileşim sürecindeki ilk kişilerdir. Baktığımızda karşılaşmalar sonucunda ortaya çıkan etkileşim iki grup için kültürel karşılaşma, kültürlenme gibi kavramlarla bağ kurmakta ve uyum sürecine etki etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Bu başlık altında araştırmanın metot kısmı yer almaktadır. Konu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın problemi ve alt soruları, araştırma yöntemi ve oluşum süreci, araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir. İlk olarak araştırma sürecinin başlangıcına dair kısa bir giriş yapılarak araştırma konusunun nasıl belirlendiği açıklanmıştır. Ardından araştırmanın amacı ve önemine değinilmiştir. Burada uluslararası öğrenci hareketliliklerinden, Türkiye'deki öğrenci göçlerine ve Karaman'daki öğrencilerin durumuna yer verilmiştir. Ayrıca literatürde böyle bir çalışmanın neden önemli olduğuna da değinilmiştir. Bir sonraki başlık altında ise araştırmanın problemi yani araştırma sorusu ve alt sorulara yer verilmiştir. Ardından da araştırma yöntemi açıklanarak, araştırma sürecinin oluşumu aktarılmıştır. Son olarak da araştırmanın sınırlılıklarına değinilerek ikinci bölüme geçiş yapılmıştır.

1.1.Araştırmanın Konusu

Zorunlu veya isteğe bağlı olarak yaşanan göçler bölgeler arasında nüfus değişimlerini ve karşılaşmaları ortaya çıkarmaktadır. Karşılaşmalar sonucunda bireyler etkileşime girmektedirler. Etkileşim gerçeğinden hareketle bu çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreci konu edinilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim amacı ile ülkelerinin dışında bulunmaları mekânsal olarak değişen hayatlarına ilave değişiklikleri de beraberinde getirmektedir. Bu süreçte de yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştığı olaylar, deneyimler kısaca tüm her şey araştırmanın verilerini oluşturmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin farklı bir ülkede eğitim almalarının başlangıç aşamasında her bir öğrencinin değişiklik gösteren gerekçeleri olsa da bu çalışma sınırları içerisinde bulunan tüm öğrenciler KMÜ’de eğitim almaktadır. Araştırma grubunu oluşturan yabancı uyruklu öğrencilere bakıldığında ise sadece eğitim amacıyla göç etmiş öğrenciler yer almamaktadır. Ülkelerindeki savaş, iç karışıklık, ekonomik zorluklar ve buna benzer etkenlerden dolayı Türkiye’de eğitim alan öğrenciler de vardır. Öğrenciler hakkındaki bilgiler ise ilerleyen başlıklarda yer alacaktır.

Öğrencisi olunan Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi’ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin görünürde de, öğrenci işlerinden alınan resmi bilgilere göre de artış göstermesi dikkat çekerek, bu çalışmanın ortaya çıkışında ilk adımı oluşturmuştur. Öğrenci sayısındaki artışla birlikte merak edilen diğer konular ise yabancı uyruklu öğrenciler ve onların KMÜ’ye uyum süreçlerine dair bu çalışmaya karar verilmesinde etkili olmuştur.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Uluslararası hareketliliklerin içerisinde yer alan eğitim amaçlı göçler öğrencilerin farklı ülkelerde eğitim sürecine dâhil olması anlamına gelmektedir. Uluslararası öğrenci hareketlilikleri ise her yıl hızla artış göstermektedir. UNESCO İstatistik Enstitüsü verilerine göre 2000 yılında 2.1 milyon olan uluslararası dolaşımdaki öğrenci sayısı 2005 yılında 3 milyona, 2012’de ise 4.1 milyona ulaşmıştır. Bu sayının 2020 yılı itibariyle 7 milyonu aşacağı tahmin edilmektedir. Dünyada dolaşım halinde olan 4.1 milyon uluslararası öğrencinin yaklaşık 2 milyonu Avrupa ülkelerinde, 880 bini Kuzey Amerika’da eğitim görmektedir. Ülke bazında bakıldığında ise en çok uluslararası öğrenci kabul eden ilk beş ülkenin sırasıyla yüzde 18 oranıyla ABD, yüzde 11 oranıyla Birleşik Krallık, yüzde 7 oranıyla Fransa, yüzde 6 oranıyla Avustralya ve yüzde 5 oranıyla

Almanya olduğu gör÷lmektedir. Kanada ve Yeni Zelanda da dâhil edildiğinde uluslararası öğrencilerin yarıya yakınının İngilizce konuşulan ÷lkelerde bulunduğu dikkat çekmektedir (Karaca, 2016; Abdilabekov, Kaleci, 2019: 28; Hashempour, 2019: 64)

Tüm dünyada, yurtdışına eğitim amaçlı giden öğrencilerin yüzde 52'si Asya Kıtası'ndan, yüzde 23'ü Avrupa'dan, yüzde 12'si Afrika kıtasındandır. Yurtdışına en fazla öğrenci gönderen beş ÷lkeye bakıldığında ise, ilk sırayı 694 bin (yüzde 17) civarı öğrenci gönderen Çin alırken, Çin'i 194 bin (yüzde 5) öğrenciyle Hindistan, 124 bin (yüzde 3) öğrenciyle Güney Kore, 118 bin (yüzde 3) öğrenciyle Almanya ve 63 bin (yüzde 1.5) civarı öğrenciyle Suudi Arabistan izlemektedir (Karaca; 2016).

UNESCO'nun verilerine göre Türkiye'den de 45 bin civarında öğrenci yurtdışında eğitim görmektedir. Bu sayıyla Türkiye'nin yurtdışına en çok öğrenci gönderen ilk 10 ÷lke bandına yakın olduğu gör÷lmektedir. Türkiye'den uluslararası dolaşımında bulunan öğrencilerin 11 bin civarı ABD'de, 5'er bin civarı Almanya ve Bulgaristan'da, 3'er bin civarı ise Birleşik Krallık, Avusturya ve Azerbaycan'da eğitim almaktadır (Karaca; 2016).

Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrenci sayısına bakıldığında ise; YÖK'ün verilerine göre 1990'da 7 bin 661, 2000 yılında 16 bin 656, 2012 yılında 43 bin ve Nisan 2014 itibariyle 55 bine ulaşmıştır. Özellikle 2010'dan sonraki yıllarda ivmesi düşük olsa da, Türkiye'de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sayısında düzenli bir artış olduğu gör÷lmektedir. Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen üç ÷lke; 7 bin civarı öğrenciyle Azerbaycan, 6 bin civarı öğrenciyle Türkmenistan ve 4 bin civarı öğrenciyle Kuzey Kıbrıs'tır. Bu üç ÷lkeden gelen öğrenci sayısı, Türkiye'deki toplam yabancı uyruklu öğrenci sayısının yüzde 40'ını oluşturmaktadır. Onları da 1000

civarı öğrenciyle Almanya, Yunanistan, İran, Bulgaristan ve Afganistan izlemektedir (Karaca; 2016). Türkiye'ye en fazla öğrenci Suriye'den gelirken, bu ülkeyi sırasıyla Azerbaycan, Türkmenistan, İran, Afganistan takip etmektedir (Hürriyet, 2019). Hürriyet'in gösterdiği bu bilgiye ek olarak kavramlar kısmında farklılaşan rakamlara da yer verilmiştir.

YÖK'ün verilerine göre ise 28 Mayıs 2019 itibari ile 182 ülkeden 150 bin öğrenci Türkiye'de eğitim almaktadır. Bu rakamlar dört yıl öncesine kadar 40 binli iken şuan 150 binlere ulaşmıştır. (Memurlar.net, 2019; Hürriyet, 2019; YTB). Tüm bu rakamlardan çıkan şey ise hem uluslararası boyutta hem de Türkiye'de yabancı uyruklu öğrenci sayısının hızla artış gösterdiğidir. Türkiye'de en fazla uluslararası öğrenci bulunduran büyük şehirlere ek olarak diğer şehirlerde de öğrenci sayısındaki artış bilinir durumdadır.

Türkiye'de ve araştırma mekânı olan Karaman'da da hızla artış gösteren yabancı uyruklu öğrencilerin varlığı bu çalışmanın oluşumunu sağlamıştır. Buradan hareketle araştırmanın amacı ise, yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman ve KMÜ'de geçirdikleri zaman içerisinde sosyal uyumlanma süreçlerini anlamak ve ortaya çıkarmak olmuştur. Uyum ve sosyal uyum kavramına getirilen tanımlamaları ve ifade edilmek istenenin daha rahat anlatılması adına kavramsal çerçeve kısmında yer almaktadır.

Çalışmada verilerin oluşumunu sağlayan yabancı uyruklu öğrencilerin etkileşim ve karşılaşma süreçleri önemlidir. Çünkü öğrencilerin karşılaştığı mekânlar ve bireylerle kurduğu etkileşimin boyutu uyum sürecinde olumlu veya olumsuz yönde etkili olmaktadır. Öğrencilerin karşılaşmalarından ve etkileşimlerinden anlamların çıkarıldığı bu çalışmada özellikle öğrencilerin karşılaştığı deneyimlere yer verilerek süreç anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin karşılaştığı kişiler ise genellikle diğer

öğrenciler, üniversite çalışanları -öğrenci, öğretim elemanları, çalışanlar,- ev sahibi, yurt personeli veya sokakta karşılaştığı insanlardır. Bu karşılaşmalardan doğan etkileşim ve bu etkileşim sonucu ortaya çıkan ilişkiler ve bu ilişkilerin formları da uyum sürecinin verilerini oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu etkileşimleri ve ilişkileri ortaya çıkaran bağlam, dinamik ve mekanizmalar da anlaşılmaya çalışılmıştır.

Görüldüğü üzere, güncel bir hareket olan göçün yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecindeki etkisinin Karaman sınırlarında yapılması ve literatüre katkı boyutu da çalışmayı önemli kılmaktadır.

1.3.Araştırmanın Problemi ve Alt soruları

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreçlerini, uyumlanıp uyumlanamadıklarının ortaya konulmaya çalışıldığı bu çalışmada yabancı uyruklu öğrenciler ve yerel halk arasındaki karşılaşmalar ve etkileşimler bağlamında yabancı uyruklu öğrencilerin uyumlanma süreçleri ele alınmıştır. Böylece onların uyumlanmasını ve uyumlanmamasını belirleyen mekanizmalar, nedenler ve sürece etki eden faktörler ortaya konulmaya ve anlaşılmaya çalışılmıştır.

Ana Soru: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler Karaman'da yaşamaya başladıkları andan itibaren sosyal uyum sağlayabildiler mi? Uyum sağlanmışsa ya da sağlanamamışsa bu sürecin destekçi faktörleri nelerdir?

Soru: Öğrencilerin Türkçe dil gelişimi(konuşma-anlama) dışında uyum sürecinde kendilerinden ya da çevreden kaynaklı diğer faktörlerin etkisi var mıdır? Bu faktörler nelerdir?

Soru: Sosyal uyum sürecinde öğrencilerin grup içinde kalması veya grup dışına çıkmasının etkisi var mıdır? Varsa hangi faktörlerle karşımıza çıkmaktadır?

Soru: Öğrencilerin ve yerelde bulunan bireylerin birbirlerine karşı ilk yargıları öğrencileri hangi açılardan etkilemektedir?

1.4.Araştırma Yöntemi ve Oluşum Süreci

Bu araştırma, eğitim amacıyla ülkelerinden ayrılan öğrenciler ve onların sosyal uyum sürecini ortaya koymak adına yapılan nitel bir çalışmadır. Araştırmada KMÜ’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’ye geliş nedenleri, Türkiye’ye geliş süreçleri ve nasıl geldiklerini, Türkiye’de ise Karaman’ı tercih etme nedenlerinin neler olduğu, Karaman’daki yaşamalarının uyum sürecine etkisi ve katkısı anlaşılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman yerelinde bulunan insanlarla karşılaşmalarından hareketle, Karaman’da yaşayan insanların da yabancı uyruklu öğrenciler hakkındaki düşünce, davranış ve deneyimlerinin uyum sürecindeki etkisi de anlaşılmaya çalışılmıştır. İki grubun karşılaşması sonucunda ortaya çıkan veriler ışığında da sosyal uyum süreci anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecinin anlaşılmaya çalışıldığı bu çalışmanın ortaya çıkışında dünyada, Türkiye’de ve araştırma özelinde Karaman’da artan yabancı öğrenci sayısı, konuyu araştırılmaya değer kılmaktadır. Nitel araştırmalarda “incelenecek insanların seçilme biçimini belirleyen, temsil güçlerinden çok araştırma konusuyla ilgilidir” (Neuman, 2013: 320). Dolayısıyla araştırma konusunun seçiminde hem ülke bazında hem de Karaman’da hızla artmakta olan yabancılar, dolayısıyla yabancı öğrencilerin artışları ve bu artışa sebep olan faktörlerle birlikte farklı bir ülkede yaşamaya,

eğitim görmeye başlayan yabancı öğrencilere dair her şey derinlemesine anlaşılmaya çalışılmıştır.

Nicel araştırmadan farklı olarak daha küçük gruplar üzerine, genelleme yapmaya gereksinim duymadan anlamının üzerine yoğunlaşan nicel araştırmalarla ilgili akır'ın alıntısına bakılırsa şu şekildedir: "onlar her şeyi ölçer fakat bir şey anlamazlar" (akır, 2009: 137). Bu çalışmada da ölçmekten, genellemeler yapmaktan ziyade anlamak amaçlanmaktadır. Fransız sosyoloji geleneğinin *doğacı*, *nesnelci* ve *açıklayıcı* anlayışına karşı Alman sosyoloji geleneği, anlamaya önem vermektedir. Alman sosyoloji geleneğine göre *anlamacı* (Verstehen) yaklaşım önemlidir. Alman sosyolojisine göre bütün beşeri bilimler, doğa bilimlerinden hem konu hem de yöntem olarak farklılık göstermektedir. Özellikle tarih ve sosyolojide farklılığı belirgin olarak görebilmekteyiz. Alman sosyologlara göre, nesnelere ziyade anlamlar, işaretler ve semboller önemlidir ve incelenmesi gerekmektedir (Hira, 2000: 46).

Anlamaları bulmaya çalışırken nitel araştırmada araştırma sorusunun, hangi sorulara yanıt arandığı da önemlidir. Araştırmacılar araştırma konusuna dair sorulara cevap ararken ne, nerede, kim, nasıl ve niçin tipindeki sorulardan birine veya birkaçına cevap aramaktadır. Araştırma sürecinde ne ve nasıl sorularına odaklanılan nitel araştırma ile yabancı öğrencilerin uyum sürecine dair tüm gerçeklikler derinlemesine anlaşılmaya, anlamlandırılmaya çalışılmıştır (Kümbetoğlu, 2015: 34).

Pozitivizmden ziyade anlayıcı sosyoloji deyince akla gelen Weber'e göre ise sosyal olguları anlaşılır şekilde ele almak, olay ve olguların nedenlerini ortaya çıkarmak ya da anlamaya çalışmak sosyal bilim olmanın bir gerekliliği ve doğa bilimlerinden farklıdır (Hira, 2000: 50). Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmayla da araştırma

süresince karşılaşılan olay ve olgular derinlemesine anlaşılmaya çalışılmıştır. Çakır'ın alıntısına göre ise de; “alan araştırması kişilerin, grupların güdülerine neden olan, gizli kalmış sosyal tutumlarını, değerlerini ve öteki kuvvetleri ortaya çıkaran, toplumu organik sosyal bir süreç olarak ele alan araştırma yöntemi” olarak görülmektedir (Çakır, 2009: 156).

Nitel araştırmalarda kültürlerin derinlemesine tanımını yapmak, insanların yükledikleri anlamları, olay ve süreçleri anlamak ve ortaya koymak önemli görülmektedir. Araştırmacı günlük, sıradan hayatın içindeki pratiklerden yola çıkarak bireylerin sosyal dünyaya bakışını, duygularını, algılarını, dünyayı değerlendirmesini doğrudan ya da birebir deneyimlemeye ve anlamaya çalışmaktadır (Kümbetoğlu, 2015: 47; Kumar, 2011: 110; Çakır, 2009: 156). Bu yüzden araştırma konusu olan yabancı öğrencilerin uyum sürecinin daha iyi anlaşılması adına katılımlı gözlem ile geçerli ve güvenilir bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda nitel araştırma sürecinde araştırmacının yaşam şartları, düşünceleri ve bakış açısının değişebileceği ihtimali ile net ve kesin bir yaklaşımdan daha ziyade esnek, sonradan değişebilir yanının olduğu da bilinmektedir (Kümbetoğlu, 2015: 210).

Araştırmanın veri toplama yöntemlerinden olan katılımlı gözlem ve dışardan gözlem ifade edilirse; dışardan yapılacak gözlem, dışarıdan yani olay, olgu ve kişilerden uzakta yapılan gözlemdir. Bu araştırmanın veri toplama tekniklerinden biri olan katılımlı gözlemde ise gözlemci -araştırmacı- araştırılan grup veya bireylerle ya da olgularla, olaylarla iç içedir. Katılarak gözlem de daha derinlikli anlamlar bulunabilir, davranışların nedenleri ve boyutlarını anlamak daha kolaylaşmaktadır. Birebir sürecin içinde olmak, tüm anlam ağlarını daha derinleştirebilmektedir. Probleme neden olabilecek bir konu ise,

araştırmacı ve araştırılan grup arasında kurulan iletişim, objektiflik gibi konulardır. Araştırılan grup için de araştırmacı içinde önemle dikkat edilmesi gereken kurallardan biri olarak görülmektedir ve alan araştırmasında araştırmacının alanda bilgiler edinmesi, o kültür ile doğrudan ilişki kurması gözlem ve görüşme sürecine yani verilere artı katkı sunmaktadır (Arslantürk, 2008: 56- 57; Çakır, 2009: 156).

Bilgilerin keşfedilmeye çalışıldığı bu araştırmada yorumsamacı metot ile derinlemesine bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. “Yorumlayıcı yaklaşım, toplumsal yaşamın toplumsal etkileşimler ve toplumsal olarak inşa edilmiş anlama dayandığını savunur. İnsanlar içlerinde yaşadıkları bir gerçeklik anlayışına sahiptir” (Neuman, 2013: 132). Nitel araştırma tekniğinin kullanıldığı bu araştırmada, araştırmacının amacı ise keşiftir. Keşif yöntemi ile derinlemesine anlamak, anlam ve bağları kurabilmek amaçlanmaktadır. Yabancı öğrencilerin sosyal uyum sürecine dair her türlü ilişkileri, olumlu ve olumsuz yaşanan deneyimleri, nedenleri, neler hissettikleri, verdikleri tepkilerin neler olduğu anlamlandırılmaya ve keşfedilmeye çalışılmıştır.

Yorumlayıcı (keşif) kuram, bir olayın ya da pratiğin anlamını onu belirli bir toplumsal bağlama yerleştirerek keşfetmeye çalışır. Toplumsal dünyanın işleyişini kavramaya ya da zihinsel olarak anlamaya ve aynı zamanda bir şeye dair bir içgörü edinmeye ya da dünyayı başka birinin gözünden görmeye çalışmaktadır. Herkesin öznel dünya görüşü, davranış biçimini belirlediği için araştırmacı, ötekilerin mantığını ve olaylara bakışını anlamaya çalışmaktadır. Süreç, bir metni ya da edebiyat yapıtını çözümlenmeye benzer, anlam kültürel bir sembol sisteminin bağlamından gelir (Neuman, 2013: 109). Bu durum yukarıda da belirtildiği gibi avantaj ve dezavantaj olarak ortaya

çıkılmaktadır ve bu çalışmada anlamlar olabildiğince etik kurallar göz önünde tutularak elde edilmeye çalışılmıştır.

Nitel araştırmalar olasılıklı olmayan ya da rastlantısal olmayan örneklem kullanma eğilimindedir (Neuman, 2013: 320). Araştırmanın yapılacağı grubun belli ancak o grup hakkında kısıtlı bilginin olması, araştırma ile derinlemesine bilgi edinme amacı doğrultusunda bu araştırmada da olasılığa dayalı olmayan örneklem seçme tekniklerinden olan amaca yönelik örneklem tekniği ve kartopu örneklem tekniği kullanılmıştır. Görülecek öğrencilerin farklı özelliklere sahip olmalarına dikkat edilerek veriler toplanmıştır. Verilerin elde edilmesi aşamasında öğrencilerin yaşam şekilleri (kendi ülkelerinde ve Türkiye’de), ekonomik ve sosyal hayatları, kent ve üniversite arasındaki ilişkiler, anadili Türkçe olan kişilerle kurduğu ilişkiler ve tüm pratikleri uyum sürecine dair önemli noktalardır. Bu önemli noktaların derinlemesine anlaşılması adına veriler gözlem ve görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Bilgilerin toplama esnasında ise güvenilirlik ve geçerlilik problemlerinin olmamasına özen gösterilmiştir.

Araştırmanın veri toplama aşamasında da görüldüğü üzere eğitim amaçlı yer değişikliği yapan uluslararası öğrencilerin ve eğitim alınan KMÜ’de ve Karaman’da yaşayan bireylerin bireysel, sosyal ve kamusal alanlarında farklılıkları ortaya çıkmıştır. Bourdieu’nun (Palabıyık, 2011) kavramı olan “habitus” ise bu durumu anlamlı kılmak adına önemli olan kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakıldığında her bireyin zihinsel yapısı, duyuş, davranış, algılayış vb. biçimleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar da uyum sürecinde farklılaşan mekanizmaların doğuşuna neden olmuştur. Tüm bu mekanizmaların ve etkileşim sürecine dâhil olan bireylerin karşılaşmaları da sosyal uyum sürecinin anlamlı kılınmasını sağlamıştır ve karşılaşan iki farklı grubun(yerel halk-

yabancı öğrenciler) etkileşim sürecine girmesi her iki grubun da birbirlerine karşı düşünce, davranış, tutum değişikliklerine neden olmaktadır ya da olmamaktadır.

Etkileşimlerden hareketle uyumlanma sürecinin anlaşılmasına çalışıldığı bu çalışma için KMÜ’de çoğunluğu oluşturan Suriyeli öğrenciler ve onların Türkiye’de eğitim almaya karar verme aşamalarını anlamlı kılabilmek adına Arap Baharı ve Orta Doğu üzerine okumalar yapılmıştır -Akdemir, 2014; Akıncı vd. (2015); Albayrak (2014); Bayraktar(2013); Çerçi, (2017); Demirhan vd., (2015); Deniz vd., (2016); Devran vd., (2011); Durmuş, (2014); Er vd., (2012); Erdoğan, (2018); Erdil, (2016); Kaypak, (2016); Khalaf, Salem, (2017); Memiş, (2015); Özkarslı, (2014); Solmaz, (2013); Toraman, (2015); Görgülü, (2014); Paksoy, vd., (2013)-. Bu okumalara ve üniversite öğrencilerinin profillerine bakıldığında, Arap baharı ve Suriye İç Savaşı’nın, Orta Doğu’da yer alan ülkeler için ve ülkesinde karışıklık olan diğer insanlar için birer fırsat kapısı haline geldiği görülmektedir. Suriyeli öğrenciler ve diğer Arap milletlerinden gelen öğrenciler bu durumu kanıtlar niteliktedir. İlk aşamada edinilen bu tablo ve yapılan tüm bu okumalar sürecin daha iyi anlaşılmasını sağlarken bir nevi de kaynak taraması niteliği taşımaktadır. Fakat kaynak taramasında dikkat edilmesi gerekli olan konulardan biri de literatürdeki sosyal uyum ve uyuma dair çalışmalara bakıldığında - Adıgüzel, Yusuf. (2016); Akıncı, vd.; (2015); Bayraktar, (2013); Carola, Suarez, (2016); Çağlayan, (2006); Demirhan vd., (2015); Ekşi, Betül, (2015); Ekici vd., (2015) ; Kaya, (2009). Kilimci, (2010); Öztürk,(2011). Paydak, (2012); Şahin Kütük, (2015); Yavuz, (2013)- daha çok Avrupa ve diğer gelişmiş ülkelere yaşanan göçlerle ilgili olduğu görülmektedir. Türkiye’ye göçlere dair literatürün özellikle Suriye iç savaşı ile artan göçmenlerin gelişlerinin ardından oluştuğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Kaynak taramalarının ardından, literatürde Türkiye'deki öğrencilerin sosyal uyum sürecine dair çalışmaların az oluşu, gerek Türkiye'de gerekse Karaman'da yer alan yabancı uyruklu öğrencilerin sayılarındaki gözle görülür artış, yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecine dair yapılan bu çalışmanın ortaya çıkışında etkili olmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla birlikte ilk alan görüşmesi 22.11.2018 tarihinde yapılmıştır. 29.12.2018 tarihinde ise son görüşme yapılarak toplamda 21 kişi ile bir ayı geçkin bir süre içerisinde tüm görüşmeler tamamlanmıştır.

Çalışmanın tüm aşamalarında (tez konusuna karar verilmeden önce, karar verildikten sonra ve devamında), araştırmanın bilimsel boyutu ile insani boyutu birbirinden ayırt edilerek sürecin içinde olmaya ve bu sürecin dışına çıkmamaya özen gösterilmiştir. Zincirleme şekilde tanışılan yabancı uyruklu öğrencilerle (katılımcılar), yakın ilişkiler kurulmuş, onların özel günlerinin, davetlerinin bir parçası olunmuştur. Bu durum ise, daha fazla yabancı uyruklu öğrencinin tanınmasını beraberinde getirmiştir. Aynı etkinliklerin bir parçası haline gelmek verilerin toplanması noktasında gerek gözlem gerekse görüşme aşamalarında etkin bir işlev görmüştür. Karşılıklı etkileşime geçiş, hem görüşme talebinde bulunurken süreci kolaylaştırmış, hem de çalışmanın metoduna uygun olarak bilgi toplanmasını sağlamıştır.

Görüşmeler sırasında izin alınarak -neden ses kaydının yapıldığı açıklanarak, kayıtların kimse ile paylaşılmayacağı belirtilerek- ses kaydı yapılmıştır. Ses kayıtlarının deşifre işlemi ise uzun bir süreci kapsamakla beraber 27.01.2019 tarihinde son bulmuştur. Sürecin uzun sürmesinde yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe konuşmadaki bir takım eksikliklerinin ve bunların anlaşılabilirliğine dair zorluğun etkisini vurgulamak gerekir. Öğrencilerin uyum süreçlerinin analizi, karşılıklı etkileşim ve karşılaşmalardan etkilendiği

için, onların etkileşime geçtiği insanlarla da –Karaman’ın yerli halkı, KMÜ’deki yabancı olmayan diğer öğrenciler, akademik ve idari personeller, polis memurları, esnaflar-derinlemesine görüşmelere yer verilmiştir. 16 kişi ile yapılan bu görüşmeler, yabancı uyruklu öğrencilerin görüşmelerine nazaran daha kısa süreli görüşmeler olmuştur.

Derinlemesine görüşmeler önce, yakın çevre ile –arkadaş grubu- birkaç pilot görüşme yapılmış, soruların kullanılabilirlikleri kontrol edildikten sonra üniversite hocalarıyla görüşmelere geçilmiştir. Üniversite çalışanları ile randevu alarak görüşmeleri sürdürülmüştür. Görüşme talebinde bulunurken katılımcıların tedirgin davranışlar sergilediği gözlenmiş ve hatta görüşme talebini reddedenler olmuştur. Bu süreçte ‘neden yapıyorsun, bir problem olacak mı’ vb. sorular sorularla karşılaşılmış, bu durum ise yerel halktaki şüpheyi gözler önüne sermiştir. Buradan hareketle Karaman’da yaşayan insanların dünyasına girebilmenin yabancı öğrencilerin dünyasına girmekten daha zor olduğu söylenebilir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulacak olursa burada ortaya konulan bilgilerin kısmi olduğu gerçeği gözden yitirilmemeli ve burada ele alınan kısıtlı verinin Karaman halkı, devlet görevlileri vb. açısından bir genelleme yapmak için oldukça yetersiz olacağı belirtilmelidir.

Yarı yapılandırılmış görüşme soruları eşliğinde 21 tane yabancı uyruklu öğrenci ile 20-25 dakikadan 1.5 saate kadar uzayan görüşmeler sonucunda araştırma verileri elde edilmiştir. Görüşmelere ek olarak ise süreç içerisinde karşılaşılan gözlemler de verileri oluşturmaktadır. Gözlemler her an olurken, görüşme süreleri öğrencilerin Türkçe’yi bilme düzeylerine göre değişiklik göstermiştir. Türkçe’yi iyi ya da orta üstü konuşan öğrencilerle görüşme süresi uzayarak, araştırmanın anlam ve derinlik boyutu da artmıştır. Sorulan soruları kolaylıkla- tek seferde ya da küçük bir açıklama ile- anlayan

öğrencilerle görüşme esnasında çeşitlenen sorular daha fazla olmuştur. Tersi olarak özellikle Türkçe hazırlık eğitimi alan birkaç öğrenci ile hem görüşme süresi kısa hem de sorulan sorular genellikle tek cevap şeklinde olmuştur. Bu durumda görüşmelerin eğitim öğretimin ilk döneminin sonlarına doğru olmasının da etkisi vardır. İkinci dönemde ya da yılsonuna doğru aynı öğrencilerin anlama ve konuşma becerilerinin gelişmiş olduklarını görmek mümkün.

Ayrıca belirtmek gerekirse, görüşme soruları sorulurken, öğrencilerin Türkçe'yi bilme durumlarına göre sorular değiştirilerek, farklı kelimelerle, daha basite indirgenerek, aynı soruyu birden fazla sorarak görüşme formunda yer alan soruların cevapları alınmaya çalışılmıştır. Bu tavır, öğrencinin dil bilme derecesine -soruları anlayıp cevap verebilme- göre tüm sorularda geçerliliğini devam ettirmiştir.

Öğrencilerin Türkçe'yi anlayıp konuşabilmeleri, Türkiye'de kalış süreleri, sosyal aktivitelere katılım, kendi ülke öğrencilerinin dışına çıkabilme-sınırların dışına çıkmak- vb. faktörlerle eş zamanlı ilerlemektedir. Bunu hem görüşmeler hem de gözlemler desteklemektedir. Mesela öğrencinin üniversite bünyesinde bir topluluğun aktivitelerine katılımı dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Bu katılımda ise iki grubun da ilk yargılarının etkili olduğu farklı başlıklarda ifade edilmiştir. Öğrencilerin ülkelerine göre birbirlerini değerlendirmeleri, davranışlar sergilemeleri veya çekinceli davranışları ilk yargı ya da ön yargı dediğimiz kavram çerçevesinden bakılırsa önemlidir özellikle Suriyeli öğrencilerin bazılarının yereldeki insanlarla etkileşime girmekten kaçınmasında bu durum etkilidir. Verilerin içerisinde bunun örnekleri de vardır.

Öğrencilerin Türkçe konuşma ve anlama becerilerinin tespiti için sorulan sorular da vardır. Türkçe konuşma, anlama önemlidir çünkü yabancı uyruklu öğrencilerle

yerel öğrenciler ve halk arasındaki etkileşim ortak dil olan Türkçe ile sağlanacağından dolayı öğrencilerin Türkçe ifade etme biçimleri önemlidir. Aynı zamanda gözlemlerim ve farklı çalışmalarda da görüldüğü üzere Türkçeyi iyi konuşan öğrenciler kendilerinden başka olan bireylerle etkileşimden kaçınmamaktadırlar ve bu da kültürel karşılaşmaları, önyargıların devamını ya da değişimi sağlayarak ve en önemlisi sosyal uyumlanma sürecine katkı sağlamaktadır.

Araştırmanın tüm aşamalarında görüşmeler dışında gözlemlere ve gözlem notlarına yer verilmiştir. Görüşmelerin kodlaması varken, gözlemler bu şekilde değildir. Bahsedilen konuya yönelik araştırma süreci içerisinde gözlemlenen noktalar yer almıştır.

Derinlemesine görüşme ve gözlemler yoluyla bilgilerin toplandığı bu saha çalışması sonucunda öğrenciler ve yerel halkın etkileşimlerinden doğan sosyal uyum sağlanabilme ya da sağlanamama durumunun hangi yönde ilerleyeceği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. KMÜ’de eğitim alan yabancı uyruklu öğrencilerin uyumlanıp uyumlanamadıklarının ortaya konulmaya çalışıldığı bu çalışma Simmel’in etkileşim kavramı çerçevesinde analiz edilmeye çalışılmıştır. Etkileşimlerin ortaya çıkışını sağlayan karşılaşmaların belirleyici yönleri ise yerel halk (Karamanlı insanlar, Karaman’da yaşayan ve çalışanlar, öğrenciler vd.) ve yabancı öğrenciler arasındaki ilişkilerden anlaşılmaya çalışılmıştır. Gündelik yaşamdaki ilişkiler ve etkileşimler araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Verilerin elde edilmesinde ise yabancı uyruklu öğrencilerin etkileşimde olduğu, karşılaştığı insanlarla görüşmeler yapılarak, düşünceler, bakış açıları, tutum ve davranışlardan ortaya koyulmaya çalışılmış olup tüm bunlar uyumlanma veya uyumlanamama sürecinin anlaşılmasına ışık tutmuştur.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmaların verileri toplanırken bazı kısıtlılıklar vardır. Bu çalışma için de araştırmada görüşmeye katılan öğrencilerin Türkçe'yi anlama ve konuşma düzeylerinin yeterli (onları rahatlıkla anlamak veya görüşme esnasında soruların anlaşılabilirliğine dair yetersizlik) seviyeye ulaşmamış olması iletişim noktasında sınırlandırıcı bir etken olmuştur. Bazı öğrenciler hazırlık eğitimi alırken bazıları lisans 4. Sınıf ya da ara sınıf öğrencileridir. Dolayısıyla Türkçe'yi anlama ve konuşma becerileri birbirlerinden farklılık göstermektedir. Hazırlık eğitimi alan öğrenciler A2 seviyesinde iken diğer tüm öğrenciler C2 dil seviyesinden mezun olmuşlardır. Seviyelere bakıldığında öğrencilerle görüşmelerde elde edilen verilerin eş zamanlı olduğu ortaya çıkmaktadır. C2 seviyesindeki bir öğrenciden elde edilen verilerle A2 seviyesindeki öğrenciden elde edilen verilerin süreleri iletişimsel problemlere dayalı olarak farklılık göstermiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

“Toplumlaşma, bir araya gelmenin oyun biçimidir.”

Georg Simmel

Simmel'in yukarıdaki sözünden hareketle bakıldığında insanların bir araya gelmesi sonucunda kurulan etkileşimlerle toplumsallaşma süreci ortaya çıkmaktadır. Toplumsallaşma için gerekli olan şey insanların bir araya gelmesi ve etkileşim kurmalarıdır. Bireyler toplumsallaşma sürecinde farklı rollere sahip olabilirler, bu da insanların farklı toplumsal etkileşim süreçlerine dâhil olabildiklerinin bir göstergesidir. Bu gösterge ise toplumsal etkileşimlerin farklı toplumsal formlarda ortaya çıkışına işaret etmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde temelde etkileşim(Simmel) ve uyum kavramından hareketle, yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecini anlamak adına, küreselleşme ve eğitim göçü, kültürleşme, kültürel karşılaşma, sosyal uyum, sosyal uyuma giden yolda ise önyargı, sosyal mesafe ve uyumu etkileyen faktörlere yer verilerek çalışmanın kavramları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Burada yer alan ana kavramlardan hareketle yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman ve üniversitedeki yaşamlarında nasıl bir uyum sürecine dâhil oldukları, Karaman'da yaşayan bireylerin yabancı uyruklu öğrencilerle etkileşime geçtikten sonra ya da önceki süreçleri de buradaki kavramlardan hareketle analiz kısmında ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.1.Küreselleşme, Eğitim Göçü ve Yabancı Uyruklu Öğrenciler

Küreselleşme göçle ilgili çok sayıda kurama odaklanmıştır. Bunlardan biri olan itme-çekme kuramına göre, savaş, kıtlık, siyasi baskılar insanları göçe iterken, daha iyi yaşam koşulları olan bölgeler ise göçmenlere çekici gelmektedir. Makro ve mikro etmenler bölgedeki siyasi yapı, iç ve dış göçü düzenleyen yasalar ve düzenlemeler ya da uluslararası ekonomideki değişimler gibi üst boyuttaki konulara da atıfta bulunmaktadır (Giddens, 2013: 570). Yani küresel sistemin hızlı gelişimi ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle daha çabuk takip edilmesi sonucunda uzaklık kavramı ortadan kalkmakta ve insanlar ucuz yollarla üretim, ticaret ve bunun gibi dallarda ilerlemektedir. Bunun yanında yaşanan ekonomik bunalımlar insanları zorunlu olarak daha iyi ekonomi peşinde, daha iyi eğitim, sağlık ve yaşam peşinden göçe sürüklemektedir (Ritzer, 2011: 447). Bir zincirin halkası şeklinde devam eden küresel sistem hareketliliği birbirini besleyen göçleri, yer değişikliklerini daha da fazla ve belirgin şekilde gün yüzüne çıkarmaktadır.

Küreselleşmenin en önemli etkilerinden ve sonuçlarından birisi de ve aynı zamanda bu çalışmanın veri kaynağı olan yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim amaçlı göçleridir. Küresel dünyanın getirisi olan iletişim çağı ile cep telefonu, internet, televizyon, sosyal medya vb. araçları kullanarak kurulan ağlarla, insanlar, öğrenciler farklı amaçlarla göç etmiş ve halen etmektedir. Aynı zamanda ulaşım imkânlarının da kolay ulaşılabilir olması göçleri fazlalaştırmıştır. Göçlerin fazlalığından ziyade eğitim amaçlı göç burada asıl ilgilenilmesi gereken konu olduğu için göç ve göç türlerine, göçü etkileyen faktörlere yer verilmemiştir. Odaklanılan eğitim göçünün yanında küreselleşme ve yabancı uyruklu öğrencilere dair bilgiler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Küreselleşme, pratiklerin, ilişkilerin, toplumsal yaşamın, ekonominin vb. insanı etkileyen tüm faktörlerin dünya çapında yayılmasıdır. Bu yayılma esnasında etkileşim ve iletişimin her yerde hissedilmesi, kapitalist dünya pazarına dönüşüm ve yeni bir dünya düzeninin sınır ötesi boyutlarda kurulmasıdır (Giddens, 2008: 83-84; Ritzer, 2011: 441-444; Paydak, 2012: 5).

Küreselleşme siyasal toplumsal kültürel ve ekonomik etkenlerin bir araya gelmesi ile ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme her şeyden önce dünyanın her tarafındaki insanlar arasındaki etkileşimin hızını ve kapsamına artıran bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler tarafından yönlendirilmektedir. Teknolojinin çok hızlı bir şekilde gelişmesi zamanın ve mekânın yakınlaşmasını sağlamaktadır. Telekomünikasyon altyapısı Dünya üzerinde her yerde aynı ölçüde gelişmemiş olsa da gittikçe artan sayıdaki ülke artık geçmişte olanaklı olmayacak büyüklükte uluslararası iletişime erişebilmektedir (Giddens, 2013: 84- 85).

Küreselleşmenin getirilerinden de faydalanılarak ve birçok nedenin de etkisi ile ülkeler arası göç örneklerinden biri de eğitim göçüdür. Giddens'a göre, eğitimin önemli olmasının birkaç nedeni vardır;

Birincisi, okulda alınan eğitim, kişilere yüksek maaşlı ve ustalık gerektiren sanayilerde çalışabilme olanağı sağlayarak ekonomik büyümeye de katkıda bulunmaktadır. İkincisi, eğitim insanlara kötü çalışma koşulları ve yoksulluk çemberinden kurtulabilmeleri için bir şans vermektedir, çünkü iyi eğitim almamış kişiler düşük ücretle niteliksiz işlerde çalışmaya mahkûmdurlar (Giddens, 2013: 446).

İnsanlar eğitimlerini sağlayabilmek adına temelde, buldukları coğrafya, aile, çevre, ekonomik durum vb. faktörlerin etkisi ile zorunlu ya da isteğe bağlı olarak ülke

değişikliği yapmaktadırlar. Bireylerin yaşam alanlarından farklı yerlere eğitim amaçlı gitmeleri eğitim göçünü tarif etmektedir. Diğer göç türleri gibi eğitim göçü de isteğe bağlı ya da zorunlu olarak gerçekleşmiş olabilir. Giddens'ın da yukarıda ifade ettiği gibi örneğin dil öğrenmek amacıyla gelişmemiş bir ülke öğrencisinin gelişmiş ve dil öğrenebileceği daha iyi ülkelere gitmesi kişinin isteğine bağlı iken; savaş, doğal afet, ekonomik kriz, mübadele vs. durumların, bireyin isteği ve kontrolü dışında zorunlu olarak gelişmesi, bireyin yer değişikliği yapmasına sebep olmaktadır.

Bireyler gelişmiş ülkelerin daha iyi teknolojik gelişmelerini ve diğer gelişimlerini yakalayabilmek adına kendi ülkelerinden gelişmiş ülkelere doğru hareket etmekte. Bu hareketlilik günümüz teknolojisinin de katkısı ile kıtalararası eğitimin yaygınlaşmasını ve kolaylaşmasını sağlamaktadır (Sezgin, 2016: 103).

Gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere doğru göç hareketliliği her alanda devam etmektedir. İşgücü ve işçi göçlerinin yanında, gelişmiş ülkelere beyin göçü ve eğitim göçünün de olduğu görülmektedir. Hızla artan göçler ve eğitim göçleri, uluslararası öğrenci hareketliliklerini fazlaştırmaktadır. Hareketliliklerin öncesine bakılırsa, 1980'de dünyada eğitim sektöründe 50 milyon öğrenci varken 2001 yılında bu sayı 100 milyona çıkmıştır. Bu durum küreselleşmenin de hızıyla eğitim göçlerindeki artışı gözler önüne sermektedir. Bu sayıların yanında günümüzde Dünyada yaklaşık dört milyon uluslararası öğrenci bulunmaktadır, 1975 yılında 800.000 civarında olan uluslararası öğrenci sayısı 1980 yılında bir milyona, 2000 yılında iki milyona, 2009 yılında 3,7 milyona, 2014 yılında 6 milyona ulaşmıştır. 2020 yılı itibariyle bu sayının 8 milyona ulaşması beklenmektedir (Çerçi, 2017: 15).

Dünyada öğrenci sayısının dağılımına ilaveten kıtalar arası öğrenci hareketliliğine, yani eğitim göçü ile farklı bir ülkede yaşayan ve eğitim gören öğrencilere bakıldığında, Unesco verilerine göre; % 52'si Asya Kıtası'ndan, % 23'ü Avrupa'da, % 12'si Afrika kıtasındandır (Karaca, 2016).

Eğitim göçü ile gelen göçmen öğrencilerin en fazla kabul edildiği ülke ise, Amerika Birleşik Devletleri olarak karşımıza çıkmaktadır. ABD, bütün uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin % 18'ine ev sahipliği yapmaktadır. ABD'yi sırasıyla İngiltere (% 10), Avustralya (% 7), Almanya (% 7) ve Fransa (% 6,8) takip etmektedir. En fazla öğrenci alan ülkeler bunlar iken en fazla öğrenci gönderen ülkeler ise Çin Halk Cumhuriyeti (%15,3) ardından Hindistan (% 5,5), Kore (% 3,5), Almanya (% 2,8) ve Türkiye (% 2,0) takip etmektedir. Bu beş ülkeden yurtdışına yükseköğrenim görmeye giden öğrenciler, toplam uluslararası öğrencilerin yaklaşık %30'unu oluşturmaktadır (Özer, 2017: 178).

Türkiye'ye bakıldığında ise yine Unesco verilerine göre; Türkiye'den 45 bin civarında öğrenci yurt dışında eğitim görmektedir. Bu sayıyla Türkiye, yurt dışına en çok öğrenci gönderen ilk 10 ülke sıralamasına yaklaşmaktadır. Türkiye'den uluslararası dolaşımında bulunan öğrencilerin 11 bin civarı ABD'de, beşer bin civarı Almanya ve Bulgaristan'da, üçer bin civarı ise Birleşik Krallık, Avusturya ve Azerbaycan'da eğitim almaktadır (Karaca, 2016).

Türkiye'ye eğitim görmek amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrenci sayısı ise; YÖK'ün verilerine göre 1990'da 7 bin 661, 2000 yılında 16 bin 656, 2012 yılında 43 bin ve Nisan 2014 itibariyle 55 bine ulaşmıştır (Karaca, 2016). Eğitim amaçlı Türkiye'yi tercih eden ülkelerin ise daha çok orta Asya ülkeleri olduğunu kaynaklar göstermektedir. Yakın

geçmişe bakıldığında ise, 2016-17 eğitim öğretim yılı itibari ile Türkiye'ye en fazla öğrenci gönderen ülkeler sırasıyla Azerbaycan, Türkmenistan, İran, Afganistan, Irak, Yunanistan, Kırgızistan, Kazakistan, Kosova ve Suriye'dir (Özer, 2017: 180-181; Sağiroğlu, 2015: 17-18). Türkiye ve Suriyeli öğrencilerin sayısına bakıldığında ise Adıgüzel'in bir paylaşımına göre; Türkiye'de 150 bin yabancı öğrenci vardır ve sadece %15'i Suriyelidir. Bu öğrenciler de bütün yabancı öğrenciler gibi aynı şartlara tabidir (Adıgüzel, 2019). Bu paylaşımın sosyal medya üzerinden bir siyasetçinin Suriyeli öğrenciler hakkında söylediği sözler üzerine Adıgüzel tarafından yayınladığı bilinmektedir. Analizine daha sonra yer verilecektir. Adıgüzel'in ifadesinden de hareketle, Suriye'de yaşanan iç savaşın sonucunda genel olarak ülke içerisinde fazla sayıya sahip olan Suriyeli öğrencilerin KMÜ'de de diğer gruplara nazaran daha fazla olduğunu belirtmek gerekmektedir. Onları Türkmenistanlı öğrenciler ve diğer ülkelerin öğrencileri takip etmektedir.

Yukarıda yer alan verilerinde işaret ettiği üzere uluslararası öğrenci hareketliliği ülkeler için önemli bir konudur. Uluslararası öğrenci hareketliliği kültürler arasındaki iletişim ve kültürel çeşitliliğin yanında ülke ekonomisi için de birer kaynak olarak görülmektedir. Son yıllarda uluslararası öğrenci hareketliliğinde artan istatistikler kültürel ve ekonomik çeşitlenmenin de arttığının birer işaretidir. Uluslararası öğrenci hareketliliğinin ve tüm dünyada eğitim gören öğrenci sayısındaki artış ve hareketlilik ise teknolojinin de etkisi ile hızlanmaktadır. Kolay ve hızlı iletişim birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da hareketliliğini artırmaktadır. Buna ek olarak, birleşen toplumlar, topluluklar, gruplar, bireyler arasında farklı dil, din ve kültüre sahip olmalarına rağmen iletişim kurmakta ve bu durumda en temelde kişilerin fikirlerinde ya da bakış açısında değişikliklere neden olabilmektedir (Güllü, 2016: 1107). Göçler sonucunda farklılaşabilen

sosyo-kültürel ortamın etkisi ile de karşılaşmalar ortaya çıkmakta ve bu durumda davranış veya tutumlarda değişimlere yol açabilmektedir. Ortaya çıkan değişim ve etkilere ise ilerleyen başlıklarda daha detaylı olarak yer verilecektir.

Uluslararası hareketlilik, teknolojinin katkısı, küresel bir boyut hepsinin sonucunda da oluşan etkilerden ortaya çıkan eğitim göçü ile birlikte mekânsal değişik somut olarak görülmektedir. Mekânsal değişimin de göç eden ve edilen ülkede karşılaşan bireyler için karşılaşmalar doğurduğu da ortadadır. Bu karşılaşmalar ve etkileşim ise öğrencilerin sosyal uyum süreçlerine giden yolda verileri oluşturmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal medya platformlarından iletişime geçerek bir araya gelmesi, tanışması etkinliklere dâhil olması göç etme sürecinde olduğu gibi yaşamaya başlanılan yerdeki hayatı kolaylaştırmaya yardımcı nedenlerdendir. Bu durum bir örnekle açıklanırsa; bu çalışmanın karar aşamasından önce Karaman'a gelecek olan bir Türk öğrencinin, Karaman'da eğitim alan bir yabancı uyruklu öğrenci ile sosyal medya üzerinden tanışması ve üniversite içerisinde gerçekleşen yüz yüze karşılaşma ve buna bağlı olarak sağlanan etkileşim teknolojinin kolaylaştırıcı ve de sosyalleştirici yönüne işaret etmektedir.

Bu tarz örneklerle öğrencilerle görüşmeler ve gözlemler aşamasında da karşılaşmıştır. Üniversite bünyesinde Erasmus Ofisi önderliğinde kurulan yabancı öğrencilerin olduğu topluluğun haberleşmelerini, toplantı saatlerini vb. bilgilendirici paylaşımların yapılması bir diğer örnektir. Örneklerden bir diğeri ise yine yabancı öğrenciler ve yerelde bulunan öğrencilerin ortak etkinliklerinden biri olan İngilizce ve Türkçe pratik amaçlı kurulan bir gruptur. Bu grupta whatsapp üzerinden sağlanan iletişim ve paylaşımlar öğrencilerin sosyal medya üzerinden karşılaşmalarını sağlarken, her hafta

yapılan yüz yüze toplantılar ise sanaldan gerçek yaşama taşınan karşılaşmayı örneklendirmektedir.

Öncelikle farklı ülkelerden öğrencilerin KMÜ ile bağlantıyı sağlayıp on-line olarak ve devamında fiziksel olarak kurdukları öğrenci bağı da teknolojinin bir getirisidir. Üniversite bünyesindeki yabancı uyruklu öğrenci sayısındaki artışın her yıl ilerlemesi de kurulan bağların sonuçlarındandır. Bu durumun kolaylaştırıcılığı öğrencilerin verdiği örneklerde de görülmektedir. Türkiye’de bulunan bir yakınlarının yardımı veya KMÜ’de eğitim alan öğrenciler için ülkelerindeki diğer öğrencilerin başvuru sürecine önderlik etmeleri ve öğrencilerin KMÜ’de eğitime kabul edilmeleri gibi süreçlerde ağ teknolojilerinin faydaları dikkat çekmektedir.

Küreselleşme ve hızla gelişen teknolojinin de katkısı ile artan uluslararası öğrenciler ve bu öğrencilerin dünya ve Türkiye üzerindeki durumu hakkındaki bilgilerin yer aldığı bu başlıkta, öğrencilerin teknolojiden yararlanarak kurdukları bağların yüz yüze karşılaşmalarda da etkili olduğuna dair örnekler de sunulmuştur. Burada yer alan kavramlara ilaveten sıradaki başlıkta Dünya ve Türkiye’deki yabancı uyruklu öğrencilere ve de KMÜ’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilere yer verilecektir.

2.2.Kmü’de Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler ve Yasal Süreç

Türkiye yabancı dil öğretim konusunda 1954 yılında Avrupa Kültür sözleşmesine imza atarak, sözleşmeyi imzalayan ve yürürlüğe koyan ilk Avrupa ülkelerinden biri olmuştur. Sözleşmede yer alan toplumların, birbirlerini daha iyi tanımaları için dil, kültür tarih uygarlık öğrenimine teşvik ile ilgili programların hazırlanmasına yönelik maddeler sunulmuştur. Türkiye artık o tarihten itibaren yabancı dil

öğretimi konusunda bir 'laboratuvar ülke' görevi görmeye başlamıştır (Karaca, 2010: 124-125)

2018-19 eğitim öğretim yılında KMÜ öğrenci işlerinden, eğitim öğretimin başlamasından birkaç hafta sonra alınan verilere göre, 24 farklı ülkeden toplamda 327 öğrencinin aktif olarak öğrenciliğinin devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır. Bu 327 öğrencinin ise Türkmen uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrenci işlerinin verdiği bilgilere göre zaman zaman- kayıt silme, yeni kayıt gibi- öğrenci sayılarında farklılıklar gözlemlenmektedir. Örneğin buradaki listenin öğrenci işlerinden edinildiği tarihten sonra üniversiteye kayıt yaptıran Tanzanya ve Endonezyalı öğrenciler listede yer almamaktadır. Fakat bu öğrencilerin ilk dönemin sonuna doğru üniversitede eğitim almaya başladıkları bilinmektedir ve bu öğrenciler görüşmelerde yer almamalarına rağmen, gözlemlerde yer almaktadırlar.

2018'de KMÜ'de Devam Eden Öğrencilerin Kayıt Tarihleri ve Sayıları

KAYIT TARİHLERİ	ÖĞRENCİ SAYISI
2018 Kayıtlılar	236 kişi
2017 Kayıtlılar	41 kişi
2016 Kayıtlılar	34 kişi
2015 Kayıtlılar	15 kişi
2014 Kayıtlılar	10 kişi
2013 Kayıtlılar	5 kişi
2012 Kayıtlılar	1 kişi

Özetle; Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde 2018’de kayıtlı (devam eden- Güz dönemi) toplam öğrenci sayısı 327’dir. Bu öğrencilerin 198 erkek ve 129 kadın öğrenciden oluşmaktadır. Şu ana kadar mezun verilmiş öğrencilere bakılacak olunursa; Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinden 2014-2018 arası toplamda 28 öğrenci mezun olmuştur ve hepsi YÖS sınavı ile girmiştir. Mezun olan bu öğrencilerin kayıt tarihleri 2010’da başlamıştır ve 28 öğrencinin 11’i erkek, 17’si kadındır.

KMÜ’de Eğitim Gören Öğrencilerin Fakülteleere Göre Dağılımı

FAKÜLTELER	ÖĞRENCİ SAYISI	BÖLÜM SAYISI
İİBF	61 Öğrenci	4 Bölüm
Müh. Fak	76 Öğrenci	6 Bölüm
Eğitim ve Ed. Fak	54 Öğrenci	10 Bölüm
Sağlık Fak- Önlisans Bölümleri	109 Öğrenci	29 Bölüm
İslami İl. Fak.	20 Öğrenci	3 Bölüm

Bu başlık altında KMÜ’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin ülkeler bazında yıllara, bölümlere ve fakülteleere göre dağılımlarına yer verilmiştir. Ardından da yabancı uyruklu öğrencilerin ülkeye kabulü ile ilgili yasal mevzuatlara ve KMÜ’nün yabancı uyruklu öğrencileri kabulü aşamasındaki yasal sürece yer verilmiştir.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde kayıtlı bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin sayısal profilleri yukarıdaki tablolarda detaylıca yer bulmuştur. Bunlara ek olarak yabancı uyruklu öğrencilerle ilgilenen uluslararası öğrenci birimi yabancı uyruklu öğrencilerin kabulleri ile de ilgilenmektedir. Üniversite bünyesinde YTB topluluğuna görüşmelerden de yola çıkarak rastlanılmamıştır fakat yabancı uyruklu öğrenciler ve

erasmus ofisi danışmanlığında kurulan bir topluğun varlığı bilinmektedir. Bu topluluk bünyesinde ayda bir toplantı ve planlamalar yapıldığı görüşmeler esnasında görüşülen öğrenciler tarafından ifade edilmiştir.

Aşağıdaki yasal mevzuatta da yer aldığı gibi üniversite bünyesinde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler YÖS sınavı ya da diploma notu şartını geçtikten sonra Türkçe yeterlilik sınavına girmişlerdir. Bu sınavdaki başarı durumlarına göre bölümlerine geçmekte ya da TÖMER'lerde (Türkçe Öğretim Merkezi) Türkçe hazırlık programına katılmışlardır. Karaman'da ise bu amaçla KARDİL(Karaman Dil Öğrenme Merkezi) kurulmuştur. KARDİL aracılığı ile öğrenciler Türkçe hazırlık okumaktadırlar.

Yabancı uyruklu öğrencilere dair yasal sürece değinilecek olunursa, 2922 sayılı Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun'un kabul tarihi 14/10/1983 tür. Kanun içerisinde yer alan pek çok maddeden sadece ilgili olanlar burada yer almıştır.

Kanunun amacı:

Madde 1 – Bu kanunun amacı; yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelişleri, öğretim kurumlarına kabulleri, ilgili kurum ve kuruluşların ve yabancı uyruklu öğrencilerin yükümlülükleri ile ilgili esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkânlarıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsar.

Madde 6 – Öğrenim amacıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrenciler, öğrenim görecekle ve ikamet edecekleri kurum ve kuruluşların ilgili mevzuatına, 5682 sayılı Pasaport Kanununa, 5683 sayılı Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun ve diğere ilgili mevzuat hükümlerine uymak zorundadırlar.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yükümlülükleri ise;

Madde 7 – Yabancı Uyruklu Öğrenciler;

(1) Lisans seviyesinde öğrenim görmek üzere “Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS)”na girecek öğrenciler, kendi ülkelerinde Türk makamlarınca açılacak sınavlara katılmakla,

(2) Her seviyede öğrenim yapmak veya Türkçe öğrenmek maksadıyla Türkiye'ye gelen veya Türkiye'de bulunan yabancıların, Türk Kanunlarına göre gerekli işlemleri yapmak ve belgeleri almakla,

(3) Gerek lisans gerek lisans üstü öğrenim yapacak ve Türkçe kurslarına katılacak yabancı uyruklu öğrenciler, rehberlik hizmetleri veren birimlere başvurmakla,

(4) Yabancı uyruklu öğrenciler, öğrenim gördükleri kurumlarda rehberlik hizmetleri veren birimlere şahsi, medeni ve öğrenim durumlarıyla ilgili değişiklikleri 15 gün içinde bildirmekle,

(5) Öğrenimleri süresince ikametlerini uzatmak isteyen öğrenciler, ikamet tezkerelerini yenilemek için tezkerelerde yazılı müddetin sona ermesinden itibaren 15 gün içinde, öğrenimlerine devam ettiklerini belgelemek kaydıyla, mahalli emniyet makamlarından yenisini almakla,

(6) İkamet tezkerelerini veya pasaportlarını kaybeden yabancı uyruklu öğrencilerin ilgili makamlara derhal müracaat ederek 15 gün içinde yenisini almakla,

(7) Öğrenim kurumlarını veya ikamet adreslerini değiştiren yabancı uyruklu öğrenciler, bu değişiklikleri 48 saat içinde gerek ayrıldıkları ve gerekse naklettikleri yerlerin mahalli emniyet makamlarına bildirmekle, yükümlüdürler.

Genel kanunlara ek olarak KMÜ'nün yabancı uyruklu öğrencileri kabul ederken koydukları şartlara bakılacak olunursa;

Uluslararası öğrenci statüsü (KMÜ Mevzuat Bilgi Sistemi)

Madde 5 - (1) Uluslararası Öğrenci Programı kapsamında Üniversitemize kayıt yaptıran öğrenciler, Uluslararası Öğrenci statüsünde değerlendirilir.

Başvuru koşulları

Madde 6- (1) Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinin ön lisans ve lisans programlarına kabul edilecek Uluslararası Öğrenci Programı adayları; milliyet, cinsiyet, dil ve din ayrımı yapılmaksızın üniversitenin bütün alan ve dallarında öğrenim görebilirler. Bu programlara öğrenci seçimi, Yükseköğretim Kurumunun belirlediği temel esaslar çerçevesinde aşağıdaki başvuru koşullarına göre yapılacaktır.

Kontenjanların belirlenmesi ve başvurular

Madde 7 - (1) Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü tarafından;

a) Uluslararası Öğrenci Programı kontenjanları, ilgili programın bir önceki yıl ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu'nda yer alan

kontenjanının % 50'sini geçmeyecek şekilde ilgili akademik birim kurulları tarafından belirlenerek Üniversite Senatosunda karara bağlanır ve uygulama takvimi ile birlikte Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına bildirilir.

b) Başvuru evrakları, başvuru tarihleri ve kontenjanlar başvuruların başlamasından en geç 15 gün öncesine kadar KMÜ web sayfasında da ilan edilir ve başvurular akademik takvime göre çevrim içi (on-line) olarak alınır.

Yerleştirme

Madde 9 - (Değişik: 23.01.2019 tarihli ve 02-2019/07 Sayılı Senato Kararı) (1) İlan edilen kontenjanlar için sınav ve yerleştirme işlemleri Yabancı Uyruklu Öğrenci Ofisi veya Uluslararası Öğrenci Programı Başvuru ve Değerlendirme Komisyonu tarafından aşağıda belirtilen şekle göre yürütülür.

a)(Değişik: 23.01.2019 tarihli ve 02-2019/07 Sayılı Senato Kararı) Adaylar Üniversite tarafından yapılacak Ölçme Değerlendirme Sınavı sonuçlarına göre tercih ettikleri programlara yerleştirilir. Ölçme Değerlendirme Sınav puanı eşit olan adaylardan yaşı küçük olan adaya öncelik hakkı verilir. Sınava katılmayan adayların başvuruları geçersiz sayılır.

b)(Değişik: 06.12.2018 Tarihli ve 17-2018/185 Sayılı Senato Kararı) Kültürel çeşitliliği sağlamak adına yapılan ikili anlaşmalar çerçevesinde başvuran adayların başvuruları, sınav şartı aranmaksızın öncelikli olarak değerlendirilir.

c) (Değişik: 23.01.2019 tarihli ve 02-2019/07 Sayılı Senato Kararı) Özel Yetenek Sınavı ile öğrenci alan bölüm veya programlar için genel koşullara ilave olarak

ilgili birimler tarafından yapılacak sınavdan 100 puan üzerinden en az 60 puan alınması gerekir.

ç)(Değişik: 06.12.2018 Tarihli ve 17-2018/185 Sayılı Senato Kararı) Uluslararası Öğrenci Programı Başvuru ve Değerlendirme Komisyonu tarafından ölçme ve değerlendirme sınavı ile yerleştirme sonuçları KMÜ genel ağ (web) sayfasında ilan edilir ve kayıt işlemleri için Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına bildirilir.

d)(Değişik: 06.12.2018 Tarihli ve 17-2018/185 Sayılı Senato Kararı)Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi kontenjanları doldurup doldurmamakta serbesttir. Ülke çeşitliliğini sağlamak adına ülke kotası belirleyebilir.

e)(Değişik: 06.12.2018 Tarihli ve 17-2018/185 Sayılı Senato Kararı)Başvuru koşullarını sağlamış olmak yerleştirme için kabul edilmeyi gerektirmez.

f)(Değişik: 06.12.2018 Tarihli ve 17-2018/185 Sayılı Senato Kararı)Kayıt tarihlerinde kaydını yaptırmayan öğrenciler kayıt hakkını kaybeder.

Madde 20 - (1) Bu Yönerge hükümlerini Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörü yürütür.

KMÜ’de eğitim alan uluslararası öğrencilerin sayısal olarak ifade edilmesi ardından verilen yasal mevzuata yer verilmiştir ve sıradaki başlıkta ise farklı toplumlara daha iyi anlayabilmek adına ve öğrencilerin karşılaşmalarının sonucunda ortaya çıkacak olan kültür ve kültürleşme kavramına yer verilmiştir.

2.3.Kültür ve Kültürleşme

Küreselleşme ve de eğitim dolayısıyla ülkelerini değiştiren yabancı uyruklu öğrenciler hakkında verilen bilgilerin ardından, bu başlık altında, her bireyin yaşadığı sosyal çevre ve o çevreden uzaklaşmaları ile edindikleri yeni mekandaki yaşam evreleri, onların değişen veya aynı kalan koşulları ve özellikleri göz önünde bulundurularak kültür ve kültürleşme kavramına yer verilmiştir. Kültür ve kültürleşmeyi ifade ederken ise ortaya çıkan başka bağlantılı kavramlara da yer verildiği belirtilmelidir.

Kültür bir sosyal grubun gelenek, görenek, değer, kural, etkinlik, inanış gibi tüm özelliklerini kapsamaktadır (Ozankaya, 1992: 218; Gümüştekin, 2011: 319). Her insan kendi kültürünün öğretileri doğrultusunda alışkanlıklarını devam ettirmektedir ve bu durum uluslararası öğrenciler için de geçerliliğini korumaktadır. Öğrenci hareketlilikleri çoğunlukla kısa süreli olsa dahi öğrencilerin yaşamında-etkileyen ve etkilenen faktörlerle birlikte- birçok değişiklik meydana gelmektedir. Bireyin farklı bir kültürde yaşamaya başlaması, onu önce bir kültür şoku ile karşı karşıya bırakmaktadır. Kültür şoku, ilk kez karşılaşan gruplar arasında yaşanmaktadır. Öğrencilerin diğer tüm uluslararası hareketliliklerde olduğu gibi kültür şokunu atlatabilmeleri için uyum sürecini -ilerleyen başlılarda da yer alacaktır- yaşamaları gerekmektedir. Karşılaşan iki kültür grubu içinde bir uyum aşaması olacaktır fakat azınlıkta olan grup için bu süreç daha önemlidir çünkü baskın kültüre entegre olmaya çalışılmaktadır (Coşkunserçe, 2014: 7-8; Yuliyanti, Aydın,2019: 143).

Çok uluslu ülkelerde ve göçlerin yaşandığı yerlerde, insanların beraber yaşamalarını ve birbirlerine uyum sağlamalarını kolaylaştıracak yöntemlerin kullanılmasının gerektiğini ifade eden Berry ve arkadaşlarına göre, insanlar beraber

yaşamayı ve birbirlerine uyum sağlamayı öğrenirlerken “kültürleşme” (acculturation) süreci ile karşılaşmaktadırlar (Berry ve ark. 2006; akt. Saygın; Hasta, 312-113). Ve yine Berry’e (1997:10) göre kültürleşme stratejileri vardır ve bunlar, marjinalleşme, asimilasyon, bütünleşme(entegrasyon) ve reddetme şeklinde adlandırılmaktadır (Karaman, 2018: 21). Bu stratejilerden bütünleşme kavramına ise uyum başlığı altında yer almaktadır.

Farklı stratejilerle ortaya çıkabilen kültürleşme, Adıgüzel’e göre; birbirinden kültürel olarak farklı toplumların toplumsal mekan ve ortamlarda karşılaşmaları sonucunda, her iki tarafında yapmış olduğu kültürel değişimleri ifade etmektedir. Kültürleşme hem bireyin davranış kalıplarındaki değişimleri hem de toplumsal yapıdaki kurumlarda meydana gelen değişimleri kapsamaktadır (Adıgüzel, 2013: 182).

Görüldüğü üzere; farklı kültürlerin birbirleriyle kurduğu temas karşılaşmaları, karşılaşmalar da değişimleri ortaya çıkarmaktadır. Bu noktada karşımıza çıkan kültürleşme kavramının literatürde nasıl tanımlandığına bakılacak olunursa; kültürleşme, farklı kültürlere sahip bireylerden oluşan grupların, direkt temasları sonucunda grupların orijinal kültürel kalıplarında karşılıklı olarak meydana gelen değişiklikler olarak tanımlanmaktadır (Redfield, 1936: 149; akt. Karaman, 2018: 18). Yine Berry’e göre kültürleşme kültürel ve psikolojik değişim sürecidir ve belli bir zaman diliminde iki kültürün birbiri ile temas ettiği sürece gerçekleşmektedir (Berry, 2005: 699; akt. Yeles Karaman, 2018: 18). Flakerud tarafından ise “bir grubun başka bir grupta etkileşimi sonucu meydana gelen değişim” olarak tanımlanmaktadır (Saygın; Hasta, 2006: 313).

Yukarıda ifade edilen tanımlamalardan hareketle, yabancı uyruklu öğrencilere bakıldığında, yemek kültürü, giyim tarzı, uyuma ve uyanma saati, okul saatleri gibi birçok faktör yaşadıkları yerden farklı olabilir ve bu durumda sonradan dâhil oldukları yere uyum

sağlamanın onlara düşeceği görülmektedir. Coşkunserçe'nin de ifade ettiği gibi farklı bir kültür içerisinde yaşamaya başlayan herkes ilk andan itibaren kültürlerarası iletişim ve uyum sürecine dâhil olmaktadır (Coşkunserçe, 2014: 7-8). İletişim ve uyumlanma sürecinde ise gelen ve bulunulan baskın kültürün geçmiş deneyimleri ve öğretileri önemli yer tutmaktadır. Bu durum ise Bourdieu'nun "habitus" kavramıyla bir sonraki başlıkta daha açık bir şekilde ifade edilmiştir.

2.4.Habitus

Çalışmanın nesnesi konumunda olan yabancı uyruklu öğrencilerin anlaşılması adına yapılan bu çalışmada Bourdieu'nun "Habitus" kavramının açıklanacağı bir önceki başlıkta da ifade edilmiştir. Bu kavram çerçevesinde ortaya konulmak istenen şey ya da elde edilecek olan şey, karşılaşan iki farklı grubun(öğrenciler-yerel halk) sahip oldukları kültürel kodlar ve buna benzer olan geçmişe dair öğretilerin uyumlanma sürecindeki etkisini daha rahat anlamlandırabilmektir. Bu sebeple bireylerin geçmişe dair tüm bilgilerinin, karşılaşma sırasında ve iki grubun da uyum sürecindeki etkisi önemli görülmektedir. Bu kavramla insanların önyargıları ve karşılaşma sonrasında gerçekleşen değişen ya da değişmeyen düşünce, davranış vb. şeylerin varlığından hareketle sürece katkısının hangi yönde olduğu daha rahat anlaşılmaya çalışılmıştır.

Habitus, bireyin başından geçen toplumsallaşma süreci boyunca (aile, okul vs.) içselleştirilmiş olan ve kullanıma hazır eylem şemalarıdır (Koytak, 2012: 87). İnsanların sosyal dünyayı algılama, anlamlandırma, değerlendirmeleri için var olan zihinsel şemalar sayesinde insanlar hem pratik yaratır hem de onları algılamakta ve değerlendirmektedir. Habitusu ise içselleşmiş bir sosyal yapı olarak düşünebileceğimizi ifade eden Ritzer'e

göre, habitus herkes için farklıdır ve dünya da aynı konumda bulunanların habitusları benzerdir (Ritzer, 2015: 154).

Yine Ritzer'in ifadesine göre;

“Habitus aktörün sosyal dünyayı anlamasını sağlar. Habitus bir bireyin sahip olduğu, bireyin hayatı boyunca kazanılır ve içinde bulunduğu sosyal tarihin bir işlevidir. Habitus hem dayanıklı hem de dönüştürülebilirdir. Bir alandan diğerine aktarılabilir fakat insanlar uygun olmayan habituslara da sahip olabilir. Habitus hem sosyal dünyayı üretir hem de onun tarafından üretilir. Bir tarafta yapılandıran bir yapıdır sosyal dünyayı yapılandırır. Diğer tarafta yapılanmış bir yapıdır yani sosyal dünya tarafından yapılanmıştır” (Ritzer, 2015: 154).

“Habitus bilinçli değildir onun işleyişini dille ifade edemeyiz. Habitus ve onun işleyişinin bilincinde olmasakta en pratik eylemlerimizde, mesela yerken, yürürken, konuşurken hatta burnunuzu silerken kendisini ifade eder” (Ritzer, 2015: 155).

Palabıyık'a göre ise; “Habitus kavramı, insanların belirli kültürler veya alt kültür içerisinde yaşamaları sonucunda zihinlerinde sahip oldukları temel bilgi stokunu anlatmaktadır. Bu yüzden işçi sınıfı kökenli biri kendi davranışı içinde bu çevrenin etkisini taşımaktadır (örneğin, evliliğe karşı tutumuna göre, vb.) (Palabıyık, 2011: 28). Yani habitus toplumsal deneyimlerimizin bir sonucu olmasının yanında bireyin içinde yer aldığı toplumsal bağlamın etkisiyle harekete geçen bilişsel ve güdüsel bir mekanizma halini almaktadır. Bu sırada pratikler ise habitus tarafından biçimlendirildiğinden yeniden üretilmektedir (Palabıyık, 2011: 128-129).

Koytak'a göre;

“Habitus sayesinde bireyin özneliğiyle toplumsal dünyanın nesneliği bireyin bedeninde buluşur; birey kendi toplumsal-tarihsel varoluş koşullarını yapılanmış bir yapı olarak üzerinde taşır. Habitus, mevcut

toplumsal yapıları bireyin gözünde anlamlandırarak toplumu bireye tanıdık kılmaktadır. Bu kavram sayesinde toplum ve birey kategorileri birbirinden ayrı, hatta karşıt olmaktan çıkmaktadır, iç içe geçmektedir. Bedenselleşmiş tarih olarak habitus ile cisimleşmiş tarih olarak toplumsal alan arasındaki etkileşim ve iç içelikte, tarihin kendisi her an yeniden üretilir. Bu noktada Bourdieu, bireylerin eylemlerindeki bilinçliliği, niyetliliği ve iradeyi reddetmez; ancak asıl vurgusu, bireyin eylemlerinin kalkış noktasının habitus yoluyla kendi toplumsal konumu olduğudur” (Koytak, 2012: 89).

Tüm tanımlamalardan hareketle gelen(yabancı uyruklu öğrenciler) ve yerelde bulunan(yerel halk) bireylerin yaşam tarzları, pratikleri, gelenekleri kısaca hayata dair tüm anlam dünyaları Bourdieu'nun “habitus” kavramı içerisinde yer almaktadır ve sosyal uyumlanma sürecinin anlamlandırılmasında bu kavram önemli bir yer tutmaktadır. Habitus kavramına açıklık getirilen bu başlıktan sonra sırada ise yeni yaşam alanlarında bireylerin anlam dünyalarının da etkisi ile karşılaşılabilecekleri ya da karşılaştıkları kavramlardan olan önyargı, sosyal dışlanma, kimlik oluşturma, ayrımcılık vb. kavramlara değinilmiştir.

Örneklere de görüldüğü gibi karşılaşan iki grubun ilk anda şaşkınlıkları ve zaman içerisinde alışmaları ya da kabul etmeleri, iki grubun da farklı yaşamlardan geldiklerini, yeni bir mekânda ya da yeni insanlarla karşılaşınca birbirlerinde farklılaşan özellikleri fark etmeleri dahi habitusa işaret etmektedir. Bu anlamda da karşılaşmalar ve etkileşimler farklılaşan habitus örneklerinin somut halleri olarak belirlemektedir.

Her noktada kendini gösteren habituslar iki grubun da tüm yaşam alanında yer almaktadır. Yemek kültüründe benzeşen ve farklılaşan yanlardan, öğrencilerin sosyal aktivite tercihleri gibi pek çok alanda kendilerini göstermektedir. Farklı habituslar da her öğrencinin uyum sürecinde farklı rol oynamaktadır. Mesela benzer habitusa sahip olan öğrencilerle(dil benzerliği) benzer uyum süreçleri yaşanmaktadır.

2.5.Önyargı-Sosyal Dışlanma-Kimlik- Ayrımcılık

Ağ toplumunda kişisel kimlik daha açık bir mesele haline gelmektedir ve artık kimlikler bireylerin geçmişinden alınmamakta, aksine başkaları ile etkileşimler sonucunda yaratılmaktadırlar. Kimlik oluşumu esnasında ise etkileşim sürecinde farklı yargılama tipleri ile karşılaşılabilir. Kimlik oluşum süreci olsun ya da olmasın bireyler farklı bir grup içerisine girdiğinde önyargı, ayrımcılık, sosyal dışlanma gibi kavramlarla karşılaşabilmektedirler. Önyargı ve ayrımcılık insanlık tarihinde oldukça yaygındır ve Giddens'in ifadesine göre;

“Öncelikle bunları birbirinden ayırmalıyız önyargı, bir grubun üyelerinin bir başka grup hakkındaki fikirleri ve ona takındığı tutma atıfta bulunur. Önyargılı bir insanın peşin hükümlü görüşleri çokluk, doğrudan bir delil yerine söylentiye dayanır ve yeni bir bilgi karşısında bile değişmeye direnirler. İnsanlar kendilerini özdeşleştirdikleri gruplara yönelik olumlu diğerlerine karşı da olumsuz önyargılar besleyebilir ve belirli bir gruba karşı önyargılı olan birisi bu grubu tarafsız bir biçimde değerlendirmez” (Giddens, 2013: 538)

Önyargılar bireylerin sabit ve kalıplaşmış değerlendirmeler yapmalarına neden olabilmektedir. Özellikle göçmenler ve etnik azınlıklara yapılan şikâyetler ya da kurulmaya çalışılan baskılar buna bir örnek olarak görülmektedir (Giddens, 2013: 539).

Ayrımcılık ise Giddens'in bir örneğinden hareketle; siyah birinin, beyazın başvurabileceği işe başvurusunun reddedilmesidir yani başkalarına açık olan olanaklardan bir grubun üyelerinin mahkûm edilmesi gibi değerlendirilebilir (Giddens, 2013: 539). Örneklendirilirse, Karaman'da ev kiralamak isteyen yabancı uyruklu öğrencilerden ev sahibi ya da apart sahibinin daha fazla ücret talep etmesi ya da öğrencinin Türk bir öğrenci

ile yaşaması ve de aralarında bir problem oluşması halinde ev sahibinin yabancı öğrencilerin evden çıkmasını istemesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Uyumlanma sürecinde yine bir başka kavram olarak güven ve güvenikleştirme ortaya çıkmaktadır. Giddens'in da ifade ettiği gibi güven ve tehlike birbirine sınımsız bağlıdır (Giddens, 2013: 160). Yine ekonomik kaynakların paylaşılması sorunu da göçmen/mültecilere karşı ayrımcı ve dışlayıcı tutumların gelişmesine neden olabilmektedir (Canbey Özgüler, 2018).

Göç eden insanların uzun yıllardır yaşadıkları çevreyi bırakmaları, göç edilen ülke bireyleriyle birlikte göç eden insanları da etkilemekte ve stres, depresyon, travma gibi olaylara sebebiyet verebilmektedir (Canbey Özgüler, 2018). Buna ek olarak yaşanan ülkedeki insanların tutum ve davranışlarının göçmenlerin yeni kimlik ya da aidiyet kazanma sürecinde etkisi görülmektedir. Bu süreç göç eden bireylerin yaşanan bölgeye uyumlanma sürecinin yönünü belirlemektedir.

Kültürleşme başlığı altında da yer verilen kavramların anlam bulma süreci, yerel ve göç eden bireylerin karşılaşmaları sonucunda olmaktadır. Grupların sahip oldukları önseziler ya da ön yargılar birbirlerine karşı tutum ve davranışlarına en azından ilk aşamada yansımakta ve bu yansımalarının örneklerine analiz kısmında değinilmektedir.

Bireylerin karşılıklı olarak ön bilgiler oluşturmasında ise medyanın, basın, sosyal medyanın vd. paylaşım platformlarının etkisinin büyük olduğu görülmektedir. Görüşmeler ve gözlemler esnasında bunun örneklerine çok fazla denk gelinmesi bu durumun kanıtı niteliğindedir. Meydanın doğru ya da doğru olmayan bilgilerle insanları etkilemesi ve bireylerin, toplumların zihinlerinde başkası hakkında oluşturduğu izlenimlerin etkisi göç eden öğrenciler üzerinde görmek mümkündür ve bu durumu

kendileri de örneklendirmişlerdir. Ayrıca önyargıların besleyici faktörleri de vardır. Sosyal medya buna katkı sağlayan ilk unsurdur bunu yerelde görüşülen bireylerden hareketle söylemek mümkündür.

2.6.Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler

Yukarıda yer alan tüm başlıklardan hareketle bu kısımda yukarıdaki başlıkları da içine alacak şekilde uyum ve uyumla ilgili kavramlara yer verilmiştir. Aynı zamanda bu çalışmada uyum ve sosyal uyum kavramı ile anlatılmak istenenler de aktarılmıştır.

Uyumun kültürleşme sürecinin bir sonucu olduğuna, kültürleşme ve uyumun aynı şeyler olmadığına dikkat etmek gerekmektedir. Önceleri insanların kültürleşme sürecini grup temelli yaşadıkları düşünülürken, alandaki çalışmaların artması ile kültürleşme sürecinin bireysel düzeyde de yaşanabildiği görülmektedir. Sam ve Berry'ye (Sam, 2006; Berry ve diğerleri, 2011) göre, uyum kültürel düzeyde ele alındığında; her iki kültürün birbirleri ile karşılaşmalarından önceki özelliklerini, etkileşim sürecindeki özelliklerini ve her iki kültürde kültürleşme sürecinden sonra meydana gelen değişimleri (siyasal, ekonomik, demografik ve kültürel değişimler) bilmek gerekmektedir (Saygın vd., 2018: 319).

Toplum denildiğinde, bireylerin kolektif ya da ortak organizasyonları, etkileşimlerle bir araya gelme eğiliminde oldukları akla gelmektedir (Toktamış, 2010: 87). Toplumdaki bireylerin kendisi ve çevresi ile etkileşimler sonrasında kurduğu sağlıklı ilişkiler uyumlanmaya işaret etmektedir. Sosyal uyum ise bir anlamda bireyin toplumsallaşması olarak ifade edilmektedir ve toplumsallaşmada(sosyalizasyon), toplumsal ilişkiler sistemi içinde birey ile toplum arasındaki etkileşimin oluşturduğu bir süreç olarak karşılıklıdır (Özçetin, 2013: S.22-23; Akt. Aydın; Selçuk, 146). Toplumsallaşma

kavramının Simmel tarafından tanımlanmasına ise etkileşim başlığı altında yer verilmiştir. Burada ise uyum ve sosyal uyum kavramının anlamı, uyuma etki eden etmenler ve tartışmalı da olsa uyumla birlikte ifade edilen -farklı ya da aynı görülen- entegrasyon kavramları açıklanmıştır.

Entegrasyon kavramı çoğu zaman uyum kavramı ile yan yana, birbirinin yerine ya da tartışmalı şekilde kullanılmaktadır. Entegrasyon kavramının tanımlarına bakıldığında ilk olarak TDK'nın tanımlaması şu şekildedir; “toplumsal çevreye veya bir duruma uyma, uyum sağlama, intibak, entegrasyon.” (TDK, 2019).

Göç Terimleri Sözlüğüne göre ise entegrasyon “Göçmenlerin hem birey hem de grup olarak, toplumun bir parçası olarak kabul edildiği süreçtir. Entegrasyon, sadece tek bir grubun sorumluluğunda değildir. Hem göçmenin kendisi, hem de ev sahibi devlet, kurumlar ve toplumlar entegrasyondan sorumludur”. (Göç Terimler Sözlüğü, 2015: 18;)

Adıgüzel'de ise Entegrasyon; “göçmenlerin yabancıları oldukları toplum ile bütünleşme, bütünleşerek o toplum ile uyum içinde yaşamaya başlamasını ifade eder. Kültürel entegrasyonunu tamamlamış olan bir göçmen, toplum içinde nasıl davranacağını gösteren bir sağduyuya ulaşmıştır”(Adıgüzel, 2016: 174).

Entegrasyona dair bu tanımlamaların ardından uyum kavramına bakılırsa, Özçetin'in ifadesinde; uyum kavramı, bireyin çevresiyle ve kendisi ile sağlıklı iletişim kurabilmesi, kurduğu ilişkilerini sürdürebilmesi ilişki kurarken karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilmesi şeklinde açıklanmaktadır (Tutkun, 2006; 259, Akt. Özçetin, 2013: 6).

Göç idaresi genel müdürlüğü tarafından hazırlanan Türkiye ve Göç adlı kitapçığın uyum tanımına bakıldığında ise;

“Uyum: Göçmenlerin hem birey hem de grup olarak toplumun bir parçası kabul edildiği süreci ifade etmektedir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde uyum, toplumun ve göçmenin karşılıklı ve aynı ölçüde çaba göstereceği iki yönlü dinamik bir ilişki olarak ve göçmenlerin kendileriyle ilgili konularda edilgen olmadığı aktif katılımcı bir süreç olarak planlanmakta, uyum programları ise isteğe bağlı faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Kanun6458, 2013: Md.96)

Şeker’in açıklamalarında da uyum kavramı şu şekildedir:

Derya Hasta’nın alıntısında ise; uyum, birey ve grupların göç edilen yerin beklentileri doğrultusunda yaşamlarını tekrardan düzenleme ve daha tatmin edici bir hayat kurma çabaları olarak tanımlanmaktadır (Sam 2006; Akt.; Saygın, Hasta, 2018: 319).

Uyum kavramı farklı amaçlarla göç eden gruplar (göçmenler, uluslararası öğrenciler, geçici çalışma için gelenler, mülteciler, etnik kültürel gruplar, geçici koruma, sığınmacı) için önemini artarak korumaktadır. Farklı göçmen grupların uyumu konusunda yapılan düzenlemeler öncelikli olarak hukuki, ekonomik, uluslararası beklentiler gibi farklı bakış açılarını ve beklenti düzeylerini yansıtmakta yazılı olarak ifade edilmesine rağmen gerçek hayatta bu grupların beklentilerinin ihtiyaçlarının karşılanması ve baskın toplumun beklentilerini karşılanmasında bazı eksikler ve aksaklıklar bulunduğu da bir gerçektir. (Şeker, 2015: 24)

Yine Şeker’in alıntısına göre, göçmenlerin uyumu iki boyutlu olarak değerlendirilmektedir. Psikolojik uyum ve sosya- kültürel uyum olarak. Psikolojik uyum stres ve başa çıkmaya dayanır ve uyumun duygusal yönünü ifade eder sosyo- kültürel uyum ise kültürel öğrenme teorisine dayanır ve uyumunu davranışsal yönünü kapsamaktadır (Abu- Rayya, 2013; akt., Şeker, 2015: 20). Yukarıdaki başlıklarda da yer

alan bu durum bireyin önceden yaşadığı ve göç sonrasında yaşadığı toplumsal ortamın da etkisi ile bireyin uyum sürecini yönlendirmektedir.

Günümüz çok kültürlü toplumlarında bireyler göçmen, mülteci, sığınmacı, konuk, etnik azınlık olarak geçici ve kalıcı sürelerle bulunmaktadır. Buradan hareketle uyum süreci, sağlık durumu, iletişim yeterlilikleri, farkındalıklar, kabul duygusu, kültürel davranış becerileri, ekonomik yeterlilikler gibi çok boyutlu bir yapıyı kapsamaktadır (Şeker, 2015: 15)

Özçetin'e göre ise, "sosyal uyum" üniversite öğrencisinin üniversite yaşamının kişilerarası ve sosyal taleplerine olan bakış açısı ile alakalıdır. Bu kavramda öğrencinin sosyal aktivitelere katılımı, yerleşkede yeni ilişkiler kurması ve eski ilişkilerini etkili ve gerekli bir şekilde yönetmesi olarak ele alınmaktadır (Özçetin, 2013: 25-26).

Mülteciler derneğine baktığımızda da net olarak bir sosyal uyum tanımı yer almamakla birlikte, sosyal uyum biriminin çalışmalarına, sosyal uyumun neden önemli olduğuna ve bunun için neler yaptıklarına yer verilmektedir. Bunlar ise şu şekildedir;

Sosyal uyum Birimi;

Sosyal uyum Mülteciler Derneği'nin sağladığı hizmetlerin odak noktasında yer almaktadır. Sultanbeyli'de yaşayan yerel halk ve mültecilerin birlikte yaşayabilme kültürüne katkı sunmak amacıyla kurulan bu departman, sosyal uyuma yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir. Departman olarak gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerin temel amacı; Sultanbeyli'de yaşayan ev sahibi toplum ile bu ilçede ortak yaşama dâhil olmaya başlayan Suriyeliler arasındaki etkileşimi artırmak, kültürlerarası iletişimi mümkün kılmak ve aynı

mekanı paylaşan iki halkın farklılıklarının bizi zenginleştireceği inancından hareketle toplumsal uyumu desteklemektir.

Sosyal Uyum Neden Önemli?;

İçinde yaşanılan toplumun fertlerinin ya da çeşitli grupların insan hakları çerçevesinde kalacak şekilde birbirlerinin her türlü farklılığına saygılı olarak birlikte yaşamaları o toplumun refahı için oldukça önemli görülmektedir. Aynı zamanda birbirinden kopuk şekilde yaşayan grupların ortaya çıkmaması için diyalog halinde olan ve iletişimi güçlü bir toplumun varlığını desteklemek gerekmektedir. Buna yönelik olarak toplumun farklı kesimlerinin iş birliği ve diyalog halinde olabilmesini sağlamaya yönelik politikalar yürütmek önem arz etmektedir.

Neler yapıyoruz?

Sosyal Uyum biriminin gerçekleştirdiği faaliyetler üç ana grupta toplanabilir;

- Sosyal Uyum Etkinlikleri
- Mülteci Danışma Grupları
- Sosyal Uyum Farkındalık Çalışmaları

Tüm tanımlamalardan hareketle; uyumun ne olduğuna dair pek çok değerlendirmenin yapıldığı göz önündedir. Uyum ve entegrasyon kavramlarının tanımlanmalarının ardından, yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreçlerinin anlaşılmaya çalışıldığı bu çalışma, uyum ve sosyal uyum kavramı ile ifade edilmek istenen ise, yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite, yurt, ev, şehir merkezinde ne kadar var oldukları, sosyal aktivitelere (konferans, kongre, konser, arkadaş toplantıları vd.) katılıp

katılmadıkları, katılıyorlarsa nedenleri, katılmıyorlarsa nedenleri, genellikle kimlerle birlikte yaşadıkları ve sosyal hayatta kimlerle birlikte oldukları, Türkçe'yi ne derecede bildikleri, arkadaş çevreleri vb. soruların yanıtlarından oluşmuştur. Çünkü Doğan'ın ifadesinde de olduğu gibi uyum, bireylerin yaşadığı mekânda uyumlu, olumlu iletişim kurabilmesidir (Doğan, 2008: 1686). Bu olumlu ya da olumsuz iletişim ise, öğrencilerin sosyal hayatın hangi noktasında olduklarına göre açığa çıkarılmaya çalışılmıştır.

Sosyal uyum diğer bir deyişle toplumsal uyum hayatta kalmak ve sosyal ilişkilerin devamı için oldukça önemli bir kavramdır. Sosyal uyuma çok farklı açılardan bakılabilir fakat bu çalışmada sosyal uyumla anlatılmak istenilen yabancı uyruklu öğrencilerin KMÜ'de eğitim görme aşamasında Karaman ve üniversiteye ne kadar entegre olabildikleridir. Üniversite ve şehir içerisinde bu öğrencilerin karşılaşma mekânlarında karşılaştıkları bireylerle ne dereceye kadar iletişim kurabildikleridir. Mesela öğrencinin okulda bulunan bir toplulukla etkinlik yapması ya da katılması onun sosyal hayata dâhil olduğunu ve sosyalleştiğinin göstergesidir ve bu da öğrenciyi daha uyumlu ya da ülkeye daha kısa sürede alışmasını sağlamaktadır. Görüşmelerde de ortaya çıktığı gibi görüşülen tüm bireylerin uyum kavramından anladığı şeyler farklılaşabilmektedir ve bu farklılıklar ise yine analiz kısmında detaylı olarak yer bulmuştur.

2.7.Etkileşim

Sosyoloji Simmel'in ifadesi ile:

“İnsanların neler yaşadıklarını ve hangi kurallara göre hareket ettiklerini, zamanla bütünlük içinde anlaşılabilir bireysel mevcudiyetler geliştirdiklerini değil aksine gruplar oluşturdukları ve bu grupsal varoluşları etkileşim sayesinde belirlendiği süreci araştırır. Yani sosyoloji temel toplumsal

etkileşim biçimlerini konu etmektedir” (Turner vd. 2010: 287, akt. Kahraman, 2018).

Durkheim’e göre kendi başına bir olgu olan toplumun bir de bir çeşit grup aklı vardır; kolektif bilinç. Ortak bilinç ile toplumu anlayan ve anlamlandıran bireylerin kavrayışları ve değerleri bu şekilde toplum tarafından şekillendirilmiştir. Oysa Simmel’e göre bireyler toplumda, yani toplumsal ilişkilerde ortak bilinç dolayımı ile değil doğrudan yer alırlar Birey toplum dışında bir varlıktır fakat varoluş doğası gereği başka bireylerle etkileşim içinde olması gerekmektedir (Toktamış, 2010: 99)

Simmel’e göre de toplumsal ilişkiler sayesinde ortaya çıkan toplum, karşılıklı etkileşim halinde olma ile devamlılığını sürdürmektedir. Bu çalışmada da öğrencilerin karşılaşmalarından doğan etkileşim çerçevesinde uyumlanıp uyumlanamadıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Toktamış’ın alıntısına göre Simmel’in ifadesinde toplum şu şekilde açıklanmaktadır;

“Toplum bir miktar bireyin etkileşim içine girdiği her yerde ola gelir... Aslına bakarsak ne açlık, ne aşk, ne iş, ne dinsel, ne teknoloji ne de zekanın işlevsel sonuçları toplumsal değildir. Bütün bunlar birbirinden yalıtılmış bireylerin toplumsal hallerini etkileşim kavramı genel başlığı altında ele alınabilecek çeşitli formlarda beraber olma ve birbiri için var olma haline dönüştüğü disiplinlerin toplum haline gelmenin (sociation) faktörleri olurlar (Toktamış, 2010: 95).

Toplumun sosyal etkileşimlerden, sık dokunmuş ilişkiler açısından, çok sayıda bağıntı ve bağımlılıklardan başka bir şey olamayacağı ve bilim olarak sosyolojinin konularının toplulaşmayı harekete geçiren formlardan oluştuğunu ifade eden Simmel’e göre “Sosyolojinin asıl meselesi bir grubun tekil öğeleri arasındaki etkileşimler ve

ilişkilerdir” (David Frisby; 2011: 16; Jung, 2001: 79). Ortaya çıkan etkileşimler ve iletişim, merak edilen grubu anlamada yol gösterici olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplum farklı bireylerin karşılaştığı, bir arada olduğu- zaman fark etmeksizin- birbirleri ile etkileşime girdiği bir yapıdır. Simmel’e göre her şey, her şeyle etkileşime girer ve bu şeyler arasında sürekli var olan bir akış ve hareket halinde bulunan ilişkiler söz konusudur (David Frisby; 2011: 32). Bireylerin karşılaşmalarından ortaya çıkan bu etkileşimler sonucunda toplumsallaşma -Simmel ise toplumsallaşmayı, toplulaşma olarak ifade eder- ortaya çıkmaktadır. Simmel’e göre toplumsallaşma bir etkileşimdir ve toplum birçok insanın etkileşime girdiği, geçici veya sürekli bir birlik oluşturdukları zaman var olmaktadır (Dirlikyapan, 2011: 34; Frisby; 2011: 34). Toplum Simmel için sadece ürün ve sonuç, toplulaşmanın tüm formlarının sentezi ve bağlı olarak sosyal karşılıklı etki şebekesi olarak görülmektedir (Jung, 2001: 79).

Yeni kültüre adaptasyon sürecinde ortaya çıkan kavramların varlığı ve özellikle öğrenci hareketliliği ve devamında gelen uyumlanma sürecine bakıldığında, hareketliliği yaşayan öğrenciler özellikle günümüzde sonradan gittikleri ülke ve şehirler hakkında teknoloji sayesinde kolayca iletişim kurabilir ve bilgi edinebilirler. Bu durum ev sahibi ülkenin kültürel özelliklerini tanımada kolaylık yaratan bir süreçtir. Kültürel karşılaşma ile ortaya çıkan kavramlarda önceden tanıma ve bilme kültür şokunu azaltırken, uyum ve kültürel etkileşimi artıran özelliklerden biridir. Etkileşimin yüksek seviyede olması kurulan sosyal ağlar ve iletişimin kuvvetine de işarettir. İletişim ise insanın sosyalleşme ihtiyacını giderir ve sosyal olma yolunda atılan bir adımdır.

Etkileşim ve iletişim kurmada en önemli faktörlerden biri dil olarak görülmektedir. Aynı dili konuşan insanların daha rahat etkileşime geçebileceği ve adapte

olmasının kolay olacağı gerçeğinden hareket ederek öğrencilerin Türkçeyi biliyor olmaları ülkeye ve şehre adaptasyon sürecinde onlar için kolaylaştırıcı bir faktör olmaktadır. Etkileşim sürecini etkileyen pek çok faktörle birlikte bireyin o kültürün gerekliliklerini yerine getirmesi, öğrenme sürecidir. Öğrenme aşamasında karşılıklı olarak içinde bulunulan toplum ve yabancı olan bireylerin tutumları eş zamanlı olarak ilerlemekte ve uyum sürecine dâhil olmaktadır.

Simmel'e göre, sosyolojinin temel ödevi toplumsal veya tarihsel gerçekliği, bireyler ve kültürel biçimler arasındaki "etkileşimleri" (wechselwirkungen) analiz ederek anlamaktır (Simmel, 2011, 148). Bireyler kültürün biçimleri (form) ile ilişki içindedirler bu sebeple toplumsallaşma süreci içinde kültürel nesnelere anlamları önemlidir ve bireyler kültürel anlamları öğrenerek etkileşimde başarılı olmaya çalışmaktadırlar (Simmel, 2011: 148). Bu sebeple etkileşime geçilen grupların etkileşim süreçlerinde, toplumsal algı ve anlamlarını bilmek önemli bir nokta olarak görülmektedir.

İnsanların birbirlerine karşılıklı bakmaları, birlikte yemek yemeleri, birinin diğerine yol sorması, giyinip süslenmek gibi gündelik yaşamda karşılaşılan geçici veya sürekli ilişkilerin hepsi insanları birbirine bağlar ve etkileşimi ortaya çıkaran formları oluşturmaktadır. Bu formlar ise toplumu, toplumlaşmayı ortaya çıkarmaktadır. Gündelik yaşamda karşımıza çıkan bu tür etkileşimler insanları birbirine bağlar ve farklı etkileşim biçimlerini oluşturmaktadır. Yani Simmel'de sosyoloji gündelik hayatın incelenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır ve sosyoloji toplumu inceler. Toplum ise onu oluşturan bireylerin etkileşimlerinden oluşmaktadır (Jung, 2001: 77: Ritzer, 2015: 40).

Yabancı uyruklu öğrenciler ve etkileşime girdikleri yerel halka bakılırsa karşılıklı etkileşimler Simmel'in kavramlarından olan gündelik hayatta karşımıza çıkan

etkileşimi gün yüzüne çıkarmaktadır. Gündelik hayatta etkileşimlerin ortaya çıkışını açıklamaya çalışırken Simmel'e ek olarak Goffman'a da değinebiliriz, bu sebeple etkileşim sürecine bakılacak olan diğer bir isim ve bakış açısı ise E. Goffman'a aittir.

Simmel düşüncelerinde haklı olmakla birlikte bireylerin niyetlerine önem vermez, bu açıdan Goffman'ın etkileşim etrafındaki fikirleri Simmel'in fikirlerine tamamlayıcıdır. Bu sebeple Goffman'ın da fikirleri bu çalışmadaki etkileşimler açısından önemli görülmektedir. Goffman gündelik hayat, roller, tiyatro vb. kavramları ile hayatı bir tiyatro sahnesi gibi ele alarak insanlar arasındaki etkileşim ve iletişimi açıklamaya çalışmaktadır.

Goffman (Goffman, 2016: 108-109) denilince akla gelen kavramlar şunlardır; dramaturji, sahne, sahne önü/arkası, takım, oyuncu, performans, rol, vitrin ve settir. Goffman'a göre, insan hayat sahnesinde farklı rollere bürünür, farklı yer, zaman ve mekânda farklı performanslar sergiler. Bunu Goffman tiyatroya benzetir ve tiyatrodaki insanların sergilemiş oldukları rolleri varsa yaşamın içinde de bunun gerçek rollerle canlandığını ifade etmektedir. Gerçek rollere insanın bürünmesi ise içinde bulunduğu role göre, yaşadığı çevre içerisinde gelişen kişilik-kimlik (Mead) oluşumu esnasındaki öğrenilenlerin pratiğe dökülmüş hali olarak karşımıza çıkmaktadır.

Birey, içinde yaşadığı grup, çevre, şehir vb. faktörlerle birlikte öğrenmeyi, hangi rolleri nerede yapması gerektiğini yaşayarak öğrenmektedir. Öğrenilen performansların ise sunum yeri vitrin, sahne, sahne önü gibi isimler almaktadır. Hayatı tiyatro sahnesi olarak gören Goffman'a göre insanlar sahnede performanslarını, içinde buldukları rolü layıkıyla yapmaya çalışmaktadırlar. Hayat sahnesinde oynanan oyunlar

bazen gizlenmek, farklı şekillerde ortaya çıkmak durumunda da kalmaktadırlar (Goffman, 2016: 50).

Sahnenin önünde farklı bir boyutla gün yüzüne çıkarak etkileşime geçen insan arka plan da farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Buradaki çerçevenin örneğini araştırmadan örnekleme gerekirse yabancı uyruklu öğrencilerin kendi aralarında ve diğerleri yanındaki davranışlarını örnek verebilir. Kendi ülkelerinden olan arkadaşları arasındaki davranışları ile diğer öğrenciler arasındaki davranış kalıplarındaki değişikliği araştırmanın tüm sürecinde yakından gözlemlene şansı elde edilmiştir. Aynı şekilde bu durum, yani kendi ülkelerinden olanlar ve olmayanlar arasındaki davranış değişikliği yani sahnede sergilenen roller sadece yabancı öğrenciler için geçerlilik göstermemektedir. Türkiye vatandaşı olan öğrenciler de yabancı öğrenciler varken farklı davranmakta onlar yokken farklı davranmaktadırlar. Ortak nokta da ise kimliklerini gizleyenlerin varlığının yanında kimliğini ve düşüncelerini saklamayanlar, yani rollerini açık şekilde oynayanlarda görülmüştür. Bakıldığında insanın farklı durumlarda farklı şekillere bürünerek kendini toplumsal hayatın içinde bir şekilde var etmek istediğini ve bunun için çabaladığını görülmektedir.

Sosyal bir varlık olarak tanımlanan insan etkileşim ve iletişim kurabildiği kadar toplumsallaşabilmektedir. Zorunlu olarak iletişim sürecinin yanında kişisel istekler doğrultusunda bu sürecin oluşması da vardır. Mesela kişinin temel ihtiyaçları için alışveriş merkezindeki kasiyerle kurduğu diyalog belki zorunluluk olabilir ki fakat diğer sosyal ortamlarda -tiyatro, koro, konser, sinema, konferans vb.- bulunması zorunluluktan ziyade kişisel tercihler ile- kişinin sosyal hayata katılması yani iletişime geçmesine önemli görülebilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR, ANALİZ VE YORUM

3.1.Bulgular ve Analiz Bölümüne Giriş

Yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşmalarından hareketle ortaya çıkan etkileşimlerin sosyal uyum sürecindeki etkisini anlamak üzere yapılan çalışmanın bu kısmında daha önce ifade edilen kavramlar ve metot doğrultusunda toplanan verilerin analizi yapılmıştır.

Analiz kısmında ilk olarak öğrencilerin tanıtımı yer almaktadır yani demografik verilerine yer verilmiştir. Burada öğrencilerle ilgili bilgiler verilirken, her öğrenci için bir kodlama sistemi oluşturulmuştur. Bu şekilde amaçlanan da verilerin kullanım aşamasında görüşmecilerin kısa kodlarla anlaşılmasını sağlamaktır. Görüşmeye katılan öğrencilerin tanıtılmasının ardından farklı ülkelerden olan katılımcıların ülkeleri arasındaki farklılaşan ve benzerlik gösteren noktalara yer verilmiştir. Bu benzerlikler ve farklılıkların öğrencilerin etkileşim kurmasında önemli olduğu görülmektedir.

Öğrencilerle ilgili verilen bilgiler ve analizin ardından araştırma mekânı olan Karaman'da yaşayan(öğrenci- öğretmen- esnaf- çalışan vd.), yereldeki bireylerle yapılan görüşmelere ve gözlemlere yer verilmiştir. Bu kısım karşılaşmaların ve uyum sürecinin anlaşılmasını sağlamaktadır. Böylece bu görüşmeler sonucunda iki farklı grubun karşılaşmalarından doğan etkileşim ve sosyal uyumlanmanın sağlanıp sağlanamadığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Etkileşimlerin boyutunu anlamak ve açığa çıkarmak adına bu çalışmada toplamda 21 yabancı uyruklu öğrenci ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. 21 tane

yabancı uyruklu öğrencinin yanı sıra yerelde de 18 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Yerelde görüşülenler, Karamanlı olmasa dahi bir süredir Karaman'da yaşamaktadırlar ve yabancılarla, yabancı uyruklu öğrencilerle etkileşim süreçlerine girdikleri görülmektedir. Görüşmeciler ise meslek dağılımına göre; üniversite akademik personeli, üniversite öğrencileri, yemekhane çalışanı, polis ve çarşı merkezde bulunan esnaflardan oluşmaktadır.

Görüşmeciler hakkında verilen bilgilere geçilirse; 21 tane yabancı uyruklu öğrenci ile görüşülmüştür ve bu görüşmecilerden 7'si kadın 14'ü erkektir. Görüşmeciler 7 farklı ülke öğrencileridir. Öğrencilerin arasından dokuz tanesi Suriye, dört tanesi Afganistan, dört tanesi Türkmenistan, iki tanesi Filistin, bir Özbekistan ve bir tane de Burkino-Faso vatandaşıdır. Görüşmeciler seçilirken cinsiyet dağılımında herhangi bir ölçüt aranmamıştır. Kartopu örneklem seçme tekniğiyle seçim yapılmıştır, bu durum da dengeli olmayan bir cinsiyet dağılımı ile karşılaşılmasına neden olmuştur. Fakat cinsiyet dağılımının farklı uçlarda olmasının araştırma sürecinde herhangi bir veri kaybına neden olmadığını görüşmelerden de hareketle ifade edilebilmektedir.

Cinsiyet dağılımına ülkeler bazında bakılırsa, şu şekildedir; Suriyeli öğrencilerin yedisi erkek iki tanesi kadındır. Afgan öğrencilerin üçü erkek, bir tanesi kadın, Türkmen öğrencilerin biri erkek üçü kadın, Filistinli öğrencilerin ise ikisi de erkek ve bir Özbek öğrenci kadın iken, bir Burkino-Faso'lu öğrenci ise erkektir.

21 yabancı uyruklu öğrenci içerisinde sadece bir tane kadın öğrenci evli ve çocuk sahibidir. Diğer tüm öğrenciler bekâr ve en küçük yaş 17 iken, en büyük yaş 28'dir(Evli). Görüşme yapılan öğrenciler 21 kişiden oluşurken gözlem yapılan öğrenciler daha fazladır ve farklı ülkelerden öğrenciler de gözlemler de yer almaktadır. Görüşme

süreci gözlem sürecine göre daha zahmetli ve zaman alıcı olduğundan dolayı, metot kısmında da belirtildiği üzere doyum noktasına ulaşana kadar görüşmeler yapılmıştır. Üniversitedeki yabancı uyruklu öğrencilerin dağılımına ve görüşme yapılan öğrencilerin uyrukları ile sayılarına bakıldığında aralarında bir paralellik görülmektedir. Örneğin en fazla öğrencinin bulunduğu ülke olan Suriye'dir ve Suriyeli öğrenciler görüşülen öğrenciler arasından sayıca en fazla grubu oluşturmaktadır.

3.2. Analiz Öncesi Ülkeler Arası Karşılaştırma

Bu başlık altında yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerine göre benzer ve farklılaşan yanları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yabancı uyruklu öğrenciler diye genel bir kategori yoktur çünkü hepsi birbirinden farklı olan öğrencilerin ortak uyum süreçlerinden bahsedilirken farklı süreçlerden de bahsedebiliriz. Tez tam da bu noktada farklılaşmaları ortaya koymaktadır. Bu farklılıklar da uyumlanmayı anlama açısından önemli görülmektedir.

Farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyarken öğrencilerin Türkiye'ye gelmeden önceki yaşamları Bourdieu'nun habitus kavramı ile açıklanabilmektedir. KMÜ'de eğitim alan tüm yabancı uyruklu öğrencilerin benzeşen-farklılaşan özellikleri o ana kadar ki oluşan habitusları ile ilgilidir. Kavramlar kısmında da ifade edildiği gibi birey içinde yaşadığı toplumdan pek çok şeyi öğrenmektedir ve tüm bunlar ona dair bilgiler vermektedir. Karşılaşan öğrencilerin aralarındaki ortaklıklara ve farklılıklara bakarak etkileşim sürecinde etkili olabilecek nedenler ortaya çıkarmaktadır. Mesela coğrafya, dil ve din ortaklığı ele alınırsa görüşmelerde yer alan tüm öğrenciler "hepimiz Müslümanız" ifadesi ile bir ortaklığı ortaya çıkarmaktadır.

Dil ortaklığının da sosyal hayatta ve öğrenciler arasındaki etkileşimde, arkadaşlık kurmadan ev arkadaşlığına, sosyal aktivitelere kadar etkili olduğu verilerde de görülmektedir. Bir başka örnek Türkmenistanlı öğrencilerin ve Türk öğrencilerin de ifade ettiği üzere, Türk kimliği altında diğer öğrencilerden ayırmak ya da Arap kimliğini tarihsel(Şerif Hüseyin olayı) olarak bağlamak bunlara birer örnek olarak verilebilir.

Verilen örneklerden de hareketle ve habitus kavramıyla da birleştirilerek bu başlık öğrencilerin ortaklaşan ve farklılaşan özelliklerini ortaya çıkarmak, etkileşimleri ve sosyal uyumu da anlamlı hale getirmek adına önemli görülmektedir. Bu bölümde araştırma sürecinin tüm adımlarında karşılaşılan bireylerin etkileşimlerine yer verilmiştir. Öncelikle görüşmeye katılan yabancı uyruklu öğrencilerin ülkelerine göre genel bir değerlendirmenin ardından her görüşmecinin tanıtımı yapılmıştır. Ön bilgilendirme formatında olan bu bölüm aslında genel bir değerlendirme şeklindedir. Yani analiz öncesinde ülkelerin ve öğrencilerinin özelliklerine yer verilerek, genel bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu genel değerlendirmede yedi farklı ülkeden görüşülen 21 kişinin genel özellikleri, ülkeleri ve Türkiye hakkındaki düşünceleri yer almaktadır. Ülkelere göre öğrencilerin ortak ifadelerinin yanında ayrıca dikkat çektikleri farklı özelliklere de yer verilmiştir.

Öğrencilerin sayısal olarak bilgilerinin verildiği yukarıdaki bölümlerde görüldüğü üzere, KMÜ’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler arasından, sayısal olarak birinci sırayı Suriyeli öğrenciler oluşturmaktadır. Toplamda dokuz kişi ile görüşme yapılan öğrencilerden yedisi erkek, ikisi kadındır. Yaşları 19-22 arasında olan bu öğrencilerden bir tanesi 27(erkek) yaşındadır.

Suriyeli öğrencilerin iki tanesi KARDİL’de Türkçe hazırlık eğitimi almakta diğerleri ise bölümlerinde eğitimlerine devam etmektedir. Suriyeli öğrencilerin anadili

Arapça'dır ve anadil dışında İngilizce'yi farklı seviyelerde bilenler yer almaktadır. Bunlardan bazıları hem İngilizce'yi bilmeyen öğrencilere yardımcı olmak hem de Türkçe pratik yapmak amacıyla, KMÜ yabancı diller bölümünde İngilizce hazırlık eğitimi alan Türk vatandaşı öğrencilerle ara ara görüşmekte(olağan durumlar dışında her Cuma) ve pratik amacıyla etkileşim sürecine dâhil olmaktadır. Bazı zamanlarda ise whatsapp grubu üzerinden de iletişime devam etmektedirler.

Suriyeli öğrencilerden iki tanesi Türkiye vatandaşlığı hakkını almıştır, bazıları da vatandaşlık için görüşme davetine katılmakta ve sırası ile göç idaresinden aranan öğrenciler görüşme için gitmektedir.

Suriyeli öğrencilere dair verilen bilgilerin ardından sayı olarak ikinci sırada olan Türkmenistanlı öğrencilere bakıldığında ise, 4 kişi ile görüşme yapıldığı görülmektedir. Bunlardan üçü kadın biri erkek öğrencidir. Bu dört öğrenci de Türkçe öğrenme merkezinde(KARDİL) Türkçe eğitimi almaktadırlar. Tüm öğrencilerde olduğu gibi bu öğrencilerle de zincirleme bir tanışıklık süreci ve ardından görüşmelere başlanılmıştır. Yaşları 19, 20, 22 ve 28 olan bu öğrenciler Türkmenistan'dan eğitim görmek amacıyla KMÜ'ye, Karaman'a gelmişlerdir. Anadil olan Türkmençe dışında Rusça ve birazda İngilizce bilen bu öğrenciler şuan Türkçe öğrenmektedirler. Bu dört öğrenciden biri evli ve iki çocuklu iken diğerleri bekârdır.

Afganistanlı öğrencilerden ise üçü erkek, biri kadından oluşan dört kişi ile görüşülme yapılmıştır. Öğrencilerin ana dilleri Farsça'dır ve buna ek olarak ülkenin resmi dillerinden biri olan Paştunca da bilinmektedir. Afganistanlı olup fakat Özbek uyruklu olan öğrenciler de kendi ana dilleri olan Özbekçe'yi bilmektedirler. Bu öğrenciler ülkeye pasaportla girmişlerdir. İçlerinden bir tanesi ülkeye giriş yaptıktan sonra Türk Hükümetine

sığınma talebinde bulunmuştur. Bu öğrencilerden ikisi bölümlerinde eğitim almakta iken diğer ikisi KARDİL’de Türkçe hazırlık eğitimi almaktadır.

Bir Burkino-Faso ve bir Özbekistanlı öğrenciye bakıldığında ise yaşları 20 ve 24 olarak bilinmektedir. Ülkeye pasaportla giriş yapmış olan bu öğrenciler bölümlerinde eğitim almaktadırlar. Biri Türkçeyi ülkesinde eğitim alarak öğrenmiş, diğeri ise İstanbul’da TÖMER eğitimi sonrasında öğrenmiştir. Ardından da Karaman’da kazandığı bölümüne devam etmek için eğitime başladıklarını ifade etmişlerdir.

Yukarıda Suriyeli öğrencilere yer verildiğinde, İngilizce ve Türkçe pratik amacıyla bir araya gelen öğrencilerin varlığından bahsedilmiştir. Bu durum üniversitede eğitim almakta olan tüm yabancı uyruklu ve Türk öğrencileri kapsamaktadır. Türkçesini geliştirmek ve İngilizce pratik yapmak amacıyla bir araya gelen öğrencilerin haberleşmeleri için kurulan bir whatsapp grubu ve oradan sağlanan iletişimle öğrenciler ortak planlamalar yapmakta ya da isteyenler bireysel olarak pratik yapabilmektedirler. Genellikle Cuma günleri yapılan bu pratik toplantılarına isteyen tüm öğrenciler katılmaktadır. Bu durum da karşılaşmalara bir örnektir. İnternet üzerinden sağlanan iletişim öğrencilerin toplantı konusu ve toplantı zamanının belirlenmesinden, merak edilen soruların cevapları gibi pek çok haberleşmeyi sağlamaktadır.

Şuana kadar ülkelere göre genel öğrenci profili hakkında verilen bilgilerin ardından şimdi ise analiz kısmının daha anlaşılır kılınması adına, görüşmeye katılan öğrencilerin demografik bilgilerine yer verilecektir. Demografik bilgilerin içeriğinde öğrencinin yaş, cinsiyet, ülke, bölüm, anadili ve bildiği diğer diller, Türkiye’de çalışıp çalışmadığı-hangi sektör- Türkiye’de kalış süresi, ülkeye giriş esnasında yaşadığı deneyimlere kısaca yer verilmiştir. Aynı zamanda burada verilen kodlama, yani

görüşmeciye verilen numaralandırma, analiz kısmında yer alacaktır. Daha anlaşılır olarak ifade edilecek olursa, analiz kısmında birinci görüşmeciden alıntılanan bir cümlede sadece “G1” ifadesini görülmektedir. G1 şeklinde kodlanan ifade, burada hakkında bilgi verilen görüşmecilerin tanıtımı adınadır. Bu sebeple tüm görüşmeciler için G1, G2, G3..., şeklinde belirtilmiş olan numaralandırmaların aslında burada tanıtılan bireyler olduğu anlaşılmaktadır.

Görüşme yapılan 21 kişiden 7’si kadın, 14’ü erkektir. Görüşmecilerin ülkeleri ise, Irak, Afganistan, Suriye, Türkmenistan, Burkino Faso, Filistin, Özbekistan’dan oluşan yedi ülkedir. Görüşmecilere verilen numaralandırma ise, ilk görüşmeden itibaren görüşme tarihine göre sıralanmaktadır. Görüşmecilerin tanıtımı ise şu şekildedir:

1(erkek) numaralı görüşmeci(G1), 25 yaşında, Filistin uyruklu ve doğum yeri Bağdat’tır. Doğma büyüme Irak’ta yaşayan öğrenci kendi ülkesi olan Filistin’i hiç görmediğini dile getirmiştir. Anadili Arapça olan bu öğrenci İngilizce’ de bildiğini fakat şuan unutmaya başladığını ifade etmiştir. KMÜ’de Türkçe hazırlık eğitimi alan bu öğrenci 25 Kasım 2015 tarihinden itibaren Türkiye’de yaşamaya başladığını, Karaman’da yaşayan bir tanıdıklarının da tavsiyesi ve yardımı ile Türkiye’ye gelmeye ve Karaman’da yaşamaya başladıklarını dile getirmektedir. Türkiye’de yaşamaktan da memnun olduğunu ifade etmektedir.

2(erkek) numaralı görüşmeci(G2), 22 yaşında Afgan uyruklu İşletme 3. Sınıf öğrencisidir ve 4 yıldır Türkiye’de yaşamaktadır. Anadili Farsça ve Paştunca olan bu öğrenci İngilizce ve Türkçe bilmektedir.

3(kadın) numaralı görüşmeci(G3), 28 yaşında Türkmenistan uyrukludur ve ana dili Türkmencedir. Türkiye'ye 2018-19 eğitim öğretim yılının başlangıcında gelen bu öğrenci şuan Türkçe hazırlık eğitimi almaktadır.

4(erkek) numaralı görüşmeci(G4), 22 yaşında Suriye uyruklu bir öğrencidir. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı da olan bu öğrenci KMÜ'de gıda mühendisliği 2. Sınıf öğrencisidir. Anadili Arapça olan bu öğrenci anadil dışında İngilizce ve Türkçe bilmektedir. 2013 yılından itibaren Türkiye'de yaşamaya başlayan bu öğrencinin Karaman'daki 3. yılıdır.

5(erkek) numaralı görüşmeci(G5), 21 yaşında Suriye uyruklu bir öğrencidir. Anadili Arapça olan bu öğrenci Anadil dışında İngilizce ve Türkçe bilmektedir. 2. sınıf Biyo-mühendislik bölümü öğrencisi olan bu öğrenci 3 yıldır Karaman'da ve Türkiye'de yaşamaktadır.

6(kadın) numaralı görüşmeci(G6), 20 yaşında Türkmenistan uyrukludur. Anadili Türkmence olan öğrenci anadil dışında Rusça, İngilizce ve Türkçe bilmektedir. Türkiye'ye 2018-2019 eğitim öğretim dönemi ile gelen bu öğrenci şuan KMÜ'de Türkçe hazırlık eğitimini tamamlamaktadır.

7(erkek) numaralı görüşmeci(G7), 19 yaşında Suriye uyruklu bir öğrencidir. Anadili Arapça olan bu öğrenci Anadil dışında İngilizce bilmekte ve şuan KMÜ'de Türkçe hazırlık eğitimi almaktadır. Türkiye'de, Hatay'da yaşayan bu öğrenci 2018-19 eğitim öğretim yılı ile Karaman'a gelmiştir. Türkçe hazırlık eğitiminin ardından ise Bilgisayar Mühendisliği bölümüne devam edeceğini ifade etmiştir.

8(kadın) numaralı görüşmeci(G8), 17 yaşındadır. Suriyeli olan bu öğrenci anadili olan Arapça dışında İngilizce ve Türkçe bilmektedir. Türkçe eğitimini Türkiye’de yaşadığı şehir olan Hatay’da almıştır. 6 yıldır Türkiye’de yaşayan bu öğrenci 2018-19 eğitim öğretim yılı ile Karaman’da yaşamaya başlamıştır.

9(erkek) numaralı görüşmeci(G9), 22 yaşında Türkmenistan vatandaşıdır. Anadili Türkmençe olan bu öğrenci anadili dışında Rusça ve Türkçe bilmektedir. 2018-19 eğitim öğretim dönemi ile Karaman’da yaşamaya başlayan bu öğrencinin Türkiye’de yaşamaya başlayalı 3 yıl olmuştur. Karaman’da ilk yılı Türkiye’de 3. Yılı olan bu öğrenci daha önceki yıllarında Türkiye’nin farklı şehirlerinde farklı sektörlerde çalıştığını ifade etmiştir.

10(erkek) numaralı görüşmeci(G10), 22 yaşında Afgan uyruklu bir öğrencidir. Anadili Özbekçe olan bu öğrenci anadili dışında Farsça, Türkmençe, Türkçe, İngilizce dillerini bilmektedir. Türkiye’de 2018-19 eğitim öğretim yılı gelen bu öğrenci şuan KMÜ’de Türkçe hazırlık Eğitimi almaktadır.

11(erkek) numaralı görüşmeci(G11), 24 yaşındadır ve ülkesi Burkino-Faso’dur. Türkiye’de üç yıldır yaşamakta olan bu öğrenci Karaman’da ise iki yıldır yaşamakta. KMÜ’de matematik bölümü 2. Sınıf öğrencisidir. Anadili Morige olan öğrenci anadili dışında Fransızca, Türkçe, İngilizce ve Arapça bilmektedir. 60 kabile dillerinden ise 5 tanesini bilmektedir.

12(erkek) numaralı görüşmeci(G12), 19 yaşında Suriye uyrukludur. Anadili Arapça olan bu öğrenci anadili dışında Türkçe bilmektedir. Türkiye’de 5-6 yıldır yaşayan öğrenci Karaman’da 2018-19 eğitim öğretim yılı ile yaşamaya başlamıştır ve şuan KMÜ’de Türkçe hazırlık eğitimi almaktadır.

13(kadın) numaralı görüşmeci(G13), 20 yaşındadır ve Suriyelidir. Anadili Arapça olan bu öğrenci anadili dışında İngilizce, Fransızca ve Türkçe bilmektedir. Türkiye’de Hatay’da yaşamakta olan bu öğrenci 2018-19 eğitim öğretim yılı ile birlikte Karaman’da yaşamaya başlamıştır. Türkçe eğitimini ise Hatay’da almıştır ve şuan burada bölümünde devam etmektedir.

14(erkek) numaralı görüşmeci(G14), 27 yaşındadır ve Suriyelidir. Anadili Arapça olan bu öğrenci anadil dışında Fransızca, İngilizce ve Türkçe bilmektedir. Karaman’da 5. yılı olan öğrenci Gıda Mühendisliği son sınıf öğrencisidir.

15(erkek) numaralı görüşmeci(G15) ise 21 yaşında ve Filistinlidir. Anadili Arapça ve İbranice olan bu öğrenci anadil dışında İngilizce ve Türkçe bilmektedir. KMÜ’de Biyo-mühendislik 2. Sınıf öğrencisi olarak devam etmektedir.

16(erkek) numaralı görüşmeci(G16), 20 yaşında ve Suriye uyrukludur. Türkiye’de ailesi ile birlikte Konya’da yaşayan öğrenci KMÜ’de inşaat mühendisliği öğrencisidir ve Türkçe eğitimini Hatay’da almıştır.

17(erkek) numaralı görüşmeci(G17), 24 yaşında Özbek uyrukludur fakat Afganistan’da yaşamaktadır ve Afgan Özbek’i olarak kendini nitelemektedir. Anadili Özbekçe olan bu öğrenci anadili dışında Farsça, Paştunca, İngilizce ve Türkçe bilmektedir.

18(erkek) numaralı öğrenci(G18), 19 yaşında ve Suriye uyrukludur. Anadili Arapça olan bu öğrenci anadil dışında Türkçe bilmektedir. Şuan ilk ve acil yardım bölümünde eğitim alan bu öğrenci 1. Sınıftadır ve Türkçe eğitimini geçen yıl KMÜ’de almıştır. Ailesi ile birlikte Hatay’da yaşayan bu öğrenci 2 yıldır Karaman’da yaşamaktadır.

19(kadın) numaralı öğrenci(G19), 22 yaşında Afganistan doğumludur. Anadili Farsça olan bu öğrenci anadil dışında İngilizce bilmekte ve Türkçe eğitimini şuan KMÜ’de almaktadır. Karaman’da ve Türkiye’de iki yıldır yaşıyor olan bir öğrenci tanıdığı bir aile ile Karaman’da iki yıldır yaşamaktadır.

20(kadın) numaralı öğrenci(G20), 20 yaşında ve Özbekistan uyrukludur. Anadili Özbekçe olan bu öğrenci anadil dışında Rusça, İngilizce ve Türkçe bilmektedir. İnşaat mühendisliği 1.sınıf öğrencisi olan bu öğrenci iki yıldır Türkiye’de yaşamaktadır.

21(kadın) numaralı son görüşmeci(G21) ise 19 yaşında ve Türkmenistan uyrukludur. Anadili Türkmence olan bu öğrenci anadil dışında Rusça ve İngilizce bilmektedir. 2018-19 eğitim öğretim döneminin başlaması ile Türkiye’ye gelen öğrenci Matematik bölümünde 1.sınıf öğrencisidir.

3.2.1. Türkmenistan

Türkmenistan uyruklu öğrencilerin Suriyeli öğrencilerden sonra üniversite bünyesinde en fazla sayıya sahip olduğu bilinmektedir. Özellikle 2018-19 eğitim öğretim yılında Türkmen öğrenci sayısında çok hızlı bir artış olduğu üniversiteden alınan verilerde görülmektedir. Öğrencilerin Türkiye’yi tercih etme nedenlerine bakıldığında, öğrencilerin ifadeleri ile ülkelerinde üniversite kazanmanın zor olmasından dolayı ve Türkiye’yi sevmeleri aynı zamanda kendilerini yakın hissetmeleri öne çıkmaktadır. Türkiye için geçerli olan nedenlere ek olarak Karaman’da eğitim almayı tercih etme nedenleri ise Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi’ni kazanmış olmalarıdır. Aynı zamanda Türkçe’yi diğer öğrencilere göre daha iyi biliyor olmaları ve tanıdıkları ile kurdukları bağlar Karaman’a geliş ve buradaki yaşam koşullarına uyum sağlamada kolaylaştırıcı bir etken olarak belirginleşmektedir.

Türkiye'ye pasaportla giriş yapan bu öğrencilerin tamamı YÖS sınavı ya da okul ortalamaları ile alınmışlardır. Karaman'a ilk geldiklerinde çok fazla problem yaşamadıklarını ifade eden bu öğrencilerden bir tanesi Karaman'da esnafın, kendilerinin yabancı olduğunu anladığında farklı ücretler söylediklerini-normalin üzerinde- ve bu durumun rahatsız ediciliğini dile getirmiştir. Buna karşıt bir örnek ise bir başka Türkmen uyruklu öğrenci tarafından yaşanmıştır. Bu öğrenci ise, alışverişe çıktığında parasının yetersiz olduğunu ve daha sonra almaya geleceğini ifade ettiği bir ürün için, mağaza sahibinin ürünü verdiğini daha sonra ödeme yapabilirsin dediğini ifade etmiştir. Esnafın olumlu ve olumsuz iki tutumu ile farklı iki öğrenci karşılaşmıştır ve bu öğrencilerin Karaman hakkındaki yargılarının oluşmasında bu örneklerin etkili olduğunu görebilmekteyiz.

Yabancı uyruklu olmalarına rağmen çok fazla problemle karşılaşmadıklarını dile getiren Türkmen öğrenciler, yerel halk tarafından “sizde Türk'sünüz” şeklinde ifadelerle daha ilgili karşılandıklarını ifade etmişlerdir. Diğer tüm ülkelerden farklı olarak bu durum özellikle Orta Asya ülkelerinden gelen öğrenciler için belirginlik kazanmaktadır. Kurulan kan ya da millet bağı öğrencilerin ifadesiyle olumsuz düşünülmesini ve karşılanmasını engellemiştir. Aynı şekilde görüşülen bir Türk öğrenci ise ilk başlarda-okulun ilk dönemi- Türkmen öğrencilere karşı özel ilgi ve yargıların, tanıdıkça değiştiğini ifade etmiştir. İlk önce çok fazla büyüttüğünü ifade ederken tanıdıktan sonra içlerinde değerli olanların yanında sevemediğim öğrenciler de varmış şeklinde kendini ifade etmiştir. Bu durum da yine bir etkileşim ve karşılaşma sonrasındaki düşünce ve zihinde bulunan ilk yargının değişimine gönderme yapmaktadır.

Türkiye'yi kardeş ülke olarak gören Orta Asya ülkeleri kendilerini tanıtırken de biz Özbek'iz, biz Kazak'ız, biz Kırgız'ız demektirler. Gözlemden ve sorulan sorulara verilen yanıtlar bu yönde iken Türkmenler ise kendilerini Türk olarak görmektedirler. Görüşmeciler arasında yer alan Türkmen öğrenciler, Türkmen demek, men Türkem demek, yani ben Türküm şeklinde durumu açıklamaktadırlar. Buradan anlaşılması gereken ise Türklük yoluyla kurulan bağlar Türkiye'ye geliş süreçlerini de yaşama süreçlerini de diğer ülke öğrencilerine oranla daha kolaylaştırmıştır denilebilir.

Bağlar yoluyla kurulan ortaklığın karşılıklı etkileşimde önemli bir etken olması dışında Orta Asya ülkelerinden gelen öğrencilerde gözlemlenen bir özellik ise diğer ülke öğrencilerine göre daha mesafeli ve daha kontrollü olmalarıdır. Örneğin bir Suriye ya da Afgan uyruklu öğrenci ile ilk tanışma sonrasında dahi kolayca iletişim kurarken, bir Türkmen, Kırgız, Özbek öğrenci ile bu kadar kolay etkileşim sürecine geçilememiştir.

Orta Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin tedirgin ve mesafeli davranmalarına rağmen, Türk öğrencilerle de diğer uyruklara göre daha hızlı etkileşim de kurmaktadır ve ülke öğrencileri de kültürel ve tarihsel ortaklıklardan(öğrencilerin ifadesi) kaynaklı olarak daha ilgili davranmaktadırlar. Özellikle Türkmen öğrencilerin, ülke öğrencileri ile kurdukları hızlı ilişkileri her grupta(farklı ülke öğrencilerinde) göremiyoruz. Örneğin en kalabalık birinci grup olan Suriyeli öğrenciler evde ya da apartta sürekli birlikte kalmakta, yemekhaneye birlikte gitmekte, çarşı kafe her yerde birlikte hareket etmektedirler. Birlikte hareket etmelerinden dolayı diğer öğrencilerle sosyalleşememekte ve bu durum Türkçe öğrenme becerisi başta olmak üzere sosyal hayatın içerisinde olmayan öğrencileri etkileşimden ve karşılaşmalardan da uzak kalmalarına neden olmaktadır.

Türkmen öğrencilerin Karaman'da arkadaş edinme süreçleri diğer ülke öğrencilerine göre daha kolay olduğu gözlemlenmiştir. Bunda hem Türk olmanın hem Türkçeyi daha iyi kullanmanın ve özellikle erkek öğrencilerin KYK'da(Kredi Yurtlar Kurumu) kalmalarının ve kızlarında apartlarda Türk öğrencilerle birlikte kalmalarının etkisinin olduğu düşünülmektedir. Yurtta kalan öğrenciler de apartta diğer ülke öğrencileriyle kalan öğrenciler de iletişim kurmak zorundadır. Bu durum ise hem Türkçelerini daha iyi yaparken hem de arkadaş çevresini genişletmelerini sağlamaktadır.

Türkmenistanlı olup, görüşme yapılan öğrenciler köyde yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Türkmenlerin belirttiği ve şaşırdığı bir olay Türkiye'de sigara içilmesi hatta kızların sigara içmesidir, bunun ülkelerinde çok ayıp olduğunu özellikle kızların hiç içmediğini tüm görüşmeciler dile getirmişlerdir. Ülkeleri ile Türkiye'deki yaşam arasında farklılık olarak değerlendirilen bir diğer özellik ise kadınların giyim tarzlarının farklı olması şeklinde ifade etmişlerdir. Genelde tüm kadınların saçlarının açık olduğunu ve kapalıların ise köylerde yazma taktıklarını dile getiren görüşmeciler bu durumu farklılık olarak ifade etmektedirler.

Türkmen öğrenciler aynı zamanda Türkiye'yi sevdiklerini, ülkeleri ile ortak yanlarının olduğunu ifade etmişlerdir. İçlerinden kendimi kendi memleketimde hissediyorum ve Türk olmak isterdim şeklinde yanıt verenlerle de karşılaşmıştır.

3.2.2. Burkino-Faso

Görüşme yapılan öğrencilerden bir tanesi Burkino-Faso'dandır. Burkino-Fasonun bir köyünde yaşamakta olan bu öğrenci anadili dışında Fransızca, çok az İngilizce ve 60'tan fazla olan kabile dillerinden 5 tanesini bilmektedir. Anne babası çiftçi olan bu öğrenci 7 kardeştir. Türkiye'ye dini bir vakıf aracılığı ile gelen öğrenci ülkesinde de o

vakıf tarafından eğitim almış ve vakıf (Hüdaı Vakfı) aracılığıyla Türkiye'ye gelmiştir. Şuan da onlar aracılığı ile burada yaşamını sürdürmektedir.

2018-19 eğitim öğretim döneminin başlangıcından itibaren, eğitim aldığı bölümü kazanmış olmasından dolayı Karaman'da yaşayan bu öğrenci, dil öğrenme sürecinde zorluklar yaşadığını ifade etmiştir. Karaman'da Yunus Emre Vakfı'nda kalmakta olan bu öğrenci ülkesinde eğitim aldığı ve İstanbul'da da iletişiminin devam ettiği vakfın Kaman şubesinin olmaması dolayısıyla Yunus Emre Vakfı'nda kaldığını ifade etmiştir. Yunus Emre Enstitüsü'nü ise, resmi sayfalarından alınan bilgilere göre şu şekilde ifade edilebilir;

“Yunus Emre Vakfı; Türkiye'yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfidir” (Yunus Emre Enst., 13.08.19).

“Yunus Emre Enstitüsü ise Vakfa bağlı bir kuruluş olarak bu Kanunun amaçlarını gerçekleştirmek üzere yurt dışında kurduğu merkezlerde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarının yanı sıra ülkemizin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, ayrıca bilimsel çalışmalara destek vermektedir. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışında 58 kültür merkezi bulunmaktadır. Kültür merkezlerimizde verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan iş birlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Kültür merkezleri aracılığıyla

kültür ve sanatımızı tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal veya uluslararası etkinliklerde ülkemiz temsil edilmektedir (Yunus Emre Enst., 13.08.19)

Karaman'da sosyal aktivite olarak Türklerle bir defa maç yaptığını belirten öğrenci kaldığı yurdun haftada bir düzenlenen sohbetine katıldığını ve kendini Karaman'da yabancı hissetmediğini ifade etmiştir. Görülmektedir ki, Türkiye'ye eğitim için Türkiye'de bulunan bir vakıf aracılığıyla gelen bu öğrencinin sosyal hayatı ve sosyal çevresi de aslında vakıfla çevrilidir.

3.2.3. Özbekistan

Özbekistanlı bir öğrenci ile görüşme yapılmıştır. 20 yaşında olan bu öğrencinin ana dili olan Özbekçe dışında Rusça, İngilizce ve Türkçe bilmektedir. Öğrenci, diğer tüm öğrenciler gibi YÖS sınavı ile üniversiteye alınmıştır. Karaman'da yaşamaktan memnun olduğunu ifade eden görüşmeci diğer öğrenciler gibi sosyal hayatın azlığından şikâyet etmektedir. Fakat sakinlik ve hayatın büyük şehirlere oranla kolay olması artı özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkmen öğrencilerde olduğu gibi Özbek öğrenci için de sigara tüketimi bir farklılık olarak ifade edilmektedir. *“Burada çok fazla içiyorlar bizde böyle değil hatta arkadaşımın sigara içtiğini son sene öğrenmiştim bide gençler büyüklere saygısızlar biz büyüklere siz diye hitap ederiz”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

3.2.4. Afganistan

Dört tane Afganistanlı öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Bunların bir tanesi kadın üç tanesi erkektir. Bu öğrencilerden bir tanesi ise Afganistan'da yaşayan Özbek uyruklu bir öğrencidir. Yaşları 22 ile 24 arasında olan bu öğrencilerin hepsi bekâr ve eğitim amacı ile Türkiye'ye gelmiştir. İki tanesi Türkçe hazırlıkta Türkçe öğrenirken, ikisi

ise bölümlerinde eğitimlerine devam etmektedir. Ana dilleri Farsça ve Paştunca olan bu öğrenciler ana dilin yanında İngilizce, Türkçe ve Özbekçe(Özbek olan) bilmektedirler. Bu öğrencilerde YÖS sınavı ve diploma notları ile alınmışlardır. Dört öğrenciden üçü en az iki yıldır en fazla dört yıldır Türkiye’de yaşamaktadırlar. Bir öğrenci ise 2018-19 eğitim öğretim dönemi ile Türkiye’ye gelmiştir. Öğrencilerin Karaman’da yaşama süreleri en az okul döneminin başlaması ile başlamakta ve 3 yıldan 5 yıla kadar uzamaktadır.

Bu öğrenciler de evde veya apartta kalmaktadırlar. Farklı ülkelerden öğrencilerle yaşamakta olan öğrenciler kendi aralarında zaman zaman ana dillerini konuşurken Türkçe konuşmaya da özen gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Özellikle Suriye uyruklu öğrencilere göre Afgan öğrenciler kendi gruplarının dışına daha fazla çıkmaktadırlar. Bu durumda sayıca az ve farklı bölümlerde olmalarının da etkisi olabilmektedir.

Türkiye’yi tercih nedenlerine bakılırsa, tüm öğrencilerde olduğu gibi Türkiye’yi dizilerden filmlerden görerek ya da Müslüman ve güçlü olarak nitelendirilen bir ülke olarak düşündükleri için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Karaman’ın tercih nedeni ise ya akrabalık ilişkileri ya da sınav veya diploma notu ile Karaman’a yerleştirilmiş olmalarıydı. Karaman’ı küçük bulmanın yanında hayatın kolay ve daha ucuz olması diğer öğrencilerde olduğu gibi cazip kılıcı özellik olarak dile getirilmektedir.

Bu öğrencilerin hepsi pasaportla ülkeye giriş yapmışlardır. İletişim ve dil konusunda da diğer öğrencilerle ortaklaşan bir sorun yaşayan bu öğrenciler zaman içinde Türkçe öğrendikçe işlerini daha kolay halledebildiklerini ifade etmişlerdir.

3.2.5. Filistin

Filistin uyruklu iki erkek öğrenci ile görüşülmüştür fakat bu öğrencilerden biri doğma büyüme Irak'ta yaşamaktadır. Bu öğrencilerin ana dilleri Arapça'dır. İkisi de bekâr olan bu öğrencilerden biri Türkçe hazırlık diğeri ise ikinci sınıf öğrencisi olarak eğitimlerine devam etmektedir. En az üç yıldır Türkiye'de olan bu öğrencilerden biri ailesi ile Karaman'da yaşamaktadır diğeri ise öğrenci olarak burada bulunmaktadır.

Ailesi ile Karaman'da yaşayan öğrenci eğitime başlamadan önce çalışma hayatının içerisinde olduğundan dolayı Karaman'dan edindiği çevresi vardır ve bu şekilde de yakından etkileşime geçtiği görülmektedir. Üniversite arkadaşlarıyla olduğu gibi üniversite dışından edindiği Karamanlı arkadaşları ile sosyal aktiviteler yaptıklarını dile getirmiştir.

İki öğrencinin de anadili olan Arapça, öğrencilerin üniversitedeki arkadaşlıklarında dil ortaklığından kaynaklı olarak Suriyeli öğrencilerle daha fazla arkadaşlık etmelerine neden olmaktadır. Hem dil ortaklığı hem de Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalık bunda bir etken olarak görülmektedir.

3.2.6. Suriye

Yabancı uyruklu öğrencilerin listesine bakıldığında ve yukarıda verilen tablolarda da görüldüğü üzere KMÜ'de eğitim gören ve sayısal olarak ilk sırada yer alan ülke öğrencisi Suriyeli öğrencilerdir. Savaştan kaynaklanan özel durum dolayısıyla farklı üniversitelerde de eğitim alan pek çok Suriye uyruklu öğrenci vardır. KMÜ'de eğitim alan öğrencilerden ise bir kısmı Türkiye'de yaşamakta, bir kısmı da farklı ülkelerde yaşamalarına rağmen eğitim için Türkiye'yi tercih etmektedirler.

Suriye vatandaşı olup ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlık kimliğini de hak eden birkaç tane Suriyeli öğrenci vardır. Bunlardan iki tanesi de görüşmeciler arasında yer almaktadır. Türkiye cumhuriyeti vatandaşlığı alan Suriyeli öğrencilerin Türk vatandaşı öğrencilerin yararlandığı tüm haklara sahip olması vatandaş olmayanlardan ayırt edici bir özelliktir. Mesela vatandaş olan bir öğrenci KYK bursuna başvurmuş ve kredi çıkmış ve kredi almaktadır fakat ülke vatandaşı olmayan öğrenciler bu bursa ya da krediye başvuramamaktadır. Bir başka durum ise üniversitede de yemek bursu ve kısmi zamanlı işlere başvurmak isteyen fakat yabancı uyruklu olduğu için başvuramadığı söyleyen öğrencilerle de karşılaşmıştır.

Karaman'da eğitim gören Suriyeli öğrencilerin çoğunluğu aileleri ile birlikte Hatay'da yaşamaktadırlar, bunun dışında Gaziantep ya da farklı şehirlerde yaşayan öğrencilerde mevcuttur. Anadilleri Arapça olan bu öğrencilerin anadili dışında farklı seviyelerde İngilizce ve Türkçe bilmektedirler.

Görüşme yapılan Suriyeli öğrencilerin hepsi bekârdır. Bazıları pasaportla, bazıları kaçak yollarla ülkeye giriş yapmışlardır ve haftada bir defa karakola giderek parmak izi vermektedirler. Suriyeli öğrencilerin çoğunluğu Hatay'da yaşamaktadır ve Hatay'da yaşayan Suriyeli öğrenciler ise Karaman'ı çok iyi bulmaktadırlar. Diğer şehirlere göre dışlanmanın olmadığını- ülkene git, neden geldiniz vb. ifadeler- hatta çok az olduğunu dile getirmişlerdir.

Görüşülen Suriyeli öğrencilerden ikisi kadın, yedi tanesi erkek öğrencidir. Bunlardan iki tanesi Türkçe hazırlık eğitimi alırken diğerleri bölümlerde eğitimlerini sürdürmektedirler. Toplamda dokuz öğrenciden bir tanesi kampta yaşamaktadır bunun nedeni ise babasının subay olmasıdır. Öğrencinin ifadesine göre babası Özgür Suriye

Ordusu'nda çalışmaktadır. Bu orduda çalışan kişilerin ailelerinin kamp dışına çıkmaları yasak olduğundan dolayı kampta yaşamaktadırlar.

Suriyeli öğrencilerin Türkiye'de yaşama süreleri değişiklik göstermekle birlikte 3-4 yıldan başlamakta 6-7 yıla kadar ilerlemektedir. Karaman'daki yaşamları ise eğitimlerinin başlangıcı ile paralellik göstermektedir. Karaman'a geliş sebeplerini sorulduğunda ise burada kurulan ilişki ve arkadaşlıkların önemli rol oynadığı açıktır. Özellikle Suriyeli öğrenciler hep birlikte hareket etmektedirler. Bu durumda belki sayıca fazla olmalarının etkisi vardır fakat genelde yemekhanede, maçta, konserde, tiyatrodan, yemekte vb. pek çok yerde birlikte olduklarını gözlemlenmektedir.

Suriyeli öğrencilerin çoğunluğu Karaman'a gelmeden önce Türkiye'de yaşamalarına rağmen Türkçe öğrenmemişlerdir. Bunun nedenini sorulduğunda ise Hatay'da(Hatay'da yaşayanlar için geçerli), hep Arapça konuşulduğundan öğrenemediklerini dile getirmişlerdir. Bu öğrenciler, sürekli kendi ülkelerinden arkadaşları ile hareket ettiklerini gözlemlenmiştir ve bu durumun da dil öğrenmede etkili olduğu görüşmeciler ve gözlemlerden ortaya çıkmaktadır.

Genel olarak bakıldığında; tüm öğrenciler kültürel özelliklerini barındırmakta ve kendi kültürlerinde olmayan şeyleri gördüklerinde bunun farklılığını dile getirmektedirler. Karaman'da yaşama konusunda ortak bir yargı olan küçük, sosyal hayatın azlığı konusunun yanında büyük şehirlere oranla daha kolay ve ekonomik yaşam pozitif yönü olarak belirginleşmektedir.

Karaman'ın tercih etme nedenlerine bakıldığında ise akrabalık ve ya tanıdıklık ilişkilerinin yanında puanlarının ya da girdikleri sınavlar sonucunda KMÜ tarafından kabul

edilmeleri ön planda tutulmaktadır. Özellikle Suriyeliler için ise dışlanmanın ve ayrımcılığın diğer şehirlere oranla daha az olması artı bir yön olduğu görülmektedir.

3.3.ANALİZ YORUM

Öğrencilerin tanıtımı, ülkeler hakkında verilen genel ve özel bilgilerin ardından şimdi ise verilerin analizine, yani bulguların yer alacağı kısma geçilmiştir. Bu bölüm görüşmelerde ortaya çıkan soruların gruplandırılarak başlıklar halini alması ve başlıklar altında yer alan verilerin ortaya konulması ile oluşturulmuştur. Görüşme sorularının sayıca fazla olması hepsinin ayrı ayrı aktarılmasından ziyade ortaklaşan ve aynılaşan soruların yanıtlarının bir çatı altında toplanması ile aktarılmasını sağlamıştır. Soruların görüşme sırasında birden fazla ve farklı şekillerde sorulması araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik boyutunu sağlamlaştırırken, bazen de gözden kaçan noktaların yeniden dikkat çekmesini sağlamıştır. Bu şekilde bir yöntemle araştırmada merak edilenler anlamlı kılınmaya çalışılmıştır.

Bu kısım beş ana başlıktan oluşmaktadır. Ana başlıkların altında ise ilgili alt başlıklar yer almaktadır. Tüm başlıkların altında yer alan bilgilerden elde edilmeye çalışılan şey ise karşılaşmalardan ortaya çıkan etkileşim ve beraberindeki kavramların somut halini ortaya çıkarmaktır. KMÜ’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman’da yaşamaya başladıkları andan itibaren sosyal uyum sürecinin merak edildiği ve ortaya konulmaya çalışıldığı, verilerin ele alındığı bu bölümdeki başlıklar ve başlıkların altında yer alan alt başlıklar öğrencilerin uyumlanma sürecini anlaşılır kılmak adına. Yukarıda ifade edilen kavramlardan da yararlanarak bu kısımda veriler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.3.1. TÜRKİYE'YE GİRİŞ VE KARAMAN'DA BAŞLANGIÇ SÜRECİ

3.3.1.1. Türkiye'de Eğitim Alma Kararını Etkileyen Faktörler

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de eğitim alma kararlarını etkileyen faktörlerin ele alınacağı bu başlık altında öğrencilerin Türkiye'de eğitim almaya ve yaşamaya nasıl, neden karar verildiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu durumun ve burada yer alan yanıtların araştırma için önemi ise Türkiye'ye gelmeden önce ve geldikten sonra bu nedenlerin, görüşmelerde de ortaya çıktığı üzere öğrencinin uyum sağlama ve etkileşime geçmesinde anahtar konumda olmasından dolayıdır. Çünkü bir öğrencinin Türkiye'de eğitim almaya karar verişinde mutlaka birilerinin ve bir şeylerin bağlantı kurucu konumda olduğu görülmektedir. Bu kişiler ise Türkiye'de yaşayan bir arkadaş, tanıdık, akraba gibi bağ kurulabilecek somut bireylerdir. Öğrencilerle Türkiye arasındaki bağı sağlayan bu kişiler öğrencinin ilk aşamada, temel yaşam ihtiyaçlarını karşılanmasından tutarak, pek çok anlamda öğrencinin etkileşim sürecine dâhil olmasında etkin rol almaktadırlar. Örneğin öğrenci için üniversite tercihini nasıl yapacağı, kalacak yer ayarlanması ve diğer pek çok şey Türkiye'ye geliş aşamasında etkili olan nedenler ve aradaki kişilerin desteği ile sağlanmaktadır. Bu açılarından bakıldığında Türkiye tercihi ve bu süreçte etkili olan kontak konumundaki her şey uyum sürecinde de etkisini göstermektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye ile tanışmaları, Türkiye'de eğitim alma kararları ve eğitime başlama süreçlerinin ele alınmış olduğu bu başlık altında öğrencilerin karar aşamasında, kurdukları bağlara, teknolojinin kolaylaştırıcı yanlarına ve Türkiye'de eğitim alma kararının verilmesinde etkili olan şeylere yer verilmiştir. Türkiye'de eğitim kararı ve eğitime başlanmasında, bağlayıcı etkiye sahip olan kontak konumundaki kişiler

sosyal uyum süreçlerinin anlaşılmaya çalışıldığı yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'daki yaşamlarında da uyumlanma süreçlerinde de etkisini göstermektedir.

Bu başlık altında yer alan sorular ve yanıtları genelden özele yani Türkiye'nin tercih edilme nedenlerinin ardından Karaman'ın tercih edilmesine doğru ilerlemektedir. Görüşme yapılan 21 öğrenciye Türkiye'yi tercih etme nedenleri sorulduğunda, Suriyeli öğrenciler savaştan dolayı ve aile kararı ile Türkiye'yi tercih ettiklerini belirtirken, diğer öğrenciler akrabalık, arkadaşlık ve tanıdıklarının aracılığı ile Türkiye hakkında bilgi edindiklerini ardından gelmeye karar verdiklerini açıklamışlardır. Aslında Castells'in ağ kuramının etkisini burada görebilmekteyiz. Teknolojinin de etkisi ile hem etkileşim kurmak kolaylaştığından hem de ülkeler arası hareketlilik, kurulan ağlarla, daha da kolaylaştığından ve daha iyi bir yaşam umudu ile öğrencilerin ülkelerinden Türkiye'ye geldikleri görülmektedir. İlişkiler ağı(network) kuramında da olduğu gibi göç eden bireyler ve onların nedenleri, tanıdıklık, akrabalık ve dayanışma çerçevesinde göçün yönünü değiştirerek hızlandırmakta ve kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin eğitim amacı ile göç etme ve Türkiye'de eğitim almaya karar vermelerinde de bu durum geçerliliğini korumaktadır (Aksoy, 2012: 296).

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmelerinde akrabalık ve tanıdıklık ilişkilerinin dışında, diğer ülkelere(Avrupa) göre daha ekonomik olması, Türk dizilerinden Türkiye hakkında edindikleri bilgiler ve kendilerini Türkiye'ye yakın hissetmelerinin etkili olduğunu da belirtilmektedir. Suriyeli öğrencilerin geliş nedenlerine bakıldığında ise diğer ülke öğrencilerinden farklılık gösteren iç savaş boyutunun etkisi de görülmektedir. Suriye iç savaşının sonuçlarından biri olan göç, hem Türkiye ile sınır komşusu olmanın hem de Türkiye politikasının etkileri ile eğitim camiasında da kendini göstermektedir.

İstatistiklere göre Dünya’da en fazla Suriyeli mülteci alan ülkelerden biri Türkiye’dir. Bunun pek çok nedeni vardır. Suriyeli öğrencilerin öncelikli nedeni olan Suriye iç Savaşı iken, diğer öğrenciler için de bir İslam ülkesi olmasının, Türkiye’ye bireyin kendini yakın hissetmesinin ve özellikle Orta Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin ifadelerinde olduğu gibi ülkelerindeki üniversitelerin az olması, öğrencilerin farklı bir ülkede eğitim almalarında teşvik edici olmaktadır.

Pek çok gerekçenin ardından Türkiye’de eğitim alma kararında etkili olan ve KMÜ’de eğitim görmekte olan öğrencilerin görüşmelerde verdikleri cevaplara geçilirse; ilk başta da ifade edildiği gibi, görüşme yapılan tüm öğrencilerin ortak ifadesinin Türkiye’de olan bir tanıdıkları ile kurulan bağlar dikkat çekmektedir. Öğrencilerin Türkiye hakkında gördükleri, duydukları, bildiklerine ek olarak Türkiye’de yaşayan yakınlarının anlattıkları ve önerileri Türkiye’ye gelme sürecinde etkili olmaktadır. Bunun yanında Türkiye’nin bir İslam ülkesi olması da karar verme sürecinde etkili olan faktörlerdendir. Bir numaralı görüşmeci bu durumu şu şekilde ifade etmiştir; *“Buradaki tanıdıklarımızla konuştuk. Buradaki hayatı anlattılar, burası iyi ve çalışanlar yaşayabilir sadece çalışmayanlara zor gelir. Yani fiyatlar her şey uygun, bize uygun geldiği için buraya gelmeyi tercih ettik” (G1)*. Bu örnekte olduğu gibi aşağıda yer alan birkaç örnekte bu durumu destekler niteliktedir.

Türkçe’den ve İslam ülkesi olmasından dolayı ayrıca eğitimi iyi olduğu için. Afganistan’dayken Türklerle konuştum iyi ülke olduğunu söylediler (G10).

Çünkü akrabam var burada onun için geldim. Onlar dedi kızlar çalışabilir burada; elma toplamaya gittim, fabrikaya gittim, buzhanede çalıştım. Kiramı veriyorum yemek yiyorum o parayla (G19).

Öğrencilerin verdiği cevaplardan da anlaşıldığı üzere Türkiye’de yaşayan bir yakınlarının olması, Türkiye’de yaşayanlardan Türkiye hakkında aldıkları bilgiler, eğitim düzeyinin iyi ve ekonomik olarak uygun olması gibi nedenler Türkiye’ye gelmeye karar verme aşamasında etkili olan nedenler arasındadır. Buradaki görüşmecilerin hepsinin amacı ilk andan itibaren Türkiye’de eğitim görmek değildir, bu durum görüşmeler sırasında da kendini göstermektedir. Mesela G1(ailesi ile geldi ve okula başlayana kadar çalıştı) ve G19(ülkesinden pasaportla çıktı fakat ailesinden kaçtı) geldiklerinde direk eğitime başlamamışlardır. Birkaç yıl iş hayatına dâhil olduktan sonra okumaya karar vererek 2018-19 eğitim öğretim yılında üniversiteye başvuruda bulunmuşlardır.

Türkmenistanlı bir öğrenci olan G3 ve G6’nın ifadelerinden de görülmektedir ki ülkesinde üniversite kazanmanın zor olması, üniversite sayısının az olması ve eşinin (G3) uzun yıllardır Türkiye’de çalışıyor olması Türkiye’de eğitim alma kararında etkili olmuştur. Bunun gibi özellikle Türkmen öğrenciler için ülkelerinde üniversiteye gitmenin zorluğunu dile getirerek gelmeye karar verdiklerini ifade etmişlerdir.

Aslında ben çocukluğumdan okumak istiyordum. Türkmenistan’da maalesef giremedim okula. Eşim, Türkiye’ye gideceğiz ben çalışacağım senin orda okuma şansın olacak, ben seni okutacağım dedi. O yüzden de buraya geldik, o çalışıyor ben okuyorum (G3).

Türkmenistan’da 2 yıllık üniversiteye başvurduğum kabul edilmedim o yüzden yurt dışında okumaya karar verdim (G6.)

Yabancı uyruklu öğrencilerden kendi tercihleri dışında da ülkeye gelenlerin varlığı bilinmektedir. Pek çok noktada ifade edildiği gibi Suriye İç Savaşı’nın doğal sonuçlarından olan göç, bireyleri farklı ülkelerde yaşamaya sürüklemiştir ve sınır yakınlığı

ile Türkiye bunlardan ilkinin oluşturmaktadır. 18 numaralı grşmeciinin ifadesinde de bu durum ifade edilmektedir. *“Savaştan dolayı geldik, direkt Türkiye’yi düşündük çünkü bizim ülkemiz şehrimiz yakın diğer ülkeler uzak ve iyi davranıyor Türkiye (G18).”*

Öğrencilerin isteklerinin dışında Türkiye’ye gelmede etkili olan faktörler arasında öğrencilerin ailelerinin de etkisinin olduğu dile getirilmektedir. Grşmeciilerden ikisinin ifadesi şu şekildedir ve bu durumu ortaya koymaktadır, *“Babam karar verdi benim isteyerek gelmedim (G4), (G1).”* Aileler için öncelik olan can güvenliği ve sınır yakınlığı göç etme nedenlerinden ilkinin oluşturmaktadır.

Türkiye’nin tercih edilme nedenleri arasında yukarıda da değinildiği gibi İslam lkesi olmasının etkisi görülmektedir. Dizi ve filmlerden de Türkiye’ye karşı duyulan ilgi diğer nedenlerle de birlikte, eğitimlerini Türkiye’de alma kararı veren öğrencilerle karşı karşıya bırakmaktadır. Türkiye’nin bir İslam lkesi olmasının yanında, ülkede yaşamanın (zellikle Karaman’da) ekonomik olarak diğer ülkelere oranla daha ucuz olması da tercih nedenleri arasında yer almaktadır.

Türkiye’yi geçiş ülkesi olarak gören öğrenciler de bulunmaktadır. Avrupa, Amerika, Kanada gibi ülkelere geçiş yapmak için Türkiye’de bir süre beklmeleri gerektiğini ve daha sonra geçeceklerini ifade eden öğrenciler de bulunmaktadır. 15 numaralı grşmeciinin ifadesinde olduğu gibi *“Başka yol yoktu ben Rusya’ya gitmek istedim ama pahalı olduğu için buraya geldim hem de İslam lkesi olduğu için (G15)”* hem geçiş ülkesi olarak görenler hem de İslam ülkesine dikkat çekenler yer almaktadır. İslam lkesi ile kurulan bağlara bir örnek ise 11 numaralı grşmeciide görülmektedir. *“Ben imam hatip okulunda okudum Burkino’da. İmam Hatip Okulu olduğu için tabi ki Türkler sayesinde buraya geldim.(G11)”*

Görüşmeciler ve gözlemler içerisinde birincil hedefi dil öğrenmek ve yeni bir kültürü tanımak olan öğrenciler de yer almaktadır. Bu tanıma ve bilme isteğinde ise Türkiye'yi sevmelerinin ve yakınlık kurmalarının etkisi görülmektedir. 9 ve 17 numaralı görüşmecilerin aşağıda yer alan ifadeleri bu durumu açıklamaktadır.

Birinci nedeni dil öğrenmek, başka bir kültür öğrenmek bu yüzden geldim (G17).

Türkiye'yi seviyorum, gelmek istiyordum, askerliği yapıp geldim (G9).

Türkiye'yi dizilerden sosyal medyadan ve büyüklerden duydukları bildikleri oranda kendilerini yakın hissedilen öğrenciler de vardır. Türkmen bir öğrenci Türkiye ile ilgili neler biliyordun şeklinde sorulan bir soruya, “*bu şekilde bilmiyordum, kazalar, kavgalar cinayetler hep sorunları izliyorduk ülkemizde, Türkiye'nin haberlerde olduğu gibi korkunç bir ülke olmadığını anladım*” şeklinde durumu ifade ederken, ülkede yaşamaya başlaması ile bildiklerinde değişen yanların olduğunu dile getirmiştir.

Tüm örneklere bakıldığında her bir öğrencinin Türkiye'de eğitim alma kararında etkili olan farklı nedenler görülmektedir. Bu nedenlerin oluşmasında etkili olan pek çok farklı sebeple birlikte, Türkiye'de eğitim almaya ve yaşamaya başlayan öğrencilerin şuana kadar ifade ettikleri gerekçeler, öğrencilerin Karaman'daki yaşamlarına başlamalarının ve karşılaşmaların sonucunda öğrencilerin davranışlarına da düşüncelerine de yansıdığı görülmektedir ve bu durum da uyum sürecini etkilemektedir. Aslında bakıldığında burada ortaya konulan Türkiye tercihi bir sonraki başlıkta yer alan Karaman Tercihi ve diğer tüm başlıklardaki veriler, yabancı uyruklu öğrencilerin uyumlanma sürecinin anlaşılması aşamasında, uyumlanmanın sağlanıp, sağlanmadığını saptamada önemlidir görülmektedir. Mesela öğrencinin Türkiye ve Karaman tercihi buradaki

yaşamının oluşumunda etkili olmaktadır ve bu aşamada bağlantıda olunan her şey öğrencinin Türkiye’de yaşamaya dair fikir, düşünce, yargıların oluşumunu(eskiden var olan ve yeni oluşan) etkilemektedir. Bu etkiler ve düşüncelerin davranışlarla birleşmesi de uyumlanma sürecinde kendini ortaya çıkarmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de eğitim alma kararında etkili olan faktörler bu başlık altında yer bulmuştur. Verilerden hareketle her bir öğrencinin Türkiye’de eğitim alma kararında farklı bir nedenin etkili olduğu görülmektedir. Türkiye’de yaşayan bir tanıdığı olması, İslam ülkesi olunması dizi ve filmlerin etkisi gibi görüşmecilerin ifade ettikleri nedenler bu başlık altında yer almıştır. Öğrencilerin sosyal uyum süreçlerinin anlaşılmasına çalışıldığı bu çalışma için de ülkede eğitime başlama kararı da uyum sürecinde ve ilerleyen başlıklarda da görüleceği üzere birbirini etkilemektedir. Burada yer alan bilgilere ek olarak sıradaki başlık altında da öğrencilerin Karaman’ı tercih etme nedenlerine yer verilmiştir ve hem Türkiye hem de Karaman’ın tercih edilme nedenleri uyumlanma sürecinde etkisini göstermektedir.

3.3.1.2.Karaman’ın Öğrenciler Tarafından Tercih Edilme Nedenleri

Yukarıdaki başlık altında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de eğitim alma kararlarında etkili olan nedenlere yer verilmiştir. Bu başlıkta ise KMÜ’de eğitim gören öğrencilerin Karaman’ı tercih etme nedenleri ortaya koyulmaya çalışılmaktadır. Karaman’ın tercih edilme nedenleri, yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecinin anlaşılmasında önemli bilgiler sunmaktadır

Karaman ve KMÜ’nin tercih edilmesinde en baştan beri etkili olan tanıdıklık bağı kendini göstermektedir. Kurulan bağların Karaman’daki yaşamın kolaylaşmasında etkili olduğu görülmektedir. Mesela görüşmecilerden bir tanesi Karaman’da abisi

olduğundan dolayı burayı tercih ettiğini ve herhangi bir şekilde zorlanmadığını, sosyal çevre, arkadaş edinimi gibi konularda da abisinin olması onun hayatını kolaylaştırdığını ifade etmiştir.

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi öğrencilerin Karaman'a gelmeden önce var olan tanıdıklık ilişkileri Karaman'daki yaşamlarının başlangıcını daha kolaylaştırmaktadır. Bu durumun etkisi de öğrencilerin sosyal uyum sürecinde ortaya çıkarmaktadır.

Öğrencilerin Karaman'ı tercih etme nedenlerine bakıldığında ise genel olarak çoğunluğun verdiği yanıtlardan biri, Karamanoğlu Mehmetbey üniversitesini kazanmış olmaktır. Karaman dışında farklı şehirlerde de üniversite başvurularına -sınavla alınıyorlar bu kısım yukarıda anlatılmıştır- olumlu yanıt alan öğrenciler vardır fakat burada da öncelik, öğrencilerin eğitim almak istedikleri bölümler üzerine yoğunlaşmaktadır. Öğrencilerin istedikleri bölümleri Karaman'da kazanmış olmaları Karaman'ın tercih edilme nedenleri arasında yer almaktadır. Bir başka neden ise Türkiye'ye geliş aşamasında olduğu Karaman'ın tercih edilmesinde de etkili olan tanıdıklık, arkadaşlık, akrabalık bağlarıdır. Bu durumda yine ağ teorisinin gücüne işaret etmektedir. Bu süreçte etkili olan kişiler, öğrencilerin Karaman'daki yaşamlarındaki ilk karşılaşma ve ilk etkileşimlerinin ortaya çıkışında da etkili oldukları görülmektedir.

Karaman'ın tercih edilme sürecini anlamak ve sonrasındaki etkileşimi ortaya çıkarmak adına önemli görülen Karaman'ın tercih nedenleri arasında yer alan, Karaman'ın büyük şehirlere oranla daha ucuz ve ulaşımın kolay olması, bu durumun buradaki hayatı kolaylaştırması öğrencilerin tercih etmelerinde etkili olan bir diğer faktördür.

Genel olarak öğrencilerin sıraladığı yukarıdaki gerekçelere ek olarak Suriyeli öğrenciler tarafından belirtilen bir başka neden ise Karaman'da ayrımcılığın, dışlamanın,

insanların olumsuz davranışlarının Hatay'da - çoğunluğu orada yaşayan öğrencilerin ifadelerinden hareketle- olduğundan çok az ya da hiç olmamasıdır. Suriyeli öğrenciler tarafından ifade edilen, Karamanlı insanların kendilerine iyi davranmaları tercih nedenleri arasında yer almasını sağlamıştır. Burada önyargı, dışlanma, ayrımcılık gibi kavramlar belirginleşmektedir. Hatay, sınır yakınlığının en derinden hissedildiği bir bölge olduğundan dolayı, ülkede en fazla Suriyeli nüfusu bulunan şehirlerdendir. Öğrencilerin ifadelerinden hareketle, sınır yakınlığı ve fazla göçmen sayısı insanların dışlayıcı davranışlarına neden olmaktadır. Öğrenciler, Hatay'da Suriyeliler istenmemekte, insanlar istemediklerini dışlayıcı sözlerle ve davranışlarla ortaya koymaktadır, diyerek durumu ifade etmekteydiler. Bu gibi dışlayıcı durumların, Karaman'da daha az yaşanması Karaman'ı onlar için olumlu bir tercih nedeni haline getirmektedir.

Karaman'ın özellikle Suriyeli öğrenciler ve tüm diğer öğrenciler için Hatay'da yaşandığı iddia edilen dışlayıcı, ayrımcı, ırkçı söz ve davranışlarda bulunulmaması ya da daha az olması Karaman'ın eğitim için tercih edilmesinde etkili olmaktadır. Bu durum ayrıca öğrencilerin Karamanlı insanlarla etkileşime geçmelerinde de önündeki olumsuz düşüncelerin ortadan kalkmasına neden olurken, özellikle Suriyeli öğrenciler arasından ayrımcılık ve dışlanmaya uğramaktan çekindiğinden dolayı etkileşime geçemeyen, etkileşimden, konuşmaktan uzak durduklarını belirten öğrenciler de görüşmeler ve gözlemler arasında yer almaktadır.

Dışlanma ve ayrımcılık kavramlarını ise öğrencilerin verdiği örnekler üzerinden ifade edilebilir. Öğrencilere(özellikle Suriyeli) söylenen, “*sen Suriyelin, neden ülkeneye gitmiyorsun, ülkeneye git*” gibi sözler bir örnektir. Bir öğrencinin bu durum için verdiği örneğe değinirse şu şekildedir; “*Hatay'da yan yana dükkanlarda çalışan Türk vatandaşı ve Suriyeli bir vatandaşı var. Türk vatandaşı olan kişi Suriyeli'nin adını*

bilmesine ve uzun yıllardır tanınmasına rağmen hey Suriyeli ya da Suriyeli gitti, geldi şeklinde konuşuyor.” Bu durum öğrencinin ifade ettiği üzere rahatsız edici ve dışlayıcı bir tavidir. Karaman’da ise buna benzer davranışlarının az olması tercih sebepleri arasında yer almasını sağlamaktadır.

16 numaralı görüşmecinin ifade ettiği gibi *“Karaman’da yabancı öğrenciler dışlanmıyor(G16)”* ve gözlemlerden de hareketle öğrenciler Karaman için dışlanmanın olmadığını ya da Hatay ve Konya kadar dışlanmanın olmadığını dile getirmektedirler. Bunun nedeni olarak ise Karaman’da Suriyelilerin az, Hatay’da çok olmasına işaret etmekte ve *“Hatay’da bizi hiç istemiyorlar ve bu yüzden yaşamak zor”* şeklinde bir ekleme ile kendilerini ifade etmektedirler.

Karaman’da Suriyeli nüfusun ve Suriyeli öğrenci sayısının az olması Suriyeli öğrencileri memnun ederken, 2018-19 eğitim öğretim döneminde tüm yabancı uyruklu öğrencilerde olduğu gibi fazlalaşan Suriyeli öğrenci sayısı daha önce KMÜ’de eğitim alan Suriyeli öğrencileri rahatsız etmektedir. Bu durum görüşmelerde ve gözlemlerde de öğrenciler tarafından çok fazla dile getirilmektedir. Suriyeli öğrencilerin kendi ülke öğrencilerinin sayıca artış göstermesinden rahatsızlıklarını ise, *“çok fazla öğrencinin gelmesi dedikoduların ve problemlerin artmasına neden olur”* gerekçesiyle açıklanmaktadır. Bu durum, Türk öğrenciler içinde dışlamaya ve ayrımcılığa bir örnek oluşturmaktadır. Özellikle yaz döneminde(2019) Suriyelilerle ilgili artan haberler, ülkelerine gitmeleri ile ilgili söylemlere ek olarak, karşılaşılan Türk vatandaşlarından bazıları, *“onlar kendi aralarında anlaşamıyor, birbirlerini sevmiyor biz neden isteyelim”* şeklinde belirginleşen ifadelerle karşılaşıldığı görülmektedir. Bunlar hem birer dışlanma örneği hem de insanların ağızlarından çıkan kalıp ifadelerle örnek olmaktadır.

Karaman'ı tercih nedenlerine öğrenciler gözünden bakılacak olursa, Karaman'da yaşamın ekonomik olarak kolay olması ve Karaman'da yaşayan bir yakınlarının yaptığı ön ayaklık Karaman'a gelme sürecinde önemli bir adımı oluşturmaktadır. Bir numaralı görüşmecinin ifadesinde olduğu gibi, *“Buradaki tanıdıklarımızla konuştuk, yani fiyatlar her şey uygun, bize uygun geldiği için buraya gelmeyi tercih ettik. Birde özellikle Karaman'daki bu şeyler uygun olduğu için Karaman'ı tercih ettik. Tanıdığımız zaten burada Karaman'da. Biz gelmeden önce onlar bize ev buldular biz ilk geldik o evde oturduk (G1),”* Karaman'da yaşamaya karar verilmesinde nedenler ifade edilmektedir. 18 numaralı öğrenci abisinden dolayı, *“Burada abim vardı o bana yardımcı oldu”(G18)* Karaman'da yaşamaya başlarken, 20 numaralı görüşmeci ise *“Karaman'a gelme sebebim annemin Karamanlı biri ile evli olması”(G20)* şeklinde Karaman'daki yaşamının başlangıç sebebini tanıdıklık bağları ile açıklamaktadırlar.

Öğrencilerin Karaman'da eğitim almayı bireysel tercih etmelerinin yanında onlar için hazırlanan sınavlar ya da üniversiteye alım aşamasındaki şartlar KMÜ'de eğitimin başlangıcında dolayısıyla Karaman'daki yaşamın başlangıcında etkili olan faktörlerdendir. Karaman'da eğitim almaya hak kazanan öğrencilerinde farklı gerekçeleri vardır. Bazıları herhangi bir doğu ilinde eğitim almaktansa Karaman'da eğitim almayı tercih etmekte, bazıları istedikleri bölümde eğitim almak için eğitim alınan şehrin önemli olduğunu düşünmemektedir ve tüm nedenlerin sonucunda Karaman'daki yaşam ve KMÜ'de eğitim başlamış bulunmaktadır. Görüşmecilerden pek çoğu bu durumu destekler nitelikte tercih nedenlerini ifade etmişlerdir. Görüşülen 21 kişiden 11 tanesinin ifadesi şu şekildedir: *“Aslında o da benim kararım değil sadece burayı kazandım o yüzden. Üniversite tercihlerimde burası geldi. Bölümüm için buraya geldim. “(G4), (G5), (G6), (G7), (G8), (G9), (G12), (G15), (G16), (G17), (G21)*

Karaman'ın küçük bir şehir olması, var olan bir tanıdık, ekonomik ve yaşanılabilir olması, öğrenciler için uygun olması da Karaman'ın tercih edilmesinde önemli nedenler arasında yer almaktadır. İsteyerek gelmeyen öğrenciler dahi buradaki yaşam şartlarının uygun olmasını Karaman'a dair olumlu özellikler arasında göstermektedirler. 10 numaralı görüşmecinin ifadesinde olduğu gibi “*Küçük şehir, ucuz o yüzden geldim,*”(G10) görüşülen ve gözlemlerde karşılaşılan pek çok öğrenci bu durumu ifade etmişlerdir.

KMÜ'de eğitim alan öğrencilerin Türkiye tercihleri ve bu başlık altında da Karaman'ı tercih etme nedenleri şüana kadar ifade edilmiştir. Karaman'ın tercih edilme nedenleri arasında akrabalık, tanıdıklık bağları, ekonomik olarak yaşanılabilir olması, sınavları ve tercih sonuçlarına göre KMÜ'ni kazanmış olmaları ya da istedikleri bölümü okumak için eğitim alınan şehrin önemli olmadığı gibi nedenler karşımıza çıkmaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler gözünden Karaman'da yaşamının ne anlama geldiği, neden tercih ettikleri, yaşanan şehir olan Karaman'la uyumlanma sürecinde önemli olduğundan ötürü bu başlığa yer verilmiştir. Öğrencilerin Karaman'ı tercih etme nedenleri hakkında verilen buradaki bilgilerin ardından sıradaki başlıkta ise Karaman'da yaşamaya başlayan öğrencilerin karşılaştıkları olumlu ve olumsuz deneyimlere aslında ilk etkileşimlerine yer verilecektir. Birbirini takip eden gerekçeler ve nedenler öğrencilerin Karaman'daki yaşamlarına uyumlanma aşamasının ne yönde olacağına dair bilgilerin oluşumunu sağlamaktadır.

3.3.1.3. Karaman'da İlk Etkileşim-Olumlu veya Olumsuz Karşılaşmalar

Yabancı uyruklu öğrencilerin, Türkiye'de ve Karaman'da eğitim alma nedenlerine yukarıdaki başlıklarda yer verilmiştir. Geçerli görülen sebepler yaşamlarının

başlangıcında ilk yargıların oluşumunda etkili olduğu görülmektedir. Öğrenciler bildikleri ya da onlara anlatılan bilgiler dâhilinde davranışlarda bulunarak yaşamlarına başlamaktadır. Bu başlık altında da yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'da yaşamaya başladıkları andan itibaren ilk karşılaşmalarına, karşılaşmalarla beraber kurulan etkileşime, olumlu veya olumsuzluklara yer verilmiştir.

Karaman tercihinin dair belirtilen nedenler sonucunda da öğrencilerin karşılaşmalarına ve ilk etkileşimin ortaya çıkışında, genel olarak tüm öğrencilerin ilk aşamada kendi grubu içinde hareket etmektedirler. Kendi grubu ile ifade edilen şey ise, Türkiye'ye geliş aşamasından, Karaman'da eğitim alma kararına kadar etkili olan kişileri veya aynı/yakın ülke vatandaşlarını kapsamaktadır. Çünkü genel olarak bir öğrenci ilk etkileşimini Türkiye'ye geliş aşamasında iletişimde olduğu kişi ve kişilerle ya da onlara bağlantılı olarak gerçekleştiği görülmektedir. Mesela vakıf yoluyla gelen öğrenci Vakıfta var olan kişilerle etkileşime girmiştir ilk karşılaşmalarını bu şekilde gerçekleştirmiştir ya da abisi olan öğrenci, abisinin de desteği ile sosyal çevresini oluşturmuştur.

Karaman'da kurulan ilk karşılaşma ve etkileşimlerin oluşumunda Karaman'a gelmeden önce bağlantıda olunan kişilerin etkili olduğu görülmektedir. Bu durum da kurulan ağlar ve bağlantıların hem Türkiye tercihindeki önemini hem de Karaman'da kurulan ilk karşılaşmalardaki önemine işaret etmektedir. Dolayısıyla yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'ı tercih etme nedenlerinin oluşumunda var olan bireyler etkileşim sürecinin en azından ilk aşamasında çoğunlukla yer aldıkları görülmüştür. Bu durumda Karaman'ın tercih edilme nedenleri ile etkileşim kurulan kişiler arasındaki bağın sosyal uyum sürecinde de önemli bir yerde durduğu göz ardı edilmemelidir. İlk andan itibaren tüm durumlar birbirini destekler niteliktedir.

Etkileşim sürecinde konuşma için gerekli olan Türkçe bilme yani ‘dil’ sorunu ilk sırada yer almaktadır. Öğrencilerin ifadelerinden ve gözlemlerden de ortaya çıktığı üzere Türkçe anlama ve konuşma becerisi iyi olan öğrencilerin etkileşime girmesi diğerlerine göre daha kolay olmaktadır. Mesela, gözlem ve görüşmelerden çıkan ortak bir sonuç, Türkçe anlama ve konuşma becerisi diğerlerine göre daha iyi olan öğrencilerin davranışları, hareketleri daha farklı ve özgüvenli iken Türkçesi daha zayıf olan öğrencilerin daha çekingen ve pasif oldukları bilinmektedir. Bu durum karşılaşma ve etkileşim kurma sürecinde de devamlılık göstermektedir.

İlk ve önemli olan konulardan birinin dil olduğunu bilinmektedir. Türkçe bilmek yabancı uyruklu öğrencilerin yerelde bulunan öğrenci ve yereldeki vatandaşlarla etkileşime sokacak en önemli faktör olduğundan dolayı iki grup için de bu durum önemlidir. Sosyal hayata dâhil olmak ve uyum sürecine kolay adapte olabilmek adına Türkçe bilmek ilk ön şartlardan biri olarak belirginleşmektedir.

Gözlemler ve görüşmelerden çıkan ortak sonuç ise, öğrenci Türkçeyi ne kadar iyi konuşuyorsa o kadar iletişim ve etkileşim kurarak üniversite içerisinde veya dışarıda sosyal hayatın içinde olabiliyorken tersi durumda da kendi içinde ve kendi grubunun içinde kalmaya devam ettiği bilinmektedir. Bu durum, hâkim olan dili iyi derecede bilmenin sosyal hayata adapte olmayı kolaylaştırdığını ortaya çıkarmaktadır. Sosyal hayatın içine dâhil olan öğrencinin de ülkeye, şehre ve üniversiteye uyumu da daha kolay sağlanmış olmaktadır.

Görüşülen tüm öğrenciler etkileşim sürecinde önemli faktörlerden biri olan dil konusunda ilk başta zorlandıklarını fakat daha sonra sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. *“İlk başta dil bilmeyince zorluk yaşadık, düşündük kendi kendimize nasıl yapacağız ne*

anlatacağız ondan sonra buraya geldikten ilk 5 ay bana çok zor geldi, hiç kimse ile anlaşıyorlardum ama Arçelik'teki arkadaşlarımla tanıştıktan sonra bide dil öğrenmeye başladıldıktan sonra her şey değışti ve artık kimse ile sıkıntım kalmadı. Aşağı yukarı 6 ay sonra konuştum ve sadece arkadaşlarımdan öğrendim (G1).” 1 numaralı görüşmecinin de ifadesinde olduğı gibi öğrencilerin alışma evresi olarak da değerlendirilebilecek olan ve dil öğrenme süreci olan ilk birkaç ay kendi grupları içerisinde hareket etme isteğı, kendilerini güvende hissetmelerini ve bölgenin tanınması açısından da ilk adım olmaktadır. Aşağıda ise burada yer alan görüşmeciye ek olarak hem dil dil hem de zorlanmalarla ilgili kendilerini ifade eden birkaç öğrencinin söylediklerine yer verilecektir.

Afganistan'dan gelirken zorluk açısından yol bulmak açısından bu ilk aşamalarda bir zorluk çekmedik. Bize yardımcı oldular arkadaşlar, şimdi alışveriş yaparken, evde arkadaşlarla zorluk çektik. Daha iyi şekilde anlaşıyorlardum arkadaşlarla. Ev arkadaşlarımla Türklerdi. Onlarla fazla anlaşıyorlardum, biraz ev işleri zaten, ev işlerinde temizlik sıkıntı idi. Temizlikte biz anlaşıyorlardum biz temizlik yapıyorlardum onlar yapmıyorlardı, kavga ediyorduk. Eskiden böyleydi şimdi yok. Evde şuanda 5 kişi kalıyoruz. Eskiden 6 kişiydik. 2 yabancı(ben ve diğeri 3. sınıf işletme, geçen yıl mezun oldu o) 4 Türk. Ben hep Türklerle kaldım (G2).

Sadece üniversitede zorlandım Türkçe bilmiyordum ne yapacağımı bilmiyordum. İlk geldiğimde pahalı bir ev tuttum çok param gitti.(G4)

Buraya geldiğimde ilk zor oldu (G7).

Karaman'da herhangi bir olumsuz olay ya da durumla karşılaşmadığını belirten öğrencilerde görüşmeciler ve gözlemlerde yer almaktadır. “Karaman'da olumsuz kötü bir şey olmadı. Burada yaşamaktan çok memnunum, çok şükür diyorum (G3).” 3 numaralı

görüşmecinin de ifadesinde olduğu gibi herhangi bir zorlukla karşılaşmayan öğrenciler de bulunmaktadır. Herhangi bir zorlukla karşılaşmayan öğrencilerinde uyum sağlama süreci zorluklarla karşılaşanlara göre daha kolay olmaktadır. Zorlanan öğrencilerde çoğunlukla Türkçe bilmediklerinden dolayı zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Küçük bir şehir olarak değerlendirilen Karaman'da gelmeden önce kurulan bağlar-dayı, amca, abla, abi- öğrencilerin uyumlanma sürecinde olumlu katkılar sunmuşlardır. Aşağıdaki örneklerde de görüleceği üzere arkadaşı, abisi, annesi veya bir tanıdığı aracılığıyla Karaman'da bulunan öğrenciler ilk anda ve diğer süreçlerde problem yaşamadıklarını dile getirmişlerdir.

Yok olmadı, benim dayım İstanbul'da Marmara Üniversitesinde okuyor (G6).

Yok olmadı, arkadaşım vardı yardımcı oldu (G13), (G21)

Abim burada, her şeyi biliyor ve zor olmadı hiçbir şey. (G18)

İlk geldiğimde kolaydı, Türkçe bilmiyordum ama arkadaşlarım vardı zorlanmadım.(G10)

Dil bilmemekten dolayı görüşmecilerin çoğunluğu problem yaşadığını dile getirirken, herhangi bir tanıdığıнын olmasını kolaylaştırıcı etken olarak ifade etmektedirler. İletişimin temeli olan dil sorunların üstesinden gelinmesi için önemli bir adım olarak görülmektedir. Türkçe bilenler ise herhangi bir zorlukla ya karşılaşmadıklarını ya da daha az rastladıklarını ifade etmişlerdir. Derslerde de Türkçe'yi anlamakta zorlanmaları, anlatılan konuların anlaşılmasında sorun olarak 11 numaralı görüşmecinin de ifadesinde olduğu gibi “*Sınıfta hocam konuşuyor biz anlamıyoruz*”(G11) ifade edilmiştir. Derslere ek

olarak sosyal hayatta da insanları anlamakta zorlanmak ve insanların öğrenciyi anlamakta zorlanması etkileşim sürecinde bir problem olarak belirmektedir ve 12 numaralı görüşmeci de kendini şu şekilde ifade etmiştir; *“Türkçe biliyordum geldiğimde çok problem olmadı. Bazen insanlar anlamadılar bilmiyorum neden, ben konuşuyorum falan hiç anlamadılar. Belki yabancı olduğum için anlamadılar”*(G12).

15 numaralı görüşmecinin yaşadığı bir sorun ise kaldığı yerde kız- erkek karışık kalınmasıdır. Daha önce ülkesinde bu şekilde görmediği ve yaşamadığı bundan dolayı da zorlandığını şu şekilde *“İlk üç ay apartta yaşadım kaldığım yerde kızlarda vardı biz kızlarla aynı yerde kalmıyoruz bu yüzden zorlandım”*(G15) ifade etmiştir. Kültürel farklılıktan kaynaklanan bu zorlanmanın, ülkede kalış sürecinin artışı ile azaldığı görülmektedir. farklı bir kültür içerisinde, o kültürün kalıpları öğrenilmekte değişen habitusa uyumlu olunmaya çalışıldığı görülmektedir.

Karaman’da karşılaşılan problemlere öğrencilerin verdikleri ifadelerin genelde ilk başlarda dil bilmemekten kaynaklı olduğunu zamanla hem çevreye alışarak hem de dili geliştirerek bu problemlerinde ortadan kalktığı görülmektedir. Ev ve yurt arkadaşı ile problemler yaşayan öğrencilerin de görüşmeler ve gözlemler sonucunda var olduğu bilinmelidir.

Karaman’da yaşanmaya başlanmadan önce var olan tanıdıklık ilişkileri her öğrenci için Mübeccel Kıray’ın “tampon kurum” tanımlamasına uymaktadır. Önce gelenler ya da var olan akrabalıklar yeni gelenler için Kıray’ın tampon mekanizmasına bir örnek teşkil etmektedir. Önceden var olanlar öğrencilerin dil öğrenme sürecinden, sosyal hayata dâhil olmasına kadar pek çok aşamada etken rol oynamaktadırlar. Bu durum da

öğrencilerin şehre ve üniversite yaşamının başlangıcında, öğrencilerin hayatlarına kolayca adapte olmalarında kolaylaştırıcı bir mekanizma olarak belirginleşmektedir.

Bu başlık altında, yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'daki yaşamlarının başlamasıyla birlikte, karşılarına çıkan olumlu ya da olumsuz deneyimlerin neler olduğu, bu süreçte etkili olan tampon kurum görevi gören her şey ve her kişinin öğrencilerin karşılaşmalarından sosyal uyum sürecine kadar etkili olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.3.2. KARAMAN'DA YAŞAM

3.3.2.1. Birlikte Yaşanılan İnsanlar

Etkileşimler ve etkileşimlerin toplumsal ilişkiler biçiminde ortaya çıktığı mekânlar bu çalışma için önemli görülmektedir. Çünkü karşılaşma mekânlarında kurulan etkileşimler sonucunda KMÜ'de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreçleri anlaşılmaya çalışılmaktadır. Burada da Karaman'da yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin nerede ve kimlerle yaşadıkları, dâhil oldukları etkileşim süreçleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Öğrenciler için yurt, ev, apart, üniversite kampüsü ve Karaman merkezdeki sosyal ve kültürel mekânlar karşılaşma alanlarıdır. Öğrencilerin birlikte yaşadığı bireyler ise etkileşim sürecindeki ilk adımı oluşturmaktadır. İlk etkileşimden itibaren de öğrencinin içinde bulunduğu mekânlarla eş zamanlı olarak sosyal çevre edinimi ve etkileşim süreci devamlılık gösterirken bu süre içerisinde sosyal uyumlanmanın sağlanıp sağlanmadığı da anlamlı hale gelmektedir.

Bazı öğrencilerin dil ve kültürel ortaklıklardan kaynaklı olarak kendi ülkelerinden olan öğrencilerle birlikte yaşadığı, birlikte sosyal hayatın içerisinde yer aldığı görülürken, bazılarında ise farklı ülke öğrencileri ile birlikte yaşama ve sosyal hayata dâhil olmaları görülmektedir. Örneğin Suriyeli öğrenciler genel olarak kendi ülkelerinden öğrencilerle (aynı grup) birlikte yaşamayı tercih ederlerken, Orta Asya ülkelerinden gelen öğrencilerin de çoğunlukla beraber hareket ettikleri gözlemlenmiştir.

Görüşülen ve gözlemlenen öğrencilerden bazıları KYK'da bazıları apart ve evlerde bazıları da aileleri ile yaşamaktadır. Tüm bu farklı mekânlar öğrencilerin sosyal çevresinden, sosyal uyumuna kadar etkilemektedir. Ailesi ile birlikte yaşayan öğrencilerin Karamanlılarla olan ilişkileri ve aile sınırları içinde geçen yaşamı varken, KYK'larda kalan öğrencilerin üniversite öğrencileriyle çevrili bir yaşamı vardır. Dolayısıyla öğrencilerin yaşadıkları yerle ve birlikte yaşadıkları kişilerle eş zamanlı sosyal yaşamda var olma durumu gözlemlenmektedir.

Öğrencilerin kaldıkları yer ve birlikte yaşadıkları bireylerin sosyal uyum sürecinde önemli olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin kaldıkları yer ve birlikte yaşadıkları kişilere dair verilen bilgilere geçilirse, görüşmecilerden bazıları üniversitenin hemen yakınında olan ve Doğukışla olarak adlandırılan bölgede, apartlarda kalmaktadır. “*Evde kalıyorduk şuanda da evde kalıyorum. Doğukışla'da 5 kişi kalıyoruz ve hepsi Türk*”(G2). 2 numaralı görüşmeci gibi görüşülen öğrencilerden bu bölgede yaşan öğrenciler vardır. Bu bölge öğrencilerin çok fazla yaşadığı bir yer olduğundan dolayı KYK'larda olduğu gibi yabancı uyruklu öğrencilerin hem karşılaşmaları hem de sosyal hayatın içinde olmaları mümkündür.

Ev yurt apart fark etmeksizin öğrencilerden bazıları farklı ülke öğrencileri ile yaşarken bazıları da kendi ülke öğrencileri ile yaşamlarına devam etmektedirler. “*Apart da kalıyoruz buraya gelmeden önce apartlara baktım. Üç kişi kalıyoruz. Onlar Suriyeli evde Arapça konuşuyoruz*”(G8). Burada ifade edildiği gibi çoğunlukla kendi ülkelerinden öğrencilerle birlikte yaşayan öğrencilerin Türkçe öğrenme süreci öğrencilerin ifadesi ve gözlemlerden hareketle zorlaşmaktadır. Bu durum da uyumlanma sürecinin de uzaması ile sonuçlanmaktadır.

Görüşülen iki öğrenci Yunus Emre kültür Vakfı ile bağlantılı olarak bir evde kaldıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla burada yapılan sosyal aktiviteler ve vakıfta gelişen bir sosyal çevre de oluşmaktadır.” *Apart da kalıyoruz Yunus Emre Vakfı'na ait. Dört kişi yaşıyoruz. Bir Burkino Fasolu(Matematik Bölümü), bir Azeri(Hemşirelik), bir Doğu Kürdistanlı(uluslararası ilişkiler ve ilahiyat okuyorlar.*”(G11) Görüldüğü üzere Yunus Emre vakfında kalan öğrenciler birbirinden farklı ülkelerle yaşamaktalar.

Suriyeli öğrenciler için diğer yabancı uyruklu öğrencilerden farklı olarak bilinen bir durum ise genel olarak hem sayıca fazla olmalarının da etkisi ile birlikte yaşamaları ve aralarında çoğunlukla Arapça konuşmalarınıdır. “*Evde kalıyoruz. Suriyeli*” (G4, G5, G12, G15, G16, G18, G7, G14, G10, G17). Burada da görüldüğü üzere 10 tane öğrenci Suriyeli öğrencilerle birlikte yaşadığını ve aralarında Arapça konuştuklarını ifade etmişlerdir. Bu öğrenciler arasında Suriyeli olmayıp fakat Arap uyruklu olanlarda yer almaktadır. Bu durum da kültürel birliktelik ve dil ortaklığı ile kendi aralarında gelişen bir sosyal hayatın varlığına işaret etmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreçlerinin sağlanıp sağlanamadığının ortaya konulmaya çalışıldığı bu çalışmanın bu kısmında, öğrencilerin

yurt, ev, apart gibi çeşitlenen kalınan yerler ve birlikte yaşadıkları diğer kişiler açıklanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin yaşadıkları yer ve birlikte yaşadıkları bireyler, hem Türkçe öğreniminde hem sosyal aktivitelere katılımda, dolayısıyla da uyum sürecinde önemli görülmektedir. Sıradaki başlıkta ise Karaman'da yaşayan öğrencilerin Karaman içerisinde karşılaştıkları olumsuzluklara değinilecektir.

3.3.2.2. Karaman'da Yaşam Sürecinde Karşılaşılan Olumsuzluklar

Her birey için, yaşadığı yerde karşılaştığı olumlu veya olumsuz tüm deneyimler, hem kişinin yaşadığı yere adapte olmasında hem de yerelde yaşayan insanlarla etkileşime geçişinde önemli görülmektedir. Bireyin karşılaştığı tüm deneyimler bir sonraki yaşayacağı deneyim için fikir oluşturmasını sağlamaktadır. Özellikle yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreçlerinin anlaşılmasına çalışıldığı bu çalışma için de bu durum oldukça önemli görülmektedir. Dolayısıyla her bir öğrencinin Karaman'daki yaşamında karşılaştığı her şey uyumlanma sürecinin anlamlı hale getirilmesinde önemlidir. Burada ise önemli görülen ve yabancı uyruklu öğrencilerin uyumlanmasında etkili olan öğrencilerin karşılaştığı olumsuzlukların olup olmadığına bakılacaktır.

Görüşmeler esnasında, öğrencilere Karaman'da karşılaştıkları olumsuzlukların olup olmadığı sorulduğunda ilk aşamada pek çok öğrenci herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade ederlerken, görüşme sırasında ise karşılaşılan olumsuzluklara dair örnekler ortaya çıkmıştır. Yabancı uyruklu öğrenci olmaktan kaynaklı olarak karşılaşılan olumsuzluklara dair birkaç örnek şu şekilde sıralanabilir; esnafın öğrenci olduğu anlaşılınca ürün fiyatlarını artırması, ülkelere dair yöresel kıyafetler içinde iken yereldeki insanların bakışları, kadın öğrencilerin erkekler tarafından rahatsız edilmesi ve iş

bulamama. Burada yer alan örnekler öğrencilerin ifade ettikleri olumsuzluklara dair örneklerdir.

Yukarıda yer alan olumsuzluklara verilen birkaç örneğin yanında genel olarak gözlem ve görüşmeler, yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaştıkları olumsuzlukların az olduğunu göstermektedir. Yabancılara karşı olumsuz tutumları ise kendi içlerinde anlamlandırmaya çalışan öğrenciler de yer almaktadır ki çoğu öğrenci hem durumu açıklamış hem de nedenlerini 1 numaralı görüşmecide olduğu gibi ortaya koymaya çalışmıştır.

Problem yaşamadım. Bazı insanlar bizi ilk gördüğü anda ters ters bakmaya başlıyor sanki yabancılardan nefret ediyor. Bazı yabancılar kötü iş yapıyorlar ama o hepsinden diye anlıyorlar bende kendi kendime haklı diyorum. (G1)

Hem yerelde bulunan insanların hem de yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşmadan önce var olan yaşam şekilleri davranışların oluşumunda etkilidir. Bourdieu'nun Habitus kavramı burada kendini göstermektedir. Bu durum yabancı öğrenciler tarafından da örneklendirilmiştir. *“Yabancıları görmeyen insanların tepkileri değişiktir. Karşılaşmadığından, yabancı görmeyince garip bakıyorlar ama ben karşılaşmadım, ben öğrenciyim diyorum ve başka bir şey yapmıyorlar. Öğrencileri seviyorlar genellikle herkes.”(G2)*. Burada olduğu gibi birbirlerini tanımayan insanların tepkileri farklılık gösterebilmektedir. Özellikle de yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sağlaması adına karşılaşması ve etkileşim sürecine dâhil olması bu noktada önemli görülmektedir. Karşılaşmalar sayesinde farklı ülke öğrencileri birbirleri ile etkileşime geçmekte, kültürel karşılaşmalar, kültürleşme gibi kavramlar anlam bulurken, dışlanma, ayrımcılık gibi kavramlarda somut halini bulabilmektedir.

İlk karşılaşmalarda, kendilerine farklı bakışların olduğunu ifade eden öğrencilerin yanında herhangi bir sorunla karşılaşmayan öğrenciler de vardır. Bu durumda öğrencilerin memnuniyetine sebep olmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin de yerel grubu tanıma fırsatı ve akıllarındaki yargıların şekillenmesine neden olmaktadır.

“Karaman’da olumsuz kötü birey olmadı, burada yaşamaktan çok memnunum.”(G3),(G12), (G16), (G19)

Görüşmeciler ve gözlemlerden hareketle bazı öğrenciler, herhangi bir olumsuzlukla karşılaşma ihtimalinden dolayı, etkileşime girmekten kaçındıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum özellikle Suriyeli öğrencilerde daha belirgin olarak karşılaşılmaktadır. Bu duruma da haberler, insanlar arasındaki olumsuz değerlendirmeler neden olmaktadır. Kendilerinin sevilmediğini ve istenmediğini düşünerek yerelde bulunan öğrenci ve bireylerle etkileşim kurmayan öğrenciler bu durumu örneklemektedir. 6 numaralı görüşmeci tam da bu duruma işaret etmektedir, *“Evet, ben Türk arkadaş edinemedim bizi sevmediklerinden korkuyorum.”(G6)* Aşağıda yer alan bir başka görüşmecinin ifadesi ise bu durumu desteklemektedir.

Yok. Şimdilik yok, bir arkadaşım bana dedi sen burada ne yapıyorsun sınıf arkadaşım Türk, burada okuma ülkeneye git dedi bende zaten gideceğim. Savaş bitince dedim. –Ona ne dedin? Bir şey demedim, sadece bu oldu başka yok, zaten o Karamanlı değil Konyalı. (G18)

Türkçe hazırlık eğitimi alan öğrenciler ise Türkçe’yi öğrenme aşamasında karşılaştıkları iletişimsel problemleri ifade etmektedirler. Dersleri anlayamamak, karşılarına çıkan biri ile yeterli konuşamamak kendi içlerinde kalmalarına neden olmaktadır. 7 numaralı görüşmeci bu durumu şu şekilde ifade etmiştir; *“Sınıfta çok*

Türkmenistanlı var, çünkü onlar Türkçe biliyor yani, çok konuşuyorlar, iyi konuşuyorlar sadece ben Türkçe hiç bilmiyorum bu beni olumsuz etkiliyor. (G7)

Özellikle kadın öğrencilerde rahatsızlık belirtisi olan konulardan biri ise erkeklerin onlara rahatsız edici davranışlar sergilemesidir. 8 numaralı görüşmeci bu durumu şu şekilde ifade etmektedir; “*Mesela erkekler ben ve arkadaşlarıma bakıyorlar laf attıkları oluyor. Geçen gün bize bakan birkaç kişi oldu. Tepki gösterdim. Arapça bilenlerin fazla olması nedeni ile ben Arapça küfür ederken Arapça bilen birisi anlayabiliyor.*”(G8) bu durumu destekleyen bir başka örnek ise 13 numaralı görüşmeci tarafından ifade edilmiştir.

Evet, karanlıkta dışarıya çıkamam, erkekler bizi gözlüyorlar, peşimizden koşuyorlar bile, korkuyoruz. Büyük, küçük, yaşlılar laf atıyorlar. Biliyorlar mı Suriyeli olduğunuzu, bilmiyorum.(G13)

Bu başlık altında ortaya çıkanlara bakıldığında farklı kültürlere sahip öğrenciler farklı yaklaşımlarla ve olaylarla karşılaşmışlardır. Öğrencilerin yaşadıkları deneyimler ise daha önceki yaşamlarından da izler taşıyarak yeni yaşam alanlarında anlam bulmaktadır. Bazıları için farklı gelen bir durum zorluk olarak karşılanırken, diğeri için daha başka bir durum zorluk olarak düşünülmektedir. Dil yetersizliğinden kaynaklanan sorunlarla birlikte ülke vatandaşlarının da ayrıştırmaya gittiği Suriyeli öğrenci grubunun öğrencilere daha hassas davranıldığı ifade edilmesine rağmen- karşılaştığı olaylar olumsuzluklara ve dışlanmaya bir örnektir. Tüm bu yaşananlar da bir etkileşim olarak karşımıza çıkmakta ve öğrencilerin uyumlanma sürecini etkilemektedir.

3.3.2.2. Karaman’da Öğrenci Olmaktan Duyulan Memnuniyet

Karaman’da yaşamaya başlayan yabancı uyruklu öğrencilerin, şehirde yaşamaya başladıkları andan itibaren karşılaştıkları olumsuzluklara dair örnekler yukarıdaki başlık altında ifade edilmiştir. Burada ise Karaman’da karşılaşılan olumlu ve olumsuz örneklerle birlikte, Karaman’da öğrenci olmaktan memnuniyeti anlamak ve bu durumun da uyumlanmadaki etkisini ortaya koymak adına memnuniyet durumu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin ifadelerinden hareketle, Karaman’da yaşayan öğrenciler memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Görüşmeciler ve gözlemlerden hareketle Karaman’a dair memnun olunmayan şeyler ise, şehrin küçük olması, gezilecek yerlerin olmaması, iş olanaklarının az olması ve sosyal aktivitelerin olmamasıdır. Bunun yanında Karaman’ın ekonomik olarak büyük şehirlere oranla daha uygun olması, şehir içi mesafe ve ulaşımın kolay olması tercih edilmesinde etkili iken memnuniyetlerde de bu etkiyi devam ettiren ifadeler arasında yer almaktadır.

Aşağıdaki ifadelerde ise öğrencilerin Karaman’daki yaşamlarına dair memnuniyetlerinin ifade edilişi yer almaktadır. Öğrencilerin Karaman’daki yaşamlarından memnun olmaları sosyal uyum sağlanması noktasında da sürecin anlamlandırılmasında önemlidir. Aşağıda yer alan ifadelerde öğrencilerin hem memnun olup olmadıkları hem de memnuniyet ya da memnuniyetsizliğe sebep olan şeyler de ifade edilmiştir.

Memnunum, çok şükür sıkıntı falan yok. Şimdi biz buraya geldik, Karaman çok küçük bir yer, çok gelişmiş ilde değildir ama zaman açısından okul çok yakın olduğu için mesafeler çok uzak olmadığı için, ondan ben seviyorum karamanı. Ben İstanbul’da da

yaşadım orada zaman çok gidiyor en azından 3-4 saat yol mesafesi var. Burada 5-10 dakikada gidiş dönüşün var o açıdan Karaman'ı ben bu yönlerden seviyorum.(G2)

Burada yaşamaktan çok memnunum. İstanbul'a baktığından ucuz. Mesela ben İstanbul'da bir ekmeğe bir lira 35 kuruş alıyordu burada 50 kuruş 75 kuruş.(G3)

Karaman küçük sakin ben kalabalık sevmiyorum bu yüzden sevdim, güzel yerler var.(G4), (G20)

Evet- Küçük şehir okumak için çok iyi, uygun bir şehir. (G10, G15, G18, G21)

Her öğrencinin ortak olarak belirttiği memnuniyetlerinin yanında Özellikle Suriyeli öğrencilerin belirttiği, ırkçı, ayrımcı ve dışlayıcı davranışların olmaması ya da diğer şehirlere göre daha az olması memnuniyetlerde ifade edilen bir durumdur. 8 numaralı görüşmeci bu durumu şu şekilde, “*Evet memnunum, sessiz bir şehir. İnsanlar burada daha iyi, çok iyi yani. Hatay'dakiler ırkçılar, burada yok bir şey görmedim, ev sahibi çok güzel yani*” (G8) ifade etmektedir. Bu özellik Karaman'ın eğitim için tercih edilmesinde de belirleyici nedenler arasında yer almaktadır.

Küçük şehir olmasından dolayı memnun olan pek çok öğrenci ile birlikte sosyal hayatın az olması memnun olunmayan yanlar olarak karşılaşılan bir durumdur. Burada olduğu gibi öğrencilerin genel olarak belirttikleri memnuniyetsizlik durumu bu şekildedir.

Memnuniyetsizliğe neden olan sosyal aktivitelerin azlığı ve küçük bir şehir olması, 9 numaralı görüşmecinin de ifade ettiği üzere bu duruma bir örnektir; “*Küçük, gezilecek pek bir yer yok ama güzel.*” (G9) bu memnuniyetsizlik durumunun öğrencilerin etkileşim kurma sürecinde olumsuz bir duruma neden olduğu gözlenmemiştir. Fakat sosyal

hayatın daha aktif olması karşılaşmaların artmasına dolayısıyla etkileşime geçen bireylerin artışına ve uyumlanma sürecinin kolaylaşmasına neden olabilir.

KMÜ’de eğitim gören öğrencilerin çoğunluğunun dini inancı İslam olduğundan ötürü, ibadetlerini rahatça yapabilmeleri, herhangi bir sorunla karşılaşmamaları, yapılan pratiklerin ve ibadetlerin benzer olması memnuniyet olarak belirtilen bir diğer durumdur. Özellikle camilerin çok oluşu da öğrencilerin memnun olduğu bir durum olarak belirlemektedir. Özellikle erkek öğrenciler için camiler de birer karşılaşma mekânı olmaktadır. Cuma günlerinde çoğunlukla ve diğer günlerde de öğrencilerin birlikte ibadet yapmaya gitmeleri, internet üzerinden haberleşmeleri sağlamaları iki grubun hem karşılaşmasını hem de birbirleri ile etkileşime geçmelerinde önemli olmaktadır. 11 numaralı görüşmecinin de belirttiği üzere camiler Müslüman yabancı uyruklu öğrenciler için uyum sürecinde önemli görülmektedir. Farklı dinlere inanan öğrencilerle araştırma kapsamında görüşme yapılmamıştır fakat gözlemlenmiştir. Bu öğrencilerden bazılarının kendi dini günlerinde büyük şehirlere yani ibadet edebilecekleri mekânların buldukları şehirlere gittikleri bilinmektedir.

Seviyorum genellikle Türkiye’de her yerde elhamdulillah camiler var bu çok hoşuma gidiyor, insanları çok sıcakkanlı. (G11)

Öğrencilerin yaşadıkları şehir olan Karaman’daki yaşamlarından memnuniyetleri sosyal uyum sürecini anlamak adına gerekli verileri oluşturmaktadır. Bir yerde yaşamak, yaşamaya çalışmak, orada yaşayan diğer insanlarla karşılaşmalara yani etkileşime girilmesine neden olmaktadır. Etkileşim de grupların birbirini tanımasını, kültürel karşılaşmaların yaşanmasını sağlamaktadır. Karşılaşmaların olumlu ya da olumsuz oluşu ise iki grubunda düşüncelerinde değişen ya da aynı kalan bir oluşuma neden olmaktadır.

Aslında bireylerin farklı şekillerde edindikleri ön bilgileri karşılaşmalarla birlikte yeniden şekillenmektedir.

Karaman'da yaşamaktan memnun olduklarını dile getiren öğrencilerin çoğunluğunun bu ifadesi sosyal uyumlanmanın anlaşılmasında pozitif sonuçların oluşmasını sağlamaktadır. Memnun olmadıklarını dile getiren birkaç öğrenci ise şehirden ziyade eğitim almak istedikleri bölümle bağlantılı olarak olumsuz bir yanıt vermişlerdir. Sosyal aktivitelerin az oluşu da öğrencilerin verdikleri bir olumsuz örnek iken bunun yanında hayatın öğrenciler için kolay oluşu da olumlu örnek olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin Karaman'a dair memnuniyetlerini ifade ettikleri yanıtlar karşılaşmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Yaşanan her şey öğrencinin Karaman'daki yaşamında olumlu ve olumsuz olarak yer bulmuş ve bu durum ortaya koymaktadır.

3.3.2.3. Etkileşime Geçilenler

Etkileşim çalışma için en önemli kavramlardan biridir. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreçlerinin anlaşılmaya çalışıldığı bu çalışmada öğrencilerin karşılaşmalarından doğan etkileşimler uyumlanma sürecine dair formlarının oluşumu sağlamaktadır bu sebeple etkileşim kavramı ve etkileşime geçilen insanlarla ortaya çıkan toplumsallaşma örnekleri çalışma için anlamlıdır. Dolayısıyla bu başlık altında yabancı uyruklu öğrencilerin etkileşim süreci içerisinde oldukları ve nasıl etkileşime geçtiklerine değinilecektir.

Toplumsallaşma ve etkileşimi anlamak adına Karaman ve üniversitede en fazla iletişim kurulan, etkileşime geçilen kişilerin kimler olduğuna dair sorulan sorular ve bu soruların yanıtlarından oluşan bu başlık altında, öğrenciler arasındaki gruplaşmalar ve sayısal fazlalıklar etkileşime geçilen kişilerin ortaya çıkışında etkili olduğu görülmektedir.

Daha önce de ifade edildiği gibi öğrencinin kendi ülkesinden arkadaşlarının fazla olması grubunun dışına çıkmasına gereksinim duymadan hayatını kolaylıkla devam etmesini sağlamaktadır bu durum da dışarıdaki bireylerle karşılaşmamasını ya da en az düzeyde- mesela sınıfta- karşılaşmasına neden olmaktadır. Karşılaşmaların olmaması da etkileşimin grup içinde kaldığını göstermektedir.

Öğrenciler içinden grup içerisindeki(dil ve kültürel ortaklıklar) etkileşimlerinin en yoğun gözlemlendiği Suriyeli öğrenciler sayıca KMÜ’de fazla olmalarından ve diğer Arap uyruklu öğrencilerle de bir araya gelmeleri sonucunda dışarıdan biri ile etkileşime gerek duymadan hayatlarına devam edebilen bir grup olarak belirginleşmektedir. Bir diğer öğrenci grubu ise Orta Asya ülkelerinden gelen öğrenciler tarafından oluşturulmuştur. Farsça konuşan ülke öğrencileri de yine aynı şekilde çoğunlukla bir arada bulunmaktadır.

Öğrencilerin sosyal alanda var olmaları, yabancı ve yerelin karşılaşmasını sağlamaktadır. Bu durumda kültürel karşılaşmaların, önyargıların, değişen fikirlerin oluşumunu sağlamaktadır, dolayısıyla sosyal aktivitelere katılım da uyum sürecinde en önemli adımlar arasında yer almaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite içerisinde kurdukları sosyal çevreye ek olarak üniversite dışından da genellikle iş ortamı ve Karamanlı tanıdıklar yoluyla kurdukları bir çevrelerinin varlığı da bazı öğrenciler için gözlemlenmektedir. Mesela çalışma hayatının içinde olan yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite dışından olan çevresi, onları üniversitedeki sosyal hayatın dışına çıkararak farklı sosyal ortamlarda bulunmalarını sağlamaktadır. Bu durum iki grubun da karşılaşmalarını ve etkileşime

geçmelerine neden olmaktadır. Çalışma hayatına girmeyen öğrencinin sosyal çevresi ve sosyal aktiviteleri üniversite ile sınırlıyken diğer öğrenci bu sınırın dışına çıkmaktadır. Buda hem öğrencinin hem de sınırların dışında karşılaştığı insanların onu tanımmasını sağlarken, öğrenci için de bir tanıma, karşılaşma ortamı doğmuş olmaktadır.

Görüşmeler ve gözlemlerden hareketle öğrencilerin sosyal çevresi, yaşadıkları yer, bir işte çalışıp çalışmamaları, sosyal hayatın içerisine dâhil olup olmamaları, etkileşim de önemli görülen faktörler arasındadır. 1 numaralı görüşmecide olduğu gibi öğrencinin Karaman'da yaşıyor olması, Karamanlı arkadaş ortamının oluşmasını sağlamıştır ve onlarla birlikte yeni bir sosyal hayata dâhil olmaktadır. Bu durum da iki grubun karşılaşmasında önemli görülmektedir ayrıca 1 numaralı görüşmecinin Karaman'da ailesi ile birlikte yaşamından ve eğitime başlamadan önce çalıştığından dolayı sosyal çevresi üniversite sınırlarının dışına çıkmaktadır ve bu durumda karşılaşmanın ve etkileşimin sınırlarını genişletmektedir.

Arkadaşlarımla gezmeyi seviyorum onlarla Karaman'ın dışında yolları hep ezberledim. Arçelik'teki arkadaşlarımla geziyorum, onlar Karamanlı, ben yabancılarla fazla takılmıyorum. 4 arkadaşım var, onlar en iyi arkadaşlarımdı. Burada bir tane yabancı arkadaşım var Iraklı. Sadece üniversitede görüşüyoruz arkadaşlarımla, başka bir yerde görüşmedik. Arçelik'tekilerle de arada görüştük. Arçelik'in dışında da Türk arkadaşlarım oldu onun yanında tıraş olmuştum oda bana çok yardım etti.(G1)

Üniversite ile sınırlı sosyal çevreye sahip öğrenciler için de sosyal aktiviteler ve karşılaşmalar üniversite sınırları içerisinde gelişmektedir. Mutlaka yerelde bulunan bireylerle de karşılaşmalarına rağmen çoğunluk üniversite içerisindedir. Karaman'da

yaşayan ve iş hayatına da dâhil olan yabancı uyruklu öğrenciler hem üniversite hem de yerelde daha fazla karşılaşmalara ve etkileşime girme şansı elde etmektedir.

Öğrencilerin üniversite sınırlarındaki sosyal aktivitelerine bakıldığında ise kampüs içerisinde gerçekleşen konferans, tiyatro, konser vb. etkinliklere katılım sağlandığı gözlemlenmiştir. Etkileşimde öğrencilerin sosyal aktiviteler katılımlarının neden önemli olduğuna değinilirse, sosyal aktiviteler birer karşılaşma ve etkileşim sağlama ortamları olarak görülmektedir. Öğrenciler aktiviteler sırasında olumlu veya olumsuz etkileşimlerde bulunabilmekte, bu durum da uyumlanma sürecinde önemli görülmektedir. Bu sebeple öğrencilerin sosyal hayat içerisinde olması hem etkileşim için hem de uyumlanma süreci için önemlidir. 2 numaralı görüşmeci de sosyal hayatın içerisine dâhil olduğunu ve beraber aktiviteler katıldığı kişileri aşağıda ifade etmektedir.

Konferanslara gidiyorum bazen. En fazla görüştüğüm arkadaşlarım Suriyeli, Mısırlı Iraklı ve Azerbaycanlıdır. (G2)

Öğrencilerin karşılaştıkları kişiler kadar karşılaşma mekânlarının da etkileşim sürecinde önemli olduğunu olduğuna dikkat ederek en fazla etkileşime geçilen kişiler pek çok yerde de ifade edildiği gibi etkileşimde önemlidir. Bu durumu anlamak için de yabancı uyruklu öğrencilerin en fazla kimlerle etkileşime geçtiklerine dair sorulan soruların yanıtları onların kimlerle etkileşime geçtiğini, hangi ülkeden öğrencilerle hem sosyal hayat içerisinde hem de etkileşimde bulunulduğunu göstermektedir.

Aşağıdaki örneklerde de görüldüğü üzere Filistinli öğrenci sınıfında bulunan tüm ülke öğrencileri ile etkileşime girdiğini ifade etmiştir. Buna benzer örnekler de var tersi olarak dil ve kültürel ortaklıklar sonucunda beraber hareket eden öğrenciler de vardır.

Afganlarla da Türkçe konuşuyorum. Sınıfta Suriye'den arkadaşlarım var kızlar var ama onlarla sadece merhabamız var, bazen sohbet ediyoruz, yani fazla yok. Türkmenler bence biraz daha fazla, Türkmenlerle daha iyi anlaşıyorum hem Türkçemi biraz daha fazla geliştiriyorum. Iraklılarda iyi.(G1)

Sadece arkadaşım İbrahim'le konuşuyorum, bir not istemiştin sınıftan bana cevap vermediler o yüzden kimseyle konuşmuyorum, Afgan, İranlı. (G4)

Türkmen arkadaşlarım var.(G9)

Suriye dışında Iraklı arkadaşım var sadece.(G12), (G13)

Öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerine bakıldığında kendi ülkelerinden ve kültürlerinden ya da benzer kültüre sahip olanlarla yapılan arkadaşlıkların yanında diğer gruplarla da arkadaşlık edenlerle karşılaşmıştır. Ortaklıkların bir araya toplanmasında coğrafya ve aynı dili konuşmanın önemli olduğunu görüşmeler ve gözlemlerden elde edilen bir veridir. Arapça bilenler, Farsça bilenler, orta Asya öğrencilerinin ortak alanlardaki faaliyetlerine bakıldığında bu durum kendini somutlaştırmaktadır. Suriyeli öğrenciler için özellikle belirtilmesi gerekirse kendi içlerinde kurdukları düzen, toplu hareket etme durumu daha etkili ve fazladır fakat diğer öğrenciler için Suriyeli öğrenciler kadar net bir değerlendirme yapmaya gerek yoktur.

Bu başlık genel olarak özetlendiğinde, öğrencilerin kendi gruplarından diğer öğrencilerle kurduğu etkileşim hem daha fazla hem de daha güçlü olduğu görülmektedir. Özellikle Suriyeli öğrenciler açısından bakıldığında neredeyse her anlarında kendi aralarında kurdukları gruplaşmalar çerçevesinde beraber oldukları görülmektedir. Türkmen öğrenciler de üniversitenin ikinci kalabalık grubunu oluşturuyor ve baktığımız da onlar da genelde birlikte hareket etmektedirler- en azında yemekhanede. Diğer ülke öğrencileri ve

genel olarak öğrencilerin etkileşim sürecinde oldukları insanlar yaşadıkları yerden, iş hayatına kadar, aynı ve benzer kültürel özelliklere kadar etkili olmaktadır.

3.3.3. ETKİLEŞİMDE ANA UNSUR: DİL

3.3.3.1. Türkçe Öğrenme Süreci ve Yaşanılanlar

Çalışmanın başından beri bahsi geçen “dil” araştırmanın görüşme kısmında olduğu gibi yazım aşamasında da önemini sürdürmektedir. Dilin sosyal uyum sürecinin anlaşılmasında, öğrencilerin uyum sağlamasında kritik önemde olduğu bilinmektedir ve iletişimin temellerinden biri olan dil öğrencilerin yerelde ve diğer öğrencilerle etkileşime geçiş aşamasında önemli bir yer tutmaktadır. Dolayısıyla bu başlık altında yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşma ve etkileşime geçişinde kritik noktada duran dil öğrenme ve bu aşamada karşılaşılan deneyimlerin uyumlanma aşamasındaki etkisine değinilecektir.

Gözlemler ve görüşmeler, Türkçeyi iyi konuşanlarla görüşmelerin daha başarılı olduğunu, bunun yanında kendi dışında kurduğu etkileşiminin de daha başarılı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Karaman’daki yaşamın ilk aşamasından itibaren karşılaşmalarda ve etkileşime geçmede dil -eğer Türkçeyi iyi derecede biliyorsa- avantajlar yaratırken zorluklara da sebep olmaktadır. Bu yüzden dil öğrenme süreci önemlidir. Ayrıca uyum sürecinde etkileşimde ilk şartlardan biri de yine Türkçe bilmektir. Türkçe bilmeyen ya da ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde dahi bilmeyen bir öğrencinin grubunun dışına çıkması, sokakta yeni biriyle konuşması kısaca etkileşime geçmesi zor olacağından ötürü dil öğrenmek ve bilmek önemli bir maddedir.

Görüşmelerden ve gözlemlerden hareketle, Türkçe öğrenme aşamasında öğrencilerin deneyimleri, kendilerini nasıl ifade ettikleri, genellikle kimlerle ve hangi dilde konuştuklarına dair soruların yanıtları bu başlık altında yer almaktadır.

Türkçe hazırlık sınıfında eğitim gören öğrenciler görüşmeciler arasında, Türkçe'yi kullanmada en zorlanan grubu oluşturmaktadırlar. Bu zorlanmaların yanında Türkçesi iyi olan hazırlık öğrencileri de bulunmaktadır. Özellikle Türkmen uyruklu öğrenciler Türkmençe'nin Türkçe ile ortaklıklarının olması dolayısıyla hem kolay öğrenmekte hem de etkileşim sürecinde dil sorunu ile diğer ülke öğrencilerine göre daha az zorlanmaktadırlar. 3 numaralı görüşmecinin ifadesi bu durumu desteklemektedir. *“Sınıf arkadaşlarımla Türkçe konuşuyorum bazen Türkmenlerle Türkçe konuşuyorum ama çoğu Türkçe konuşuyorum. Ben ne istiyorsam onları Türkçe anlatıyorum, iyi öğrenmek için. Türkmen olduğum için ben Türkçeyi asla zorlanmıyorum. Mesela Suriyelilere bak biraz zorlanıyor ben hiç zorlanmadım.”*(G3)

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme aşamasında karşılaştıkları zorluklara birkaç örnek aşağıda yer almaktadır. 1 numaralı görüşmecinin Türkçe öğrenirken tüm öğrencilerde olduğu gibi ilk aşamada zorlandığı görülmektedir fakat bunun yanında öğrencinin Türkçe konuşabileceği alanlar dışında özellikle evde ailesi ile kendi anadillerinde konuştuğu görülmektedir. Bu durum tüm yabancı uyruklu öğrenciler için dil öğrenme sürecini zorlaştıran ya da geciktiren bir faktör olarak belirginleşmektedir.

Türkçe öğrenirken biraz zorlandım mesela telaffuz etmek bana biraz zor geliyordu sonra alıştım ama. Türkçe öğrendim ve sohbet ediyorum anlatıp alabiliyorum, işlem yapıyorum. Evde genelde Arapça konuşuyorum ama kız kardeşlerimle Türkçe

konusuyorum çünkü onlar Türkçe biliyor.. Sınıfta Türkmenlerle Türkçe konuşuyorum Araplarla Arapça konuşuyorum Suriyelilerle Iraklılarla Filistinlilerle.(G1)

Türkçe öğrenirken baya zorlandık, stres olduk. Türkçeye başlarken baya zorlandım, kitap okuyorsun bilmiyorsun, dinliyorsun bilmiyorsun ama okuyarak dinleyerek öğrendik ama zorlandık baya. (G2), (G5)

Türkçe öğrenme aşamasında karşılaşılan bir başka zorluk ise yöresel dilde konuşan bireylerin anlaşılması aşamasında karşılaşılmaktadır. Bu durum görüşmeler ve gözlemler aşamasından da öğrenciler tarafından ifade edilmektedir. Bu durum örneklenirse şu şekildedir; *“Evet oluyor Trabzonlu bir arkadaşla tanıştım Maşallah radyo gibi konuşuyor onu seviyorum ama çok fevkalade konuştuğu için anlamıyorum”.*(G4) Burada da ifade edildiği gibi şivelerin konuşmalara yansması Türkçe öğrenme aşamasında zorluk olarak görülmekte ve etkileşim kurmada zorlanmaya neden olmaktadır.

Türkçenin tüm yabancı uyruklu öğrenciler için çoğunlukla kullanıldığı yer olarak dersliklerle karşılaşılmıştır. Türk öğrencilerin çoğunluğu oluşturduğu derslerde derslerin Türkçe anlatılması ve öğrencilerin anlayabildikleri ortak dilin Türkçe olmasından dolayı Türkçe en fazla ders esnasında ve üniversite içerisinde kullanılmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin dersleri özellikle ilk iki yıllarında anlamakta zorlanmaları problem olarak ifade edilen bir diğer konu olarak görülmektedir.

Öğrencilerin birlikte yaşadıkları mekânlarda da hâkim grubun dilini konuştukları görülmektedir. Hâkim grup ise birlikte yaşanan kişilerle bağlantılıdır. Kendi ülke öğrencilerinden oluşan bireylerle bir arada yaşamak ise genel olarak ana dillerinde konuşmaya devam ettiklerine işaret etmektedir. Anadilde iletişim kuran bireylerin sayısındaki fazlalık ise Türkçe 'ye gereksinim duymayan ve yereldeki bireylerle etkileşime

girmekten kaçınan öğrencilerle karşılaşılmasına neden olmaktadır. Karşılaşmayan öğrencilerin ise uyum sürecindeki durumu olumsuz yönde olacağı görülmektedir.

Türkiye’de en az 5-6 yıldır yaşayan ve Türkçe hiç konuşamayan öğrencilerle gözlemler esnasında karşılaşmıştır. Bu durum Türkçe ‘ye ihtiyaç duymadan yaşamını devam ettirebildiğine işaret etmektedir fakat dersler noktasında da öğrencilerin dersleri anlamakta zorlandıkları da bilinmektedir. Yukarıdaki ve buradaki durumu örnekleyen bir ifade şu şekildedir: *“Türkçe öğrenmek biraz zor, sınıf arkadaşlarımla Türkçe konuşuyorum, ev arkadaşlarımla bazen Türkçe bazen Arapça.”*(G7) bu görüşmecide olduğu gibi diğer öğrencilerin de çoğunluğu bu durumu ifade etmişlerdir.

KMÜ’de eğitim gören bazı öğrenciler ise uzun yıllardır Türkiye’de yaşamalarına rağmen Türkçe öğrenmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak ise Hatay’da yaşayan öğrenciler tarafından, Hatay’da herkesin Arapça konuştuğu ve Türkçe konulan sayısının azlığından ya da hiç olmamasından kaynaklı olduğu ifade edilmiştir.

Reyhanlı’da herkes Arapça konuşuyor, sonra Antakya’ya gittim orada Türk okulunda öğrendim Türkçeyi. Türklerle Türkçe arkadaşlarımla Arapça konuşuyorum.(G8)

İletişim ve etkileşime geçmekte problem yaşamayan öğrenciler de görüşmeler ve gözlemler arasında yer almaktadır. Türkçeyi iyi derecede bilen öğrenciler bu durumu örneklendirmektedir.

Bireylerin etkileşimi sağlamada en önemli araçlardan biri olan “dil” uyum sürecinin anlaşılmasında da büyük öneme sahiptir. Özellikle görüşmelerde öğrencilerin Türkçe’yi iyi derecede bilmeleri görüşme verilerinin ortaya çıkışında çok önemli olmuştur. Dolayısıyla görüşmelerde dahi önemi belirgin olan bir durum iki farklı dili konuşan

öğrencinin etkileşime geçişinde de çok önemli bir yere sahiptir. Aynı dili konuşmayan her öğrenci için etkileşime geçişte tek kilit nokta olan Türkçe, öğrenilme aşamasında karşılaşılan ve yaşanılanlar da öğrencilerin etkileşim sürecinde önemli görülmektedir.

Türkçe'yi yeterli düzeyde bilmenin etkileşim sürecindeki önemi tüm öğrenciler tarafından farklı şekillerde hem ifade edilmiştir hem de bu durum gözlemlenmiştir. Öğrencilerin Türkçe öğrenme aşamasında karşılaştıkları şeyler de uyumlanma sürecinde önemli olmaktadır ve burada yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecinin anlaşılmasında kilit noktada olan dil bilme ve öğrenme sürecinde karşılaştıkları deneyimlere yer verilerek uyumlanma aşamasındaki etkilerine değinilmiştir. Bir sonraki başlıkta ise din ve inanç başlığı ile öğrencilerin dini pratiklerini yerine getirebilmenin uyumlanma sürecindeki etkisine değinilecektir.

3.3.4. DİN ve İNANÇ

3.3.4.1. Dini İnanç ve Pratiğe Geçirme Sürecinde Karşılaşılanlar

Yabancı uyruklu öğrencilerin dini pratiklerini yerine getirip getiremedikleri ya da karşılaştıkları herhangi bir durum sosyal uyumlanmada önemli olduğundan ötürü bu başlık altında öğrencilerin ifadelerinden hareketle inanılan din ve pratiklere dair bilgilere yer verilmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi eğitim amacıyla seçme nedenleri arasında Bir İslam ülkesi olması da yer almaktadır. Bu durum da din ve inancın öğrenciler açısından önemli bir yerde olduğunu göstermektedir. Müslüman bir ülke olduğundan dolayı Türkiye'yi tercih eden öğrencilere, görüşmeler esnasında bu başlık altında yer alan bilgilerin elde edilmesi adına sorulan soruların sorulması garip karşılaşılmıştır. Onlara göre

Müslüman bir ülkede yaşamak, dinle ilgili soruların sorulmasını anlamsız kılmaktadır. Bu sebeple soruları sorulurken daha dikkatli ve farklı farklı açıklamalarla, öğrencilerin rahatsız olmayacağı şekilde sorular sorulmaya çalışılmıştır.

KMÜ’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun Müslüman olduğu bilinmektedir, bunun yanında ise Hristiyanlığa inanan ve pratiklerini de yapmaya çalışan öğrencilerde sayıca az olsalar dahi gözlenmiş ve var olduğu bilinmektedir.

Öğrencilerin sosyal hayata dâhil olmasında ve uyumlanma sürecinde dini pratikler de önemli bir yerde durmaktadır. Görüşmeler ve gözlemlerde ortaya çıktığı üzere camiler, dini sohbetler ve dini bayramlarda yapılan pratikler iki kültürün hem karşılaşmasını hem de kültürel anlamda birbirlerinden haberdar olmalarını, farklılıklar ya da benzerliklerin ortaya çıkışında fikirlerin oluşumuna neden olabilmektedir. Yerelde bulunan bireyler içinde KMÜ’de eğitim alan öğrencilerin Müslüman olmasından dolayı övgü ifade eden durumlarla da karşılaşmıştır. Örneğin, üniversite içerisinde karşılaşılan bir olay şu şekildedir; Tanzanyalı bir öğrenci ile sohbet eden İslami ilimler öğrencisi(50 yaş üzeri olduğu düşünülmektedir), konuşurken sadece İslam’ın, Müslümanlığın önemli olduğunu, Müslümanların kardeş olduğunu, sadece Müslümanları sevdiğini ifade etmiştir. Bu durum da ülkeler bazında ortaya çıkan ayrımcılıkların dışında dini olarak bir ayrışmaya gönderim yapmaktadır. Irksal olarak ise özellikle Türkmen uyruklu öğrencilerle Türklükle kurulan bağlardan dolayı benimsemek, kabul etmek, dışlamamak bir örnektir.

Yukarıda ifade edilen İslam dini ve Türk ırkının dışında Müslüman olmasına rağmen dışlanan gruplarla da görüşmeler esnasında ve gözlemlerde karşılaşılmıştır hatta bu durum öğrenciler tarafından da fark edilmiştir. Bu durumda farklı geçmiş ve habituslara sahip bireylerin farklı tepkiler ortaya koyabildiğinin ve bu durumda ülkedeki yabancı

uyruklu öğrencilerle kurulan hem etkileşimde hem de uyumlanma sürecinde önemli olduğuna dikkat etmek gerekmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin bu başlık altında yer alan sorulara yanıt vermek istemediklerinin bilinmesi ile birlikte görüşülen öğrenciler Müslüman olduklarını ifade etmişlerdir ve ibadetlerini yerine getirirken herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin dine dair pratiklerin yapılmasında dikkatlerini çeken ve farklılık olarak ifade ettikleri bir durum da vardır. Bu durum ise Müslüman bir ülkede, ülke vatandaşlarının pratiklerini yerine getirmemeleri olarak 11 numaralı görüşmecide olduğu gibi ifade edilmektedir.

Türkiye’de her tarafta Müslüman, elhamdulillah Müslümanım ama namaz kılmıyor. Sende Müslümansın değil mi, namaz kılıyor musun? Normal insansın ama namaz kılmıyorsun ve inanıyorsun o zaman boş inanıyorsun, amacın ne inanmakta? Anlamıyorum ben insanlar neden inanır. (G11)

Dini sohbetlere ve diğer aktivitelere katılan öğrenciler için sosyal bir ortam ve karşılaşmalar oluşturan bu durumlar dışında dinle ilgili sorulara kıyafetler açısından bakan öğrenciler de vardır. Bu durum da muhtemelen öğrencinin zihninde var olan din algısı ile örtüşmediğinden dolayı açıklamak istemiştir. Özellikle Orta Asya ülkelerinden gelen öğrenciler 3 numaralı görüşmecide olduğu gibi “*Burada dini bakışlarda biraz farklı mesela Türklerle farklı biraz farklı Türkmenistan’da kadınlar kapalı değil. Kadınlar sadece yağlık diyorlar bizde onu takıyorlar başka bir şey yok. Ben burada yağlık takarsam iyi olmaz bence burası üniversite*” (G3) farklı bir açıdan bakılarak değerlendirilmiştir. Aslında var olan ve görüşülen tüm yabancı uyruklu öğrencilerin Müslüman olmalarına rağmen dikkat

ettikleri noktaların farklılık gösterdiği görülmektedir ve bu durum da yine habitus kavramına gönderimde bulunmaktadır.

Öğrencilerin çoğunluğu dini pratiklerini rahatlıkla yerine getirdiklerini ifade etmişlerdir.

Müslüman. İbadetlerimi tabi ki yapabiliyorum hiç sorun olmuyor, rahatlıkla yapabiliyorum. (G7, G8, G9, G16, G20, G21)

Dini pratiklerini rahatlıkla yerine getirdiklerini ifade eden öğrencilere, pratiklere dair ortaklık ve farklılıkların var olup olmadığı sorulduğunda ise aşağıdaki gibi yanıtlar verilmiştir ve farklılıkların olup olmaması öğrencilerin ülkeye uyum sürecinde avantaj ve dezavantaja dönüşebildiği görülmüştür.

İnsanlar burada da oruç tutuyor, camiye gidiyorlar, bayramlar var. (G14)

Müslüman. Namaz konusunda biraz farklılıklar var bizim kadar çok gitmiyorlar camiye, Ramazan bayramı aynı bizimkiyle kurban bayramında Afganistan'da oluyorum.(G17)

Müslüman. Aynı camii, insanlar aynı bayramlar aynı.G19)

Bu başlık altında öncelikle öğrencilerin dinle ilgili soruların sorulmasını gereksiz bulmanın yanında, bir İslam ülkesinin şekilsel ve davranışsal olarak ülkelerinden farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum hakkında Orta Asya ülkelerinden görüşülen öğrenciler diğer Müslüman ülke öğrencilerinden farklılaşan yanıtlar vermişlerdir. Öğrencilerin camide namaz vakitlerinde yereldeki öğrencilerle haberleşmeleri ve birlikte gitmeleri, dini sohbetlere katılmaları sosyal hayatın içinde olup ve karşılaşmalar yaşadıklarının göstergesi olarak görülmektedir. Karşılaşmalarda, etkileşim ve uyumlanma

sürecinde önemlidir. Burada yer alan dini pratiklerin öğrencilerin hayatındaki yerine dair verilen bilgilerden sonra çalışmanın anlamını ortaya koyan uyum süreci başlığına geçilecektir.

3.3.5. UYUM SÜRECİ

Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecinin anlaşılmasına çalışıldığı bu tezde şuna kadar öğrencilerin Türkiye'yi ve Karaman'ı tercih etme nedenlerine yer verilmiş ardından Karaman'da kurulan etkileşimlere dair örnekler ve dinin bu süreçteki etkisine de yer verilmiştir. Bakıldığında tüm başlıklar sırasıyla uyum sürecinin oluşumunda etkilidir. Şuna kadar karşılaşılan her olay ve örnek bir etkileşimin sonucuna ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin Türkiye'de eğitim alma kararından, Karaman'da yaşamaya, temel ihtiyaçlarının giderilmesine, ilk etkileşime geçtikleri kişilerin kimler olduğuna kadar ele alınmıştır. Öğrencilerin ilk olarak etkileşime geçtikleri kişilerin çoğunlukla Türkiye'ye geliş aşamasında da etkin olan bireyler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlk etkileşimde çoğunlukla göç eden ve edilen yerde bulunan bağ konumundaki kişilerin etkin rolünü biliyoruz. Bu kısımda ise yine kurulan bağların etkisi devam etmekle birlikte öğrencilerin sosyal hayatın neresinde olduğunu, yereldeki bireylerle arkadaşlık bağlarına, etkileşim sürecinde ortaya çıkan olumsuzluklara bakılmıştır. Burada yer alan tüm her şey yereldeki bireyler ve yabancı uyruklu öğrenciler arasında kültürel farklılıkların ve benzerliklerin var olduğuna işaret ederken öğrenciler arasında birlikteliklerden ayırım ve dışlanma örneklerine de rastlandığını ve tüm her şeyin sosyal uyum sürecindeki etkisine değinilmiştir.

3.3.5.1. Yabancı Hissetmek

Bu kısımda yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'da yaşamaya başlamalarının ardından -ülkelerinin dışında- kendilerini Karaman'da yabancı olarak görüp görmedikleri, yabancı öğrenci olmanın Karaman'da yaşayan insanlar tarafından kendilerine nasıl hissettirildiğine ve tüm bunların uyumlanma sürecindeki etkilerine değinilmiştir. Bu süreçte öğrencinin kendini yabancı olarak görmesi ve hissetmesi uyum sürecinin uzamasına neden olurken, kişinin var olan grubun içinde kalmasına sosyal hayata dâhil olmamasına da sebep olabilmektedir. Sosyal hayatın içerisinde de yabancı uyruklu öğrencilere karşı tüm davranış ve tutumlar hem kendilerini yabancı olarak hissetmelerinde hem de uyum sağlamada etkili nedenler arasında yer almaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin yerelde karşılaştıkları bireylere kendilerini ifade ediş şekillerinden başladığında, görüşmeler ve gözlemlerden hareketle karşılıklarına farklı davranış modellerinin çıktığını ifade etmişlerdir. Bu davranışlar ise hem öğrencinin uyruğuna hem de karşısına çıkan kişinin habitusu ile bağlantılı olarak şekillenmektedir. Karşılaşan ve etkileşime geçen bu iki bireyin davranışları uyumlanma sürecinde önemli görülmektedir.

Görüşmeler esnasında öğrencilere sorulan Karaman'da yaşamaya başladığın andan itibaren yabancı hissettin mi, yabancı olduğun anlaşıldı mı, yabancı uyruklu olduğunu ilk sen mi söylüyorsun ya da anlaşılıyor mu sorularının yanıtları öğrencilerin kendilerini nasıl hissettiklerini de ifade etmektedir.

Yabancı olduğumu söylemiyorum ama konuşmamdan belli oluyor. Sen nerede yaşıyorsun kaç yıldır burada yaşıyorsun vb. sorular soruyorlar, 3 yıl deyince adam çok hoşlanıyor ve çok iyi Türkçe öğrenmişsin bu kısa zamanda diyor. Bende anlatıyorum. (G1)

Hayır, yabancı olduğumu fazla anlamıyorlar. Ama illaki konuşma esnasında fazla konuşursam, bu yabancıdır diyorlar ve çoğunlukla Karadenizlilere benzetiyorlar ama sorarlarsa nerelisin diye Afganistanlıyım diyorum.(G2)

Görüldüğü üzere yukarıdaki öğrencilerin ifadesine göre insanlarla ilk karşılaştıklarında yabancı uyruklu öğrenci olduklarını söylemediklerini fakat konuşma sırasında bu durumun zaten açığa çıktığını ve karşıdaki birey anlayınca o ekseninde yani konuşmanın seyri yönünde kendilerini ifade ettikleri görülmektedir. Buna ek olarak bazı öğrenciler ise direkt kendilerini tanıtarak ilk sözel iletişime geçmektedirler. Mesela hangi bölümde okuduğunu, nereden geldiğini, kaç yıldır Türkiye’de yaşadığına dair kısa bir kişisel tanıtımla başlamaktadırlar.

Karşılaşmalar ve bireylerin etkileşimleri sonucunda yabancı öğrencilere çevreden gelen tepkilerin neler ve nasıl olduğunu sorulduğunda ise, değişen yanıtlar görülmektedir. Görüşme ve gözlemlerden hareketle yabancılara verilen tepkiyi öğrenciler ve yetişkinler olarak ikiye ayrılması gerekmektedir. Yerelden görüşülen ve görüşmeler dışında da karşılaşılan noktalarda, göçmenler arasında Suriyeliler ve diğerleri şeklinde yapılan ayrımla, öğrenciler ve diğerleri şeklinde yapılan ayırım önemli görülmektedir. Çünkü yereldeki insanlar genel olarak öğrencilere diğer göçmenler kadar tepkili olmadıkları görülmektedir ve kalıcı olmadıklarını, eğitim amacı ile geldiklerini ve kültürel katkı sağlayacaklarını düşünülmektedir. Bu durum görüşme yaptığım öğrenciler tarafından da fark edilmiştir.

Tepki insanlara bağlıdır, yabancıları görmeyen insanların tepkileri değişiktir. Karşılaşmadığından, yabancı görmeyince garip bakıyorlar ama ben karşılaşmadım ben

öğrenciyim diyorum ve başka bir şey yapmıyorlar, öğrencileri seviyorlar genellikle herkes.(G2)

Sayısal olarak ilk sırada yer alan Suriyeli öğrencilerin, Karaman'dan memnu olduklarını ifade ettikleri cümlelerin olmasına rağmen özellikle de yakın zamanlarda sosyal medya ve medyada sürekli gündemde olan 'Suriyeliler için ülkelerine gitsinler, bizim askerlerimiz ölüyor, neden buradasınız, biz sizin ülkenizde savaşıyoruz' gibi söylenen sözlerle karşılaşmıştır. Buna benzer söz ve davranışlar öğrencilerin kendi gruplarının dışına çıkmalarının önünde bir engele neden olurken, karşılaşmalar dolayısıyla da etkileşimden kaçınan bireylerin oluşmasını da sağlamaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'daki yaşamlarının başlangıcı ile birlikte yabancılık, yalnızlık hissettin mi şeklinde sorulan soruların yanıtlarına bakıldığında Karaman'da tanıdıkları olan öğrenciler yalnızlık hissetmediklerini ifade etmişlerdir. İlk gelen öğrenciler yabancı olduklarını ifade ettiklerinde çevreden kendilerine yardımcı olan insanların varlığından da söz etmişlerdir.

Çok burada hiç kimseyi tanıımıyordum, ben bir hafta otogarda kaldık arkadaşlarla bir adam bize para verdi kabul etmedik ama bize ev bulmamız konusunda yardımcı oldu bizi emlakçıya götürdü hangi dolmuşa bineceğimizi öğretti çok yabancılık çektim ama şuan hiç yabancı hissetmiyorum.(G4)

Hayır, hatta ailemin yanında kendimi yabancı hissediyorum. İstanbul'da bir adam bana sinirlendi Suriyeli olduğum için ama bir şey yapmadım.(G5)

Görüşme yapılan öğrencilerden bir tanesi de Türklerin değişiklik gösteren özelliklerine anlam veremediğini ifade etmiştir. Bu durumu da hem yabancı hissetmediğini dile getirerek fakat bu şekilde davranılmasına da anlam veremediğini ifade ederek

açıklamıştır. Bu öğrenci Filistinlidir. Görüşme esnasında öğrenci, kendinin de Suriyeli öğrencilerinde Arap kökenli ve Müslüman olduklarının bilindiğini buna rağmen Türkler’in kendine siz kardeşimizsiniz ifadesini kullanırken, Suriyeliler için aynı durumun geçerli olmadığını anlamlandırmakta zorlandığını ifade etmiştir. Görüşmecinin ifadesi ise şu şekildedir: *“duruma göre değişiyor ama Filistinliyim dediğimde kardeşim diyorlar. Suriyelilere karşı ayrımcılık yapıyorlar, benim arkadaşlarım da var Suriyeli, bu yüzden diyorum, neden böyle yapıyorsunuz, onlar da Arap bende ama onlara farklı davranıyorsunuz.” (G15)*

Yabancı uyruklu öğrencilerin yeni yaşam alanlarındaki davranışları ve kendilerini ifade ediş şekillerinde yerelde bulunan her bireyin etkisinin olduğu görülmektedir. Her öğrencinin farklı bir bakış açısı ve değerlendirmesi vardır ve bu durum Habitus kavramı ile ilişkilendirildiğinde farklı bakış açıları ve düşünceler daha anlamlı olmaktadır.

Genel olarak KMÜ’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrenciler ayrımcılık ve dışlanma örneklerine çok sık rastlamasalar da zaman zaman karşılaştığı da ifade edilmektedir. Bu karşılaşmalar ise yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecinin anlamlı hale getirilmesinde önemli görülmektedir. Öğrencilerin etkileşime girdiği her kişi, hem yerelde bulunan hem de yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel sosyal karşılaşmalarını sağlarken davranışlar üzerinde de bir tepkiye neden olmaktadır ve tüm her şey uyum sağlama aşamasında etkisini göstermektedir. Görüşmelerden de ulaşıldığı üzere kendini yabancı hisseden öğrenciler, kendini sosyal ortamlardan ve grubunun dışına çıkmaktan uzak tutmaktadır.

3.3.5.2. KMÜ’de Eğitime Başlamının Ardından Kurulan Arkadaşlık Bağları

Yabancı uyruklu öğrencilerin kendilerini yabancı olarak hissedip hissetmediklerine dair ortaya çıkan verilerden hareketle öğrencilerin eğitim sürecinde üniversite içerisinde ve dışında kendi grubu dışından arkadaşlıklar edinmesi yukarıdaki başlıkla bağlantılıdır. Bu bağlantılar da öğrencilerin karşılaşması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin kurdukları arkadaşlıklar uyum sürecinde anlamlıdır çünkü bir öğrencinin grubunun dışında bir arkadaş edinmesi onun etkileşime girmiş olduğunun bir kanıtıdır. Etkileşimler ise kültürel karşılaşmaları ortaya çıkarır. Karşılaşmalar ve sosyal hayata dahil olmak öğrencinin uyumlanma sürecini şehre alışmasını kolaylaştıran ve zorlaştıran örnekler sunmaktadır.

Bu başlık altında yabancı uyruklu öğrencilerin KMÜ’de eğitime başlamalarının ardından kurdukları arkadaşlık ve sosyal ortamın nasıllığına dair sorulan soruların yanıtları yer almıştır. Bu yanıtlarda bizi uyum sürecinin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin KMÜ’de başlayan eğitimlerinin ardından karşılaştıkları, etkileşime girdikleri ortamlar da öğrencilerin uyum sürecini anlamak adına önemlidir. Bu süreçte öğrenciler arasında kurulan arkadaşlıkların boyutu da sosyal hayat için ve arkadaşlıklarla kurulan etkileşimler uyum sürecini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemektedir. Bir öğrencinin kendi ülkesinden diğer öğrencilerle arkadaşlık kurması ile yerelde bulunan ya da diğer yabancı uyruklu öğrencilerle kurduğu arkadaşlık ilişkileri farklılık göstermektedir. Öğrencilerin kendi gruplarının dışına çıkması her anlamda uyum sürecine katkıda bulunmaktadır. Mesela üniversitenin tiyatro topluluğuna katılan yabancı uyruklu öğrencilerin bazıları oyuncu olurken, bazıları da ekip içerisinde farklı görevler almışlardır. Ayrıca birlikte ortak geziler, piknikler konser ya da üniversite içerisinde ya da

dışında bulunan herhangi bir etkinliğe katılmaları iki grup içinde karşılaşmayı sağlarken etkileşime geçilmesine de neden olduğu görülmektedir. Bu gözlem notunda olduğu gibi her bir öğrencinin grubunun dışına çıkması yereldeki temaslarını kuvvetlendirmektedir.

Öğrencilerin yerelde kurdukları arkadaşlık ilişkilerini anlamak adına da sorulan sorulardan arkadaş edinmekte zorlanmayanlar fakat grubunun içerisinde kalmakta ısrar eden öğrencilerin bu durumda zorlandıkları görülmektedir. Öğrencilerin verdiği yanıtlara bakılırsa, aşağıdaki örneklerde öğrenciler arkadaş edinmekte zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Arkadaşlığın ortaya çıkışı ise kaldıkları yurt, sınıf gibi yani öğrencinin hayatını devam ettirdiği alanlarda oluşmaktadır.

Hayır, zor olmadı, eskiden yonca yurdunda kalıyordum orda da arkadaşlarım vardı, oda arkadaşım var. Bazen görüşüyoruz, onu da çok seviyordum beni anlayabildi.(G3)

Hayır.(G21, G17)

Hayır, o beni buldu. Sınıfta tanıştık arkadaşımınla çok arkadaş canlısı bir kız. Başta fark etmedi Özbek olduğumu ben söyledim, oda Burdur'dan buraya gelmiş o beni arkadaşlarıyla tanıştırdı.(G20)

Arkadaş edinme sürecinde özellikle Türk biriyle arkadaş olmakta zorlananlar da kolayca arkadaş olan öğrenciler de vardı. Kolay arkadaş edinmede uyruk farkı ve arkadaş vesilesi etkili faktörler arasında yer almaktadır. Bazıları ise kendi grubunun dışına çıkmamakta ısrarcı davranmaktadır.

Biraz zor oldu iki Afgan arkadaşım var Türk arkadaş bulmak biraz zor oluyor.(G10)

Aslında Hatay'dan buraya 5 kişi geldik o yüzden hep beraberdik.(G4)

Hiç Türk arkadaşım yok.(G19)

Bu örneklerde de görüldüğü gibi, Türklerle arkadaş olmakta zorlandığını ifade eden 10 numaralı görüşmecinin yanında, hiç Türk arkadaşı olmayan ve grup halinde geldiklerinden dolayı arkadaşına ihtiyaç duymayanların varlığı görülmektedir. Görüşmecilerin arkadaş edinmesini kolaylaştıran ve zorlaştıran bazı etmenler vardır, mesela Türkmen olduğundan dolayı 'Türk' kimliğinin etkisi ile onunla arkadaş olmak isteyen öğrencilerden bahseden "*Yok, zorlanmadım çünkü Türkmen olduğumu öğrenince arkadaş olmak istiyorlar*"(G9) 9 numaralı görüşmecinin ifadesi buraya uygundur. Tersine olarak ülkelerinden dolayı arkadaş bulmakta ve özellikle yerelden biri ile arkadaşlık kurmakta çekinen öğrencilerin de varlığı bilinmektedir. Yani bireysel tercihler ve isteklerin dışında kimliğin de arkadaş edinmekte kolaylaştıran ve zorlaştıran bir neden olduğu ortadadır. Bazı öğrenciler ise kendi grubunun dışına çıkmayı ihtiyaç duymadan hayatlarına devam etmektedirler.

Grup dışına çıkmak istemeyen öğrenciler istekleri doğrultusunda olsa da bazen zorunlu olarak da öyle kaldıklarını düşünmektedirler. Mesela birkaç yıldır KMÜ'de eğitim görmelerine rağmen hala Türk öğrencilerden çekinen, kendilerini rahat hissetmeyen öğrencilerin de varlığı bilinmektedir. Bu durumun nedeni ise Türk öğrencilerden çekinmeleri, arkadaşlık adımını atmaktan ve aslında etkileşim sürecine girmekten kaçınmalarıdır. Özellikle Suriyeli öğrenciler bu konudan en fazla etkilenenler arasındadır. Etkileşimde dikkat edilen kimlik, uyruk, ülkesel bağlar özellikle Suriyeli öğrencilerin kendilerini kabuklarına çekmek konusunda görüşmecilerde de gözlemlerde de belirgin olarak hissedilmektedir. Görüşmelerde öğrencilerin ifade ettiği gibi Suriyelilere verilen

tepkilerden dolayı herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmayan bir öğrenci dahi çekimser davranabilmektedir.

Etkileşime geçişte önemli rol oynayan şu ülke ya da bu ülkeden olmak olumlu ya da olumsuz sonuçlara neden olurken aslında tüm bunlar etkileşim sürecinde yani sosyal uyum sürecinin ortaya çıkışında önemli olmaktadır. Ayrıca, kendi ülkesinin ve kendi grubunun dışına çıkmayı başaran öğrenciler ise Goffman'ın ifade ettiği kendi özel sahnesinin dışına çıkarak etkileşime farklı sahnelerde devam etmeye başlayarak karşılaşmalarının ve etkileşime girdiği alan ve bireylerin sınırlarını genişletmiş olmaktadır. Etkileşimin genişlemesi ise sosyal uyum sürecinde önemli olmaktadır. Birey kendi dışında çıktığında yeni birileri ile tanışarak kültürel karşılaşmaları da artırmış olmaktadır. Kültürel karşılaşmalarda grupların birbirlerini tanımasını sağlayarak gerek ön yargıların giderilmesini sağlamakta gerekse de kendilerinde bulunan bilgilerin doğrulanmasını sağlamaktadır.

3.3.5.3. Yabancı Uyruklu Öğrenciler Sosyal Hayatın Neresinde

Yabancı uyruklu öğrenciler sosyal hayatın neresinde başlığı, tez çalışmasının anlamını bulmak adına en önemli başlıklardan biridir. Bu başlık altında yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal hayatın içinde olup olmadıklarına bakılarak, öğrencilerin eğer sosyal hayata dâhil oluyorsa hangi alanlarda, kimlerle, nasıl bir şekilde sürecin geliştiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu başlık uyum kavramına getirilen tanımlamalardan da hareketle yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreçlerinin anlamlandırılması aşamasında önemli veriler sunmaktadır.

Görüşmeler ve gözlemlerde öğrencilerin katıldıkları sosyal aktiviteler ve bunları kimlerle yaptığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Öğrencilere sorulan, bir günde ya da

haftada neler yapıyorsun, sinemaya, maça, kafelere vd. mekânlara gidiyor musun, kimlerle gidiyorsun şeklinde sorulan sorularla süreç anlaşılmaya ve sosyal hayata katılıp katılmadıkları, dolayısıyla karşılaşma ve etkileşim süreci anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'a dair memnuniyetsizliklerini belirtirken ifade edilen sosyal hayatın azlığı, aslında sosyal alanda var olan öğrencilerin de olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumdan memnuniyet durumu da yine kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Öğrenciler hem sosyal hayatın azlığından şikâyet ederken hem de olmasını istedikleri aktiviteleri dile getirmişlerdir.

Aktivite az Karaman'da. Daha çok sosyal aktiviteler olsun isterim. Özbekistan'da Bovlinge gidiyorduk, karaokeye gidiyorduk ve ucuzdu Karaman'da var mı bilmiyorum. Konserler falan olsun istiyorum.(G20)

Sosyal bir şey yapmıyorum sadece hazırlanıyorum ders okuyorum çalışıyorum uyuyorum işte, birde sosyal medya ne gerçekten bilmiyorum.(G2), (G3), (G16), (G15), (G13), (G8)

Öğrencilerin üniversite içi ve üniversite dışında katıldıkları sosyal faaliyetler Karaman'da kalış sürelerine göre artmakta ve azalmaktadır. Bazı görüşmeciler son sınıfa doğru yüklenen ders yükünden dolayı sosyal aktivitelere gitmediğini ifade ederken, bazıları da artan sosyal çevre ile sosyal hayata sonradan dâhil olmuşlardır veya zaten hep sosyal hayatın içinde olduklarını ifade etmişlerdir. Geziler, maçlar, spor, tiyatro, konser ve konferanslar öğrencilerin en fazla katıldığı sosyal aktivitelerdir.

İlk sınıfta konferanslara katılıyordum artık pek katılmıyorum. Konya'da Afganlar için bir dernek vardı o zaman gidiyordum orada hizmet verdim burada yapmaya çalıştık ama olmadı zaman yok.(G17)

Bu sene hiç aktivite olmadı ama geçen sene Ermenek'e ve Karadağ'a çıktık, Yeşildere'ye çıktık. Bazen ben araba kiralayıp arkadaşları alıp geziyorduk, o tür şeyler yapıyorduk ama 4. sınıf çok zor. Suriyelilerle beraber evde oturuyoruz iskambil oynuyoruz, bazen nargile içiyoruz. Konferans ve etkinliklere 1. ve2. sınıfta bayağı katıldım belgeleri çok topladım.. Gıda mühendisliği 8. gıda kongresi oldu Karaman'da orada görevliydim, çok fazla şeyler hazırladık, katılımcılara poster falan hazırladık. (G14)

Öğrencilerin yaptıkları sosyal aktivitelere katılımları da kurdukları arkadaşlık bağları ve sosyal çevresi ile gerçekleşmektedir. Aktiviteler ise çoğunlukla üniversite içerisinde topluluklar tarafından düzenlenmektedir. Bu aktivitelerin düzenlenmesinde rol alan yabancı uyruklu öğrenciler de vardır. Her sosyal aktivite için de öğrencilerin karşılaştığı kişiler değişebilmektedir. Mesela futbol maçında öğrencilerin ifade ettiği şey çoğunlukla bir takımın Türk öğrencilerden diğer takımın da yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmasıdır.

Üniversite de arkadaşlarım genellikle Türkler. Türklerle birlikte bazen maç yapıyoruz. Geldiğimden beri iki defa maç yaptık.(G11)

Evet birlikte yapıp birlikte yiyoruz.(G10)

Haftada üç gün İngilizce kursuna gidiyorum Halk Eğitim'e.(G9)

Spora gidiyorum burada üniversitede.(G21)

Çarşıda yemek yiyoruz kahve içiyoruz bunlar Ayda kaç kez 3 kez kafeye gidiyoruz haftada 2-3 defa. İskambil oyunları oynuyoruz. Türk bir arkadaşla tanıştım bir toplulukta onlarla huzur evine gideceğiz. Aslında geçen sene yabancı topluluğuna katıldık hiçbir şey yapmadık. (G4), (G6)

Yukarıdaki görüşme notlarından da gördüğümüz üzere bireysel farklılıklar, Karaman'da yaşama süresi ve tanıdıklık bağı ile öğrenciler sosyal hayatın içerisine girmekte ya da girmemekteler. Herkesin farklı plan ve hedefleri vardı ve bu geçerlilik kendini öğrenciler üzerinde de göstermektedir. Öğrenciler de kendi donanım ve ilgi alanlarına göre sosyal hayata katılmaktalar.

Tüm örneklerde olduğu gibi öğrencilerin sosyal hayatın içerisinde olmaları ve yeni ortamlara girmeleri kendilerinin topluma uyum sağlama konusunda başarılı olmalarını sağlamaktadır. Her girilen ortam bir karşılaşma ve dolayısıyla grupların etkileşime girmesi demek olduğundan birbirlerini tanıma şansı elde eden öğrenciler için etkileşimin ötesinde kültürleşme, kültürel tanıma süreçleri de oluşmaktadır. Tüm bunlarda sosyal uyumun anlamlı hale gelmesinde önemli roller oynamaktadır.

3.3.5.4. Kültürel farklılıklar ve Benzerlikler- Farklılıktan, Dışlanmaya

Çalışmada şuana kadar elde edilen verilerde de ortaya çıktığı üzere, farklı ortamlarda bulunan yabancı uyruklu öğrenciler karşılaştıkları insanların farklılaşan tepkileri ile karşılaşabilmektedir ve bu durum yerelde yaşayan insanlar için de geçerlidir. Her karşılaşma yeni öğrenimler ve yeni bilgileri getirdiğinden ötürü bireylerde bu durumlardan etkilenebilmektedir.

Bu başlık altında yer alan ifadeler ve olaylar, kültürel farklılıkları ve benzerlikleri ortaya çıkarırken bu benzerlik ve farklılıkların dışlanmaya kadar giden kolunu göstermektedir. Bazen benzerlikler ortak yanların oluşumunda etkili olurken bazen farklılıklar dışlanmaya ya da kabul görmeye kadar ilerlemektedir. Görüşmelerde ortaya çıkan şey ise öğrencilerin uyumlanma sürecinde olumlu ya da olumsuz olarak kendini göstermiş olmalarıdır.

Farklılıklar ve benzerlikleri öğrencilerin gözlem ve deneyimlerden, günlük yaşamındaki pratiklerden hareketle ifade edildiği göz önünde bulundurularak, her öğrencinin kültürel, coğrafi yaşamışlığına bağlı olarak benzerlik ve farklılık olarak adlandırdıkları şeylerin değişik gösterebileceği de unutulmamalıdır.

Genel olarak tüm öğrenciler, yemekler konusunda bir problem yaşamadıklarını ve sevdiklerini ifade etmişlerdir. Giyim kuşam konusunda ise modern bir dünyada yaşandığı gerekçesi ve bu modern dünyanın getirisi olan ortak kültür sayesinde yerelde farklılıklar olsa bile ortaklaşan dünyanın ortak ürünlerinin bir farklılık yaratmadığını dile getirmişlerdir.

Toplumların din ve dinden kaynaklanan ortaklıkları, kültürel ve coğrafi yakınlıkları, tarih içerisinde kurulan ilişkiler ve ortak çalışmaların günümüze değin geldiği bilinmektedir. Bu durum da öğrencilerin ifadelerinde farklılıklardan ziyade yakın kültürlere sahip olduğunun ifade edilmesi ile açıklanmaktadır. Yani öğrencilerin Türkiye’de yaşamaya başlamadan önceki yaşamdaki karşılaştıkları şeyler onlara benzerlik olarak, karşılaşmadıkları şeyler ise farklılık olarak değerlendirilmektedir.

Çok farklı bir şey yok bana göre belki yakın kültür.(G7), (G5)

Yemekleri benzer ama kıyafetler ve kızların sigara içmesi farklı.(G21)

Yemekler benzemiyor. Türk yemeklerini sevdim ama biraz acılı burası daha acı. (G7)

Benziyor her şey benziyor mesela yemekler çok yakın birbirine Çin mutfağı gibi değil. Kızlar daha farklı düşünce olarak. Suriye’de sadece ilkokul ve üniversitede karma eğitim var. (G4)

Kültürler arası farklılıklar, ülkeler ile kıyasladığında öğrencilerin kendi ülkelerine göre farklı gelen şeyler görülmektedir. Orta Asya öğrencilerinin ifadelerinden hareketle insanların çok sigara içmesi özellikle kadınların sigara içmesi, kadınların başlarını kapatma şekilleri, kadınların giyinmeleri dikkatlerini çekmektedir. Afrika ülkelerinden gelen öğrencilerle, Suriye, Filistin gibi Arap ülkelerinden gelen öğrenciler için ise okullarda kadın erkek bir arada eğitim alması ve kadınların giyimleri farklılık olarak adlandırılmıştır. Yani aslında öğrencilerin kendi ülkelerinde, kendi kültürlerinde görmedikleri şeyler onlarda farklılık olarak dile gelmiştir. Bu farklılıklar ve benzerlikler Karaman'a ve üniversite uyumlanma sürecinde önemlidir. Benzerlikler öğrencilerin hayatlarını kolaylaştırırken farklılıklar uyum sağlamada biraz da fazla zamanın geçmesine neden olmaktadır. Aynı şekilde ülke insanlarından bazıları farklılıkları kültürel kaynaşma olarak ifade ederlerken bazıları ülkede var olan düzenin bozulması ile eşleştirmektedir.

Öğrencilerin ülkelerinde karşılaşmadıkları ve Türkiye'de farklı gelen örnekler ise şu şekildedir;

Mesela yer sofrası var bizde de varda tuhafıma gitti, konuşma kültürü çok hızlı bir konuyu bitirmeden öbür konuya geçiyorlar çok hızlı bir şekilde, çok detaylı konuşuyorlar bide biz çok detaycı değiliz. Otobüsler, bizde otobüslerin belli bir saati yok bazen tam saatinde gelmiyor bazen eve yetişemiyorum okula yetişemiyorum Giyim tarzları falan benziyor. Burada çok fazla sigara içiyorlar bizde böyle değil hatta arkadaşımın sigara içtiğini son sene öğrenmiştim bide gençler büyüklere saygısızlar biz büyüklere siz diye hitap ederiz. Bence çocukları disiplinsiz büyütüyorlar her istediğini yapıyorlar bence yanlış.(G20)

Türkiye’de ya da Karaman’da yeme içme farklı ama problem yaşamadım. Giyimler farklı bu yüzden bana Suriye’de açık olan var mı diye sordular. (G8)

Mesela sizde bayram günlerinde kolonya, tatlı var. Bizde tatlılar var kolonya yok. Kurban bayramı, kampta bir kaç tane koç getiriyorlar. Aileler kesiyor. (G13)

Düğünler çok farklı, bayramlar farklı, mezhep farklı ama onun dışında her şey aynı. (G10)

Kültür olarak zorluk yaşıyorum. Kadınlar sigara içiyor en şaşırdığım şey kadın kapalı sigara içiyor. Erkeklerin saçı uzun bunun dışında aynı. Kadınlar kapalılar siyah giyiniyor, açıklar açık giyiniyor, Türkmenistan da böyle değil. Tarih olarak birbirine benziyor. (G6)

Farklılıklardan biri de yukarıda da değinildiği gibi Türkmen ve Özbek öğrencilerin verdiği bir örnekte olduğu gibi, Türkiye’de sigara içilmesidir. Kadınların dahi sigara içilmesi farklı karşılanmaktadır, ülkelerinde sigara içmenin ayıplanan bir şey olduğunu dile getirmişlerdir. Suriyeli öğrencilere ise Türk öğrenciler nargile içmelerinden dolayı farklı bakmaktadırlar. Onlar keyiflerine düşkün, ülkelerinde savaş var fakat onlar nargile içerek keyif yapıyorlar söylemini çok defa duydum. Görüşmelerim esnasında da Suriyeli öğrencilerin bu yaklaşıma üzüldüklerini ve yanlış anlaşıldıklarını dile getirdiklerini gördüm. Bana açıklama yaptılar. Biz aslında daha ucuz olduğu için nargile tüketiyoruz. Bizim ülkemizde çok normal herkes nargile içer şeklinde ifade edilmektedir.

Farklılıklar konusunda dikkat çeken iki örneği belirtmem gerekirse, ikisi de görüşmeciler arasında bulunan biri 9 numaralı diğeri ise 11 numaralı görüşmeci. Bu öğrencilerden biri Türkiye’de kapalıların çok uzun giyinmesini tuhaf bulurken diğeri ise ülkesinde karşılaşmadığı kız erkek karışık eğitime ve kadınların çok açık giyinmesine

farklılık olarak yaklaşmıştır. Görüşmeler dışında da sohbet ettiğim Orta Asya ülkelerinden gelen öğrenciler ülkelerindeki giyimini daha farklı olduğunu, kapalıların bu şekilde olmadığını ifade ederken, Arap ülkelerinden gelen öğrencilerde açık insanlar karşısında şaşırıldıklarını ifade etmişlerdir. Afrikalı öğrencilerle olan karşılaşmalarında ülkelerinde hem açık hem de kapalı kadınların var olduğunu ifade ettiklerini hatırlıyorum. 11 numaralı görüşmecisi ülkesinde kadın erkek ayrı olan bir kurumda eğitim almasından da kaynaklı olarak Türkiye’deki bu duruma şaşırmıştır. Görüldüğü gibi bireylerin karşılaşmadıkları, bilmedikleri, kültürel öğretilerinin içinde olmayan şeyler farklılıkları oluşturmaktadır onlar için.

Kızlar farklı giyiniyor bizde uzun giyiyorlar. (G9)

Her yerde kızlar iyi giyinmiyorlar. Bu durum benim için farklıydı ben kızlarla hiç aynı ortamda olmadım burada kızlar ve erkekler aynı yerdeler bu benim için bir farklılık. Burkina Faso ile Türkiye’nin kıyafet tarzı farklı ama şimdi modernizasyon var yani her tarafta aynı şeyler var ama ülkemizde kültürel kıyafetlerde var. Türkiye’ye ilk geldiğimde çok şaşırmıştım, kızlar çok kısa ve açık kıyafetler giyiyorlar -buraya kadar(eliyle etek boyunu gösterdi)- ama bu ayıp, günah. Bizde de var ama çok değil yani. Burada birine Selamun Aleykum diyorsun duymuyor mu bilmiyorum ama cevap vermiyor hiç kimse. (G11)

Yabancı uyruklu öğrencilerin kendileri farklılıkları kabul ettiklerini ve alıştıklarını fakat Türklerin farklılıklara alışamadığını dile getirenler oldu. Özellikle 14 numaralı görüşmecinin ülke içerisindeki farklılıklardan ve Türk insanının kendilerine benzemeyen özelliklerine bir örnek vermiştir.

Farklılıkları da var. Ben şuna rastladım. Ben bir Suriyeli olarak kültürü Türkiye'ye geldikten sonra kültürü kabul ettim. Düşünce tarzı yemek tarzı, ben kabul ettim. Bana uyar. Ama Türklerin yabancılara karşı uyum sağlama sıkıntısı var. Diyelim ki ben buraya geldim. En basitinden yemek hakkında konuşalım. Ben o yemeği Türkiye'de gördüm. Beğendim veya beğenmedim. O kültürü veya o ülkeyi küçücük bir şeyden dolayı dışlamak çok mantıksız. Türkiye'de çok sosyal insanlar var. Çok ırkçı insanlar da var. Ve Türkiye'de bir yabancı gördüklerinde hep siyasi yönde konuya giriyorlar. Mesela yeni bir adamla tanıştım diyelim. Nerelisin? Suriyeli, hemen sen hangi tarafı destekliyorsun, orda ne oluyor, sonucu ne olacak? Çok saçma. Her şey siyaset değil ki.(G14)

Farklılıklar kimilerine göre bir zenginlik iken kimlerine göre rahatsız edici bir unsur olarak görülmektedir. Bunu yerel gruptan yapılan görüşmecilerden ve görüşmeciler dışında rastladığım sohbet ortamlarındaki gözlemlerden hareketle ifade edebilirim. Pek çok yerde ifade ettiğim gibi yerelde insanlar yabancıları Suriyeliler ve diğerleri şeklinde ikiye ayırmışlar. Yabancılar dediğimde ilk olarak Suriyelilerle ilgili bir yorum yapılıyor ve ardından tüm yabancıları kast ettiğimi söylüyorum gerekirse ülkeleri sayıyorum ve insanlar yeniden bir değerlendirme yapıyorlar.

Haberler ve sosyal medyanın bu durumda etkileyici bir faktör olduğunu da insanların haberlerde görüyoruz, sosyal medya da şöyle bir video vardı gibi örneklerle kendilerini açıklamak istemelerinden anlayabiliriz. Bu gibi durumlarda farklılıkların ötesinde dışlanmaya kadar gitmektedir. Yukarıdaki görüşmecilerden birinin ifade ettiği- Türkiye'de çok ırkçı insan var- bir cümle insanların dışlandığına ve ayrımcılığın olduğuna da kanıt oluşturabilir. Yabancı öğrencilerin de Suriyeliler Türkiye'ye geldikten sonra diğer yabancı öğrenciler için de her şey zor oldu demesi, ya da yabancı uyruklu bir arkadaşımın

sohbet ederken özellikle kötü örneklerde onlar Suriyeli, Türkler Suriyelileri sevmiyor şeklinde ifadeleri dışlanmaya, ötekileştirmeye birer canlı örnektir.

Karşılaşılan tüm örnekler hem yabancı uyruklu öğrenciler için hem de yerelde bulunan bireyler için kültürel ve sosyal anlamda karşılaşmalarla birlikte ortaya çıkmaktadır. Karşılaşan her bireyin düşünce ve davranışları da karşısındaki kişiye ve geçmiş deneyimleri ile birlikte şekillenmektedir. Karşılıklı davranış şekilleri ise ilişkilerin ve etkileşimin gelişmesinde devamında ise sosyal uyumlanmada önemli olmaktadır.

3.4. KARAMAN'DA YAŞAYANLARIN YABANCI ÖĞRENCİLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

3.4.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türk Bakışı

Bu çalışmanın amacı yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşmalar ve kurdukları etkileşimler sonucunda beklenen sosyal uyumunun ne yönde olacağına dair bir sonuç ortaya koymaktır. Bu amaçla yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan görüşmeler ve gözlemlerden elde edilen veriler şu ana kadar aktarılmıştır. Bu kısımda ise yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'da yaşayan bireylerle olan karşılaşmalarına ve bu karşılaşmalar sonucunda yerelde görüşülen kişilerin yabancı uyruklu öğrencilere dair düşünce ve davranışlarına yer verilecektir. Bu veriler de şuana kadar yabancı öğrencilerin ifadelerinden anlamlandırılmaya çalışılan sosyal uyum sürecinin bir diğer yanını oluşturmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşma mekânlarından birincisi üniversitedir bu sebeple üniversite içerisinde bulunan öğrencilerle, akademik personel ve üniversite çalışanları ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler içinde üniversite dışından

insanlarında olması çalışmanın anlamlandırılmasında etkili olmaktadır ve bu sebeple hem üniversiteden hem de Karaman'da yaşayan yerel Türk vatandaşları ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşülen kişiler ise öğrencilerin bölümlerinde derslerine giren akademik personel, Türkçe öğretimi merkezinde çalışan okutmanlar, yemekhane çalışanları ve üniversite öğrencileridir. Üniversite dışından yapılan görüşmelere ise Karaman merkezde bulunan birkaç tane kafe-restoran çalışanı ve sahibi ve bir STK gönüllüsü katılmıştır.

Görüşmelerde, görüşmecilere sorulan sorular, öğrencilerle yapılan görüşmelerdeki gibi yarı yapılandırılmış görüşme formları ile birlikte yapılmıştır. Görüşmelerde, görüşmeyi kabul eden kişilerden izin alarak ses kaydı alıp ve bunların kayda geçmesi ile görüşme süreci tamamlanmıştır. Görüşmeler 15 dakika ile 1 saat arasında sürmüştür.

Yabancı uyruklu öğrencilerin analizinde olduğu gibi bu bölümde çok fazla detaylara girilmeden, görüşmecilerin düşüncelerine yer verilmiştir ve etkileşim süreci anlaşılmasına çalışılmıştır. Görüşmeye katılan kişilerin ya öğrencilerle ya da yabancılarla mutlaka bir etkileşim süreci olduğu elde edilen sonuçlardan bir tanesidir. Karamanlı insanlar için ise yabancılar çokta yabancı sayılmayacaktır çünkü Karaman'da yaşayan her ailenin mutlaka Avrupa ile bağlantısı vardır. Karaman'da çıkan çarşı yangınının sonucunda pek çok Karamanlı Avrupa ülkelerine işçi göçü ile göç etmişlerdir. Bu sebeple Karamanlıların çoğu, somut karşılaşmalar olmasa dahi mutlaka yabancılara dair konuşmalar ya da fikir edinimlerine sahiptir.

Analiz öncesinde görüşmeye katılan görüşmecilerin demografik bilgilerinden kabaca bahsedilirse, gerekirse; 4 tane üniversite akademik personeli, 4 tane üniversitede yemekhane çalışanı, 4 üniversite öğrencisi, 3 esnaf, 2 polis ve 1 STK gönüllüsü ile

görüşme yapılmıştır. Görüşmecilerin eğitim seviyesi ve birikimine göre ortaklaşan fikirleri varken her görüşmecinin bireysel bakış açıları da görüşmelerde belirginleşmektedir. Görüşmeciler arasında en küçük yaş 19 iken en büyük yaş ise 57'dir. Cinsiyet dağılımına göre ise 4 kadın, 14 erkek ile görüşme yapılmıştır. Cinsiyet dağılımında ve görüşmecilerin belirlenmesinde herhangi bir ölçüt kullanılmadan rastgele seçilmiştir ve görüşme sürecinin sonunda bu sayıya ve cinsiyet dağılımına ulaşılmıştır. Eğitim seviyesi açısından baktığımızda ise araştırma görevlisi, ziraat mühendisi, okutman, öğrenci, çalışan ve esnaf olarak kategorize edilmektedir.

Görüşmeciler içerisinde 2 kişi Karamanlı ve Karaman'da yaşamakta iken diğer 16 kişi ya öğrenci olarak ya iş için ya da geçerli bir sebep ile Karaman'da yaşamakta olduklarını belirtmişlerdir. Karaman'da 1,5 aydır yaşayan 57 yaşında olan Sivashlı görüşmeci kızının işi için Karaman'da yaşamaya başladığını ifade etmiştir. Diğer tüm görüşmeciler ise mesleği amacıyla Karaman'da yaşamaktadırlar. Karamanlı olanlar dışında, görüşmecilerin Karaman'da yaşama sürelerine baktığımızda ise 1,5 aydan 7-8 yıla kadar uzanmaktadır. Görüşmecilerin Karaman için düşünceleri ise küçük olması ve öğrenciler için ekonomik açıdan yaşanılabilir bir şehir olmasından yanayken sosyal aktivite açısından tüm öğrencilerin düşündüğü ve dile getirdiği gibi eksik yanları olan bir şehir olarak değerlendirilmiştir.

Görüşmelerin yapılabilmesi için gerekli olan görüşmecilerin ayarlanması sürecine de tanıdıklık ilişkisi ön planda olmuştur. Karaman şehir merkezinde yapılan görüşmelerde, rastgele pek çok kafe/dükkan girilip, çalışmadan ve görüşme yapılmak istendiğinden bahsedilerek görüşme taleplerinde bulunulmuştur.

Gözlemlerden ve görüşmecilerin ifadelerinden hareketle yabancılar hakkında olumlu ya da olumluya yakın düşüncelere sahip insanlar görüşme talebini daha kolay kabul etmişlerdir. Yani görüşme yapılan tüm bireylerin yabancı uyruklu biri ile- öğrenci ya da yetişkin- mutlaka bir iletişimi ve etkileşimi olduğu gözlemlenmektedir. Araştırmanın amacı da etkileşime girmiş insanlardan veriler elde etmektir, bu sebeple de bu insanlar daha ilgili ve fikirlerini söylemekten çekinmeyen kişilerdir.

Yerelde görüşme yapılan tüm bireylerin ifadelerinden hareketle burada görüşmelerde ortaya çıkan önemli noktalara değinilecektir. Öğrencilere sorulan yabancı uyruklu öğrenciler sizin için ne anlama geliyor şeklinde sorulan ilk sorunun cevabı aşağıda ifade edildiği gibi, merak uyandıran, bizden farklı olan, dil ve kültürel anlamda farklılık içeren şey ya da kişiler olarak ortaya çıkmıştır.

Merak uyandıran tanışma isteği uyandıran kişiler. (KG1)

Yabancı deyince bizden farklı olan bana yabancı olan bireyler. Benimle aynı özellikleri taşımayan kişiler. Benim dışındakiler. (KG2)

Bence alternatif bir bakış açısı diye düşünüyorum. En azından onların farklı bir ülke farklı bir ortamda eğitim almaya çalışmaları hem onlar açısından hem de bizim kendi öğrencilerimiz açısından iyi olacağını düşünüyorum ama genel olarak. (KG5)

Yani dilimizin ve ya milletimizin farklı olduğu insanlar yabancıdır. (KG7)

Birçok kültürün ortak yerde yaşamasıdır. Farklı düşünceden insanın olduğu bir ortam.(KG8)

Görüşmecilerin de ifadelerinden ortaya çıkan olan şey yabancı uyruklu öğrencilerin ülke ve şehir için kültürel karşılaşmalara neden olması açısından önemli

görülmektedir. Yabancı uyruklu öğrenciler de bu karşılaşmaları sağlayan, kültürel farklılıkların bir arada olmasını sağlayan bireyler olarak belirginleşmektedir.

Yabancılar hakkında değişen düşünceler olsa da öğrenciler için ortaklaşan fikir birliği vardır. Öğrenci herkes için ülke vatandaşı olan öğrenciler gibi görülmektedir. Yani insanlar öğrencileri milletlerine göre ayırmamakta, hepsine öğrenci olarak bakmaktadırlar. Bu bakış açısı öğrencilerin derslerine giren hocaları için de sokakta karşılaşılan biri için de geçerlilik göstermektedir.

Yabancı uyruklu öğrencileri Türk öğrencilerden ayırmadıklarını ifade eden görüşmecilere, yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşması sonucunda düşünce ve davranışlarında herhangi bir değişimin olup olmadığı sorulduğunda ise değişimin olduğunu dile getirenler olmuştur. Özellikle 57 yaşındaki görüşmeci, *“Suriyeli deyince benim kafamda farklı şekilde canlanıyordu, tanıdıktan sonra şaşırđım ve benim için güzel bir düşünce değişimi oldu”* şeklinde kendini ifade etmiştir. Bunun yanında Suriyeliler ve diğer yabancılara karşı farklı düşüncelere sahip görüşmecilerin tanıdıktan sonra fikirlerinde değişimlerin olduğunu ifade etmişlerdir.

Yabancı uyruklu öğrencilerle nasıl tanıştın sorusunun yanıtını üniversite çalışanları ve öğrenciler üniversite içerisinde tanıştıklarını diğerleri ise mesleklerine göre, arkadaş vesilesi ile tanıştıklarını karşılaştıklarını dile getirmişlerdir. Tüm görüşmeciler yabancı uyruklu insanlarla yakından tanışma ve tanıma imkânı bulmuştur. Şehir merkezindeki görüşmeciler ise öğrenci olarak yakından tanıma imkânı olmayanlar olsa bile yabancılarla yakından muhabbeti olanlar olmuştur.

Yabancı öğrencilerle iletişim bağımlı öğrenci olduğum zamanlarda da oldu arkadaşlarım. Yabancı öğrenciler hakkındaki düşüncelerimiz onları tanımadan önce ve sonra değişmedi. Biz hep pozitif bakıyoruz. (KG2)

Yakın bir arkadaşımın arkadaşıydı onun vesilesiyle tanıştık. (KG5)

Öğrencilerimiz. (KG1, KG2, KG7, KG8)

Yabancı öğrencilerle daha önce tanışıklığım yoktu Karaman'da tanıştım. Kıbrıs'ta yaşadım bir ay orda da iletişime geçtim ama buradan birebir öğretici olarak iletişime geçince daha çok iletişim kurdum. Onları tanıdıkça düşüncelerim olumlu yönde düzeldi. Onlarla öğretmen öğrenci iletişimin dışına çıkmıyorum. Okul dışında sosyal bir ortamda bulunmadım. (KG8)

Yabancıları tanımadan önce ve tanıdıktan sonra değişim gösteren örneklerle çok fazla karşılaşmıştır. Gerek görüşmeler esnasında gerekse görüşmelerin dışında insanlar yabancıyı ve çalışma konusu olan yabancı uyruklu öğrencileri tanımadan önce önyargılı bakanlar görülmüştür. Değişen fikirler ise aşağıda yer alacaktır.

Önceden yabancılara karşı ön yargım vardı. Çok konuşmazdım. Irkçılık yapmıyordum. Sömürge olduğu için batı düşüncesinde olduklarını düşünüyordum. Bunlar Afrikalılar ama göz aşinalığı olunca alıştım. Ve yabancılarla iletişime geçince ön yargılarım bitti. Meslek itibari ile sorduğum sorulardan aldığım cevaplardan etkilenerek artık onlara ön yargım yok. (KG8)

Bu örneğe ek olarak karşılaşılan başka insanlar da tanımadan önce ve tanıdıktan sonra fikirlerinde değişimler olduğunu dile getirmişlerdir. Aynı zamanda bir

değişim olmayanlar da vardır. Yabancılara karşı zaten var olan düşünce ve fikirlerinin olumlu ya da olumsuz olarak hala devam ettiğini dile getirenler de olmuştur.

Hiçbir yabancı öğrencinin farkı yok. Öğrenci öğretmen dışında bir iletişimim yok. (KG7)

Görüşmecilerin çoğunluğu yabancı uyruklu öğrenciler arasında bir ayrım gözetmediklerini dile getirmişlerdir fakat yabancı uyruklu öğrenciler arasında da olduğu gibi Karaman'da yaşayan insanlar da Suriyeli öğrenciler için bazen farklılaşan düşüncelere sahip olan bireylerle karşılaşmıştır. Savaştan dolayı ülkelerini bırakmaları şeklinde beliren bir tepkiye, sayıca fazla olmaları da eklendiğinde dışlanma örnekleri ile karşılaştığı görülmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili kültürel farklılıkların olup olmadığına dair sorulara verilen yanıtlara bakıldığında ise, farklı bir ülkede doğup büyüme ve yaşamalarından dolayı farklılıkların normal olacağını dile getiren görüşmeciler en başta dil farkını ve devamında kültürel farklılıkları dile getirmişlerdir.

Evet, gelenek ve görenek açısından Türkmenler farklı. Batıl inançlar çok fazla o ülkede. Köpeğin mangalı çok güzel olur dediler. Bayramlarda yediklerinde çok farklılık var. Derslerde bunları anlatıyorlar ve sınıfta farklılıklardan dolayı çatışmalar olabiliyor. Fikir alışverişinde bulunuyorlar. (KG8)

Yemek kültüründe farklılık var. (KG7)

Haberlerde karşılaşılan ya da halk arasında kulaktan kulağa yayılan yabancılar hakkındaki haberlerin sizin düşüncelerinizi belirlemedeki etkisi nasıldır şeklinde sorulan soruya yanıt olarak genel olarak etkilenmediklerini belirtmişlerdir, fakat görüşmeciler

arasından dört kişi, yabancılara dair örneklerini haberler üzerinden vermiştir. Özellikle Suriye ve Afgan uyruklu vatandaşlara dair olumsuz haberlerden örnekler verilmiştir. Bu durumda aslında her ne kadar haberlerden etkilenilmediği dile getirilmiş olsa dahi etkilenildiğini göstermektedir.

Değiştirmede haberlere inanmıyorum. Savaştan zorunlu olarak geldiler ve alıştılar. Kötü bir olaydan haber yapılan söylemlerden etkilenmedim. (Tüm Görüşmeciler)

Dini inanç ve mezhepsel farklılıklarla ilgili sorulan sorularda ise tüm görüşmeciler ilgilenmediklerini, insan olmanın daha önemli olduğunu ve bu konulara dikkat etmediklerini belirtmişlerdir.

Hayır olmadı, bunları önemsemem. Mezhep olaylarını bilmem pek fazla ve önemli olduğunu düşünmüyorum mezhep ve din farklılıkları. Herkese eşit davranıyorum. (KG2,) (KG7), (KG8)

Yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman ve üniversiteye ya da ülkeye olumlu katkı olarak kültürel karşılaşmaları artıracadı, yabancı insanlarla karşılaşmayanların daha yakından tanıyacağına dair düşüncelerde görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Üniversite öğrencileri ve çalışanları yabancıları tanımının yeni bir şeyler öğrenmek ve farklılıkları tanımak adına güzel bir şey olduğundan bahsetmişlerdir. Ekonomik olarak da ülke içinde yapacakları harcamaların katkısının olacağı dile getirilmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili olumsuz olarak ise ülke içerisinde düzen bozucu davranışlara sahip öğrencilere karşı olumsuz tutumun olacağını dile getirilmektedir.

Bence üniversiteyi katkıları vardır çünkü hani düşünsene bizden daha yüksek dil seviyeleri var. Hani okula nasıl katkısı olduğunu bilmiyorum ama bence olabilir çünkü bize bile katkısı oldu. Ben bu yönde bakarım ama işte her öğrenci dediğim gibi bu şekilde bakmayacaktır çünkü hani çalışmadıkları için bizimle aynı ortamda da bulunmadıkları için düşünmeyecekler. Karaman'a herhangi bir katkısı olduğunu düşünmüyorum. (KG10)

Olumlu katkı olduğunu bilmiyorum ama üniversitenin potansiyelini yükseltiyorlar. Ama yemekhanede toplum davranışlarını bilmediklerini gözlemledim. Arkadaşlarım nasıl davrandıklarını bilmiyorlar diyorlar. Ama ben öyle düşünmüyorum ve karşılaşmadım. (KG8)

Hayır, iyi ki gelmişler. Probleme neden olan yabancı öğrencilerle karşılaşmadım çoğunlukla hep bize yardımcı oldukları için yani çok sevdim hepsini de yani İngilizce konusunda yardımcı oldular onu da belirtiyim bir şekilde. (KG10)

Görüldüğü gibi yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşan yerelde yaşayan bireyler, yabancı öğrenciler hakkında ülkeye, şehre zarar vermediklerinden, ülkeye her anlamda katkılarının olduğundan bahsetmektedirler. Gerek yabancılarla karşılaşma ve tanıma gerek kültürler arası tanıtım ve etkileşim gerekse de ekonomik açıdan şehir ve ülkeye olumlu yönde katkılarının olduğu ifade edilmiştir. Ülkede kalıcılık üzerinde değerlendirmeleri ise eğer ülkeye katkı sağlayacaklarsa bu durumunda olumlu yönde karşılaşacağı yönünde idi. Dil öğrenme ve bilmenin farkında olan insanlar da dil anlamında olumlu şeyler söyleyerek bizim eksikliğimizin bu olduğunu ifade etmişlerdir. Görüşmecilerden yabancı uyruklu öğrenciler hakkında olumsuz bir ifadede bulunan olmamasına rağmen görüşmeciler dışında karşılaştığım pek çok yerde olumsuz örneklerle de karşılaşmıştır.

Bu başlık altında Karaman yerelinde bulunan ve yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşan bireylerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler yer almıştır. Bu veriler ise Karaman'da yaşayan kişilerin yabancı uyruklu öğrenciler hakkındaki düşünce ve davranışların sosyal uyumlanmadaki etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireyler, gruplar, topluluklar farklı nedenlerle şehirler ya da ülkeler arasında yer değişikliği yapmaktadır. İsteğe bağlı ya da zorunlu olarak gerçekleşen bu hareketlilikler mekânsal boyutun ötesinde bireyleri etkileşime sokmakta ve farklılıkların ya da benzerliklerin karşılaşmasını sağlamaktadır. Teknolojinin hızlı gelişiminin de desteği ile bireylerin yer değişikliği kendini eğitim sektöründe de göstermektedir. Eğitimin uluslararası boyutunda ise yabancı uyruklu öğrenciler karşımıza çıkmaktadır. Ulusal ve uluslararası bireylerin karşılaşma mekânlarından doğan etkileşim ise bu çalışmanın konusu olan yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum sürecinin merak edilmesini sağlamıştır.

Bu çalışmanın amacı yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşmalar ve kurdukları etkileşimler sonucunda beklenen sosyal uyumunun ne yönde olacağına dair bir sonuç ortaya koymaktır. Bu amaçla KMÜ’de eğitim görmekte olan yabancı uyruklu öğrencilerle yapılan görüşmeler ve gözlemler, karşılaşmalar sonucunda kurulan etkileşimler, uyum sürecinin anlaşılmasını sağlamıştır. Etkileşim kavramı da G. Simmel çerçevesinde ele alınmıştır.

Çalışmada en az bir yıldır, en fazla yedi, sekiz yıldır Türkiye’de yaşayan 7’si kadın 14’ü erkek 7 farklı ülkeden 19-28 yaş arasında toplamda 21 yabancı uyruklu öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Bu öğrencilerden bazıları anadilleri dışında birden fazla dil bilmektedir. Tüm öğrencilerden bazıları Türkçe hazırlık eğitimi alırken bazıları ara ve son sınıf öğrencisidir. Farklı yaş ve sınıflarda olan bu öğrencilerin Türkçe anlama ve konuşma yeterlilikleri de farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar hem görüşmelerde hem de öğrencilerin sosyal hayata dâhil olmalarında kendini göstermektedir. Hazırlıktan üst sınıflara doğru deneyimlerin ve Türkçe yeterlilik seviyesindeki artışın etkisi, öğrencilerin

kendi gruplarının dışına çıkmalarında yani sosyal yaşamlarında da gözle görülür düzeydedir.

Verilerden hareketle, öğrencilerin kurdukları bağlar ve teknolojik gelişimlerin birleşimi, farklı bir ülkede eğitim alma ile sonuçlanmıştır. Öğrencilerin Türkiye’de eğitim alma kararında ve bu süreçte etkili olan herkes ve her şey öğrencinin Karaman’daki yaşamına uyumlanmasında da etkili olmuştur. Aslında ilk etkileşimin kurulduğu yani kontak noktasında olan kişi ve yakın çevre öğrencilerin uyum sağlama sürecinde önemli yerde durmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilerle Türkiye arasındaki bağı sağlayan bu kişiler, öğrencinin ilk aşamada temel yaşam ihtiyaçlarının karşılanmasından, üniversite tercihini nasıl yapacağı, kalacak yer ayarlanması gibi pek çok noktada destekçi konumda olduğu görülmektedir. Tüm bu durumlarda uyum sürecinde etkisini göstermektedir çünkü bir karar ve nedenleri, kararın sonuçları ve arada geçen olaylar düzinesi birbirini etkilemektedir ve dolayısıyla ülkede yaşamaya başlayan öğrencilerin uyumlanma sürecinde de bu etki devamlılık göstermektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin, Türkiye ve Türkiye’de ise Karaman’ı eğitim için tercih etmelerinde etkili olan pek çok neden vardır. Özellikle akrabalık ve tanıdıklık ilişkileri bu süreçte kendini göstermektedir. Bunun dışında, Türkiye’nin diğer ülkelere(Avrupa) göre daha ekonomik olması, Türk dizilerinden Türkiye hakkında edinilen bilgiler ve kendilerini Türkiye’ye yakın hissetmeleri etkili olan diğer faktörlerdendir. Genel olarak belirtilen bu nedenlerin dışında, Suriyeli öğrencilerin geliş nedenlerine bakıldığında ise diğer ülke öğrencilerinden farklı olarak gösterilen neden Suriye iç

savaşıdır. Bu nedenlere ek olarak Avrupa, Amerika, Kanada ve diğer gelişmiş ülkelere geçiş amaçlı Türkiye’de bulunan öğrencilerin varlığı da bilinmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman’ı tercih etme nedenlerine bakıldığında ise genel olarak çoğunluğun verdiği yanıtlardan biri, Karamanoğlu Mehmetbey üniversitesini kazanmış olmaktır. KMÜ’nin tercihleri arasında olmasa dahi, eğitim aldıkları bölüm için kabul eden öğrenciler de vardır. Yine bu kararda da akrabalık ve tanıdıklık ilişkileri kendini göstermektedir. Karaman’da yaşayan insanlar hakkında söylenen olumlu ifadeler, örneğin dışlayıcı olmamak, ırkçılığın olmaması öğrencilerin(özellikle Suriyeli öğrenciler için) tercih nedenleri arasında yer almıştır.

Ülkede yaşamaya başlayan yabancı uyruklu öğrenciler için onların ifadelerine göre en önemli sorunlardan bir tanesi ‘dil’dir. Türkçe öğrenme aşamasında yaşanan sorunlar dilin öğrenilmesi ile birlikte giderilmiştir. Bu aşama da konuşamamak, konuşulanları ve derslerde anlatılanları dahi anlayamamak, yaşamlarına adapte olmada zorlaştırıcı bir etken olarak görülmektedir. Dil öğrenme aşamasında ise kendi aralarında dil ortaklığı ile gruplar oluşturan öğrenciler de vardır. Örneğin farklı ülke vatandaşı olsalar da Arapça konuşan öğrenciler bu durumu en iyi açıklayan gruplanmayı oluşturmaktadır.

Türkçe bilmek öğrencileri diğer öğrencilerle ve yerel halka etkileşime sokacak en önemli faktör olduğundan dolayı iki grup için de bu durum önemlidir. Bu açıdan sosyal hayata dâhil olmak ve uyum sürecine kolay adapte olabilmek adına Türkçe bilmek ilk ön şartlardan biridir. Türkçesi iyi olan bir öğrencinin farklı ülkeler ya da yerelde bulunan herkesle etkileşime geçişinde bir sorun yaşadığı görülmemiştir. Ayrıca Türkçesinin iyi olması yabancı olduğunun anlaşılmasını da engellediği için bu durumu sorun eden öğrenciler için de sorun olmaktan çıkmıştır ve öğrencinin diğer öğrencilere göre daha

özgüvenli olmasını sağlamıştır. Yani öğrenci Türkçeyi ne kadar iyi konuşuyorsa o kadar etkileşim kurarak üniversite içerisinde veya dışarıda sosyal hayatın içinde olabiliyorken tersi durumda da kendi içerisinde ve kendi grubunun içinde kalmaya devam etmektedir.

Türkçenin en fazla ve tüm gruplar arasında kullanıldığı mekân olarak ise derslikler karşımıza çıkmaktadır. Türkçe eğitimin verildiği ve çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu sınıflar zorunlu olarak Türkçe öğrenmeye, konuşmaya ve anlamaya itmektedir. Sınıflarda bulunan farklı ülke öğrencilerinin ortak dillerinin olmasının yanında herkesin anlaştığı ortak dil Türkçedir.

Genel olarak tüm grupların karşılaşma mekânları ise ortak kullanım alanlarıdır. Bu alanlar yemekhane, yurt, okul, kütüphane, konferans, konser, erkeklerde maç gibi faaliyetlerle ve genellikle üniversite içerisinde sağlanmaktadır. Ortak alanların dışında ise, öğrenci kimlerle birlikte yaşıyorsa genellikle onlarla hareket etmektedirler.

Öğrencilerin sosyal alanda var olmaları, yabancı ve yerelin karşılaşmasını sağlamaktadır. Bu durumda kültürel karşılaşmaların, önyargıların, değişen fikirlerin oluşum noktalarını oluşturmaktadır ve dolayısıyla sosyal aktivitelere katılım da uyum sürecinde en önemli adımlardandır. Dolayısıyla sosyal aktivitelerin birer karşılaşma ve etkileşim sağlama ortamları olduğunu ifade edilebilir. Geziler, maçlar, spor, tiyatro, konser ve konferanslar öğrencilerin en fazla katıldığı sosyal aktiviteler arasında yer almaktadır. Öğrenciler aktiviteler sırasında olumlu veya olumsuz etkileşimlerde bulunabilmekte, bu durum da uyumlanma sürecinde önemli görülmektedir. Bu sebeple öğrencilerin sosyal hayat içerisinde olması hem etkileşim için hem de uyumlanma süreci için önemlidir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin kendi gruplarının dışına çıkmaları onların sosyal hayata dâhil olmasından, dil öğrenme hızından, yeni insanlarla tanışmasına bazen

önyargıların oluşmasına bazen ön yargıların değişmesine kadar pek çok noktada önemlidir. Ayrıca önyargılar karşıdaki kişi ile etkileşime geçmede ket vurucu bir noktada da olabilmektedir. Bu durum yerelde bulunan bireyler için de yabancı uyruklu öğrenciler için de geçerlilik göstermektedir. Özellikle kulaktan duyma sözler, sosyal medya ve haberlerdeki olaylar karşılıklı olarak önyargıları yaratırken iki grubun etkileşime geçişini de zaman zaman engellediği görüşme ve gözlemlerden hareketle ifade edilebilir.

Suriyeli öğrenciler için medyada yayılan haberler ve bu haberlerin öğrenciler üzerindeki etkisinin, yerel öğrenciler tarafından Suriyeli öğrencilere yansıtılması, onları rahatsız eden bir faktör olarak belirginleşmektedir. Bu durumda özellikle Suriyeli öğrencilerin etkileşim sürecine girmekten kaçınmalarına neden olmaktadır. Karşılaşılan çoğu Suriyeli öğrenci, Suriye’de neler olduğunu bilmeyen insanların bu şekilde konuştuğunu ve davrandıklarını ifade etmişlerdir. Yerelde görüşülen bireylerde de aynı şekilde kulaktan duyma ifadeler bir korku ve etkileşimden kaçınmalarına neden olmaktadır. Bu durumda uyum sürecini zorlaştırıcı ve süreci uzatan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda yer alan durumun tersine, olumsuz ifadelerden uzakta ve sosyal hayatın içinde olan üniversite ve şehirdeki aktivitelere katılan, yereldeki bireylerle etkileşime geçen öğrencilerin uyum süreci daha olumlu ve hızlı ilerlemektedir. Bu durum karşılıklı olarak iki grubun da önyargılarının ya da o ana kadar oluşmuş olan habituslarının değişimine ya da devamlılığına neden olabilmektedir.

Yabancı öğrencilere karşı duyulan olumlu ve olumsuz yöndeki düşüncelere(yerelde) çalışmanın tüm evresinde ara ara rastlanmıştır. Mesela yabancı öğrenciler ve Türkiye’de yaşayan öğrenciler bir arada iken birbirlerine karşı herhangi bir

olumsuz yansıma olmazken, gruplar ayrıldıklarında yerelde bulunan herkes düşüncelerini rahat bir şekilde ifade edebilmektedirler. Özellikle artan Suriyeli ve Suriyeli öğrencilere karşı olan yargının belirginliği dikkat çekicidir, fakat iki grubun(yerli-yabancı) yani yabancı öğrencilerin Türkiye’de yaşayan öğrencilerle tanışması, karşılaşması karşılıklı olarak önyargılarını gidermede bir nebze de olsa yardımcı olduğu gözlemlenmiştir.

Yabancı öğrenciler ve yerelde bulunan insanların karşılaşma sıklıkları, fikirlerinin oluşumunu ve değişimini sağlamaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler için yerel insanlarla yapılan görüşmeler de bu duruma işaret etmektedir. Karşılıklı etkileşim birbirlerini tanımalarını ya da önceki var olan bilgilerinin değişimine sebep olmaktadır. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum süreci Karaman ve KMÜ’de, öğrencilerin ifadelerinden hareketle, daha az problemlili geçmiştir. Karaman’da yaşayan ve KMÜ’de öğrenci olan, bazı yabancı uyruklu öğrenciler, şehrin küçük olması ve sosyal aktivitelerin azlığını negatif değerlendirirken, bazıları ise ekonomik olarak öğrencilere uygunluğundan ötürü memnuniyetlerini ifade etmişlerdir.

Çalışmada yabancı uyruklu öğrencilere ek olarak yerelde öğrencilerin etkileşim halinde olduğu kişilerle de görüşmeler yapılmıştır. Bu kişiler üniversite içerisinde bulunan öğrenci, akademik personel ve üniversite çalışanları iken şehir merkezinde de kafe çalışanı, polis ve STK gönüllüsüdür. Bu görüşmelerden elde edilen sonuçlardan biri, her görüşmecinin yabancı öğrenci denildiğinde ilk akla gelen şeyin Suriyeliler olduğuna dairdir. Dolayısıyla görüşmeciler konuşmasına Suriyelilere dair örnekler vererek devam etmektedirler. Karaman’da Suriyeli öğrencilerin dışında da öğrencilerin varlığı ifade edildiğinde ise görüşmeciler cevaplarını tüm öğrencileri kapsayıcı şekilde verdiği görülmesine rağmen, genel olarak tüm yanıtlarda Suriyeli ve diğer öğrenciler ayrımını net olarak görülmektedir.

Karaman yerelinde görüŖülen kiŖilerin yabancılara ve yabancı uyruklu öğrencilerle bir karŖılaŖmasının varlığı bilinmektedir. GörüŖmecilerin çoğunluğu yabancı uyruklu öğrenciler arasında bir ayırım gözetmediklerini dile getirmişlerdir, yani kendi ülke öğrencileri için düşünölen Ŗeylerin, yabancı uyruklu öğrenciler için de geçerli olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle Yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman ve üniversiteye ya da ülkeye olumlu katkılarının olacağı, kültürel, sosyal ve ekonomik çeŖitliliđin artacağından kaynaklı olarak olumlu yaklaŖımlar ifade edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler ülkece geçici olarak yaŖıyor olmaları ve gelecekte herhangi bir tehdit oluŖturmayacađından dolayı da öğrencilere karŖı olumsuz bir yargı ile karŖılaŖılmamıştır.

Öğrencilerin ülkelerine göre ayırt edilmediği ifade edilmesine rağmen, ülke içerisinde düzen bozan, herhangi bir sorun yaratan öğrencilerle karŖılaŖıldıđı takdirde ise olumsuz davranıŖlardan da kaçınılmayacağını görüŖmeciler ifade etmişlerdir. Sosyal medya ve medyadaki yayılan haberler, aslı olsun ya da olmasın bu durumu tetikler niteliktedir. Örneğin Suriyeli öğrencilerin savaŖtan dolayı ülkelerini bırakmalarına dair ifadeler ve diğer tüm haberler karŖılıklı olarak negatif düşünce ve davranıŖların artıŖında etkili olduğu gözlem ve görüŖmelerden hareketle ortaya çıkmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrencilere dair olumsuz düşünce ve davranıŖ örnekleri görüŖmelerde çok fazla rastlanmamasına ya da dile getirilmemesine rağmen, görüŖmeler dışında ve özellikle Suriyeli öğrencilere yönelik çok fazla örnekle karŖılaŖılmıştır. Olumsuz örneklerin çođalmasđ, gerçek ya da yalan haberlerin hızla yayılması insanların zihinlerinde var olan yabancı algısının, kendilerine zarar gelebilme düşüncelerinin oluŖması, hem ülke vatandaŖını hem de yabancı öğrenciyi zıt kutuplara çekmektedir. Bu durum da etkileŖimden uzak duran kiŖilerin oluŖmasını sağlamaktadır. EtkileŖim sürecine girmeyen bireylerde ise birbirlerine karŖı ön yargıları, korkuları, tutumları devamlılık

göstermektedir. Bireylerin etkileşim sürecine girmelerinin, önyargıların giderilmesinde çok önemli olduğu görülmektedir.

Tüm görüşmeler ve gözlemlerden hareketle yerelin de yabancı uyruklu öğrencilerin de karşılaşmaları birbirleri hakkında var olan yargılarının değişimine sebep olmaktadır. Karşılaşmadan iki grubun birbirleri hakkında konuşmalarının ve değerlendirme yapmanın kolay olması, aradaki mesafeyi daha da uzaklaştırmakta iken birbirleri ile etkileşime girmeleri bu mesafenin azalmasına ve ülkeye uyum sağlama sürecinde olumlu ve olumsuz örneklerle daha fazla karşılaşılmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple her ne olursa olsun iki grubun da kendi grubunun dışına çıkması en azından ön yargıların giderilmesi anlamında güzel sonuçlar doğuracağı açıktır.

Son olarak: Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrenciler için üniversitede sosyo-kültürel etkinliklerin artırılması ve öğrencilerin katılımının sağlanması önerilmektedir. Önyargıların ya da insanların zihinlerinde var olan bilgilerin değişimi ancak karşılaşmalarla son bulacaktır ve karşılaşmalarda üniversite öğrencileri için çoğunlukla sosyo-kültürel aktivitelerle olmaktadır.

Türkiye’de de yıllara göre artan göçler ve çalışma konusu olan öğrenci göçlerine ve uyum sürecine dair çalışmaların artması, uyum sürecine dair pratiğe dökülecek çalışmalar için anlamlı olacaktır. Bu noktada Türkiye’deki diğer üniversite ve şehirlerin uluslararası öğrencilerinin uyum sorunlarının belirlenmesi konusunda çalışmalar yapılabilir.

Yukarıdaki önerilere ek olarak, iki grubun karşılıklı önyargılarının giderilmesine dair bilinmeyen soruların cevaplarının verilmesi gereklidir. Çoğunlukla bilinmeyen ya da yanlış bilinen her şey yerel ve göçmen bireyler arasında olumsuz

düşüncelerin devamlılığına neden olmaktadır. Yani ülke vatandaşı olan öğrencilere yabancı uyruklu öğrencilerin üniversitelere alınmasından, ülkedeki yaşamlarına, burs alıp almadıklarına dair merak edilen ya da yanlış bilinen pek çok şey ile ilgili bilgilendirme konferanslarının verilmesi iki grubun en azından doğru bilgiler edinmelerini sağlayacaktır ve karşılıklı olarak bu noktada etkileşimden kaçınmalarının önüne geçilmiş olunacaktır.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Yusuf. (2016) “Göçmenlerin kültürel Entegrasyonu,” Türkiye’deki Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler-Tespitler ve Öneriler (173-197), Arban Basım ve Matbaa Ltd. Şti, İstanbul

Akdemir, Eray, (2014). “Bir Arap Ülkesinde Bahar: Suriye’de Arap Baharı ve Türkiye’nin Güvenliğine Etkisi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kara Harp Okulu. Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Akıncı, Buket. Nergis, Ahmet. Gedik, Ercan, (2015). “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul,” *Göç Araştırmaları Dergisi* 1(2), 58-83.

Aksoy, Z. (2012). “Uluslararası Göç ve Kültürler Arası İletişim,” *Uluslararası Sosyal Araştırmaları Dergisi*, 5, S.20.

Albayrak, Aksu, (2014). “Türkiye’nin Suriye Politikası 2011-2013,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Arslantürk, Zeki; Amman, Tayfun (2008). “Sosyoloji/ Kavramlar, Kuramlar, Süreçler, Teoriler,” Çamlıca yay. İstanbul.

Bedir Erişti, Suzan Duygu., Coşkunserçe, Ozan., (2017). Uluslararası Öğrencilerin Kültürel Uyum Sürecine Yönelik Tasarım Tabanlı Araştırma Yaklaşımına Dayalı Çevrimiçi Oryantasyon Uygulamasının Geliştirilmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama Dergisi*, 7(1), 83-104.

Carola, Suarez, Orozco. (2016). Göçmen Aileler ve Çocukları: Uyum ve Kimlik Oluşumu, *Route Educational and Social Science Journal* 3(5), 28-40.

Çağlayan, Savaş, (2006). “Göç kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi,” Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE) 17: 67-91.

Çakır, Sabri, (2009). “Toplumsal bilimlerde Yeni Yöntem Anlayışı ve Temel Yaklaşımlar,” Fakülte Kitabevi Yayınları: Isparta.

Çerçi, Rahime, (2017). “Uluslararası Göç ve Entegrasyonda Yerel Yönetimler: Hatay Örneği,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Çiçekli, Bülent, (2015). “Göç Terimler Sözlüğü,” Uluslararası Göç Örgütü.

Demirhan, Yılmaz. Aslan, Seyfettin, (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi, *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 23-62.

Deniz, A. Çağlar. Ekinci, Yusuf. Hülür, A. Banu. (2016). “ Bizim Müstakbel Harap Oldu' Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayatı,” İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay. İstanbul.

Devran, Yusuf. Özcan, Ömer Faruk, (2011). Söylemlerin Dilinde Suriye Sorunu, *Marmara İletişim Dergisi* 25, 35-52.

Dirlikyapan, Ö. Jale. (2011) “Georg Simmel ,Sosyolog, Sanatçı, Düşünür,” Doğu Batı Yayınları, Ankara.

Durmuş, Ayşegül, (2014). “Immanuel Wallerstein Perspektifinden ‘Arap Baharı’: Tunus Örneği,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Ekici, Süleyman. Tuncel, Gökhan, (2015) Göç ve İnsan, ” *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 9-22

Ekşi, Betül, (2015). Avrupa’da Göç ve Mülteci Araştırmaları Üzerine Bir Değerlendirme, *Marmara İletişim Dergisi* 24, 131-137.

Er, Onur. Biçer, Nurşat. Bozkırlı, Kürşad Çağrı, (2012). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların İlgili Alan Yazını Işığında Değerlendirilmesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı* 1(2), 51-69.

Erdil, Melike, (2016). “Tömer’de Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Türkçe Öğrenmeye İlişkin Kaygı Düzeyleri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Çanakkale.

Erdoğan, M. Mustafa, (2018) (2.b). Türkiye’deki Suriyeliler- Toplumsal Kabul ve Uyum,” İstanbul Üniv.yay: İstanbul.

Georg, Simmel; Frisby, David, (2011). “Modern Kültürde Çatışma,” İletişim Yayıncılık, İstanbul.

Goffman, E. (2018). “Toplum İçinde Davranmak Etkileşimlerin Sosyal Düzenine Dair Açıklamalar,” Heretik Basım Yayın: Ankara.

Goffman, E. (2018). “Karşılaşmalar- Etkileşim Sosyolojisinde İki Çalışma,” Heretik yay. Ankara.

Görgülü, Vedat, (2014). “Sosyal Medyanın Propaganda Açısından Önemi: Arap Baharı Sürecinde Mısır ve Libya Örnekleri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Harp Akademileri. Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul.

Giddens, A. (2013). “Sosyoloji,” Kırmızı yay. İstanbul.

Gümüştekin, Nuray (2011) “Kültür” Kavramı Ve Osmanlı’dan Günümüze Kültürel Yapının İncelenmesi,” Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, 1, 317-326,Ankara.

Güllü, İsmail, (2016). Yeni Bir Göç Türü Olarak Öğrenci Göçü, Kimlik Ve Dindarlık İlişkisi Üzerine Sosyolojik Bir Analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1307-9581.

Hashempour, Leila, (2019). Türkiye’de yükseköğrenim görmeye gelen iran uyruklu öğrenciler üzerine sosyolojik bir çalışma, ” Türkiye’de uluslararası öğrenci olmak süreçler, beklentiler, tecrübeler. Çizgi Kitabevi, Konya.

Hira, İsmail, (2000). Max Weber’in Yöntem Anlayışı. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 45-58.

Jung, Werner. 2001. Georg Simmel-yaşamı/sosyolojisi/felsefesi, anahtar kitaplar yayınevi, İstanbul.

Kahraman, Fatih, (2018). Kesitlerden Topluma Bakabilmek: Georg Simmel Sosyolojisi Üzerine Bir İnceleme Denemesi. *Sosyoloji Dergisi*, 37, 81-99 Karaca, Celal, (2016, 11 Temmuz). Uluslararası öğrenci hareketliliği ve Türkiye. *Hürriyet*.

Karaca, K. (2010), “Birleşik Avrupa’nın Türk Öncüleri,” NTV Yayınları: İstanbul.

Kaya, Ayhan vd. (2009). “ Türkiye’de İç Göçler Bütünleşme mi Geri dönüş mü? İstanbul, Diyarbakır, Mersin, ” Bilgi İletişim Grubu Yayıncılık, İstanbul.

Kaypak, Şafak. Bımay, Muzaffer, (2016). “Suriye Savaşı Nedeniyle Yaşanan Göçün Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri: Batman Örneği,” *Yaşam Bilimleri Dergisi* 6(1), 84-110.

Khalaf, Salem. Ilgar, Rüştü, (2017). “Suriyeli Mülteciler ve Türkiye’de Mülteci Sorunu,” *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2(2): 40-52.

KMÜ Mevzuat Bilgi Sistemi, <http://kmu.edu.tr/mevzuat/bilgi/1351/on-lisans-ve-lisans-programlarına-uluslararası-ogrencilerin-basvuru,-kayıt-ve-kabul-yonergesi>

Kumar, Ranjit, (2011), “ Araştırma Yöntemleri- Yeni Başlayanlar İçin Adım Adım Araştırma Rehberi, ” Edge Akademi Yayınlar, Ankara.

Kilimci, Songül, “Göç, Uyum Yasaları, Entegrasyon,” Çukurova Üniversitesi, http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/goc_uyum_yasaları_entegrasyon_2f8935b1-f3d5-41c6-9cbb-2ce99eb86ee7.pdf

Koytak, Elyese, (2012).“Tahakküme Hükmetmek: Bourdieu Sosyolojisinde Toplum ve Bilim İlişkisi,” *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 25. Sayı, 2, 85-101

Kümbetoğlu, Belkıs, (2015). “Sosyolojide ve Antopolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma, ” Bağlam Yayınları, Ankara.

Lawrence Neuman, W. (2013). “Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar Cilt 1 ve 2,” Yayın Odası Yay. Ankara.

Memiş, Hasan, (2015). “İç Savaş Nedeniyle Kilis’te Yaşayan Suriyelilerin Oluşturduğu Sosyo-Ekonomik Algılar Üzerine Bir Araştırma, ” Elektronik Sosyal Bilimler.

Nanik Yuliyanti, Tuba Aydın, (2019). “Türkiye’de okuyan uluslararası kız öğrencilerin sosyal uyum sorunları,” Türkiye’de uluslararası öğrenci olmak süreçler, beklentiler, tecrübeler. Çizgi Kitabevi, Konya.

Ozankaya, Özer, (1992). Ulusal Toplumun Ve Ulusal Kültürün Kurucu Öğeleri, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 3(10), 9213-225.

Özer, Mahmut, (2017). Türkiye’de Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Son On Beş Yılı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 177-184.

Usta, Sefa., Sayın, Yusuf., Güzelipek, Yiğit Anıl., (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kente ve Üniversiteye Uyumu: Karaman İli Örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 565-577.

Ön Lisans ve Lisans Programlarına Uluslararası Öğrencilerin Başvuru, Kayıt ve Kabul Yönergesi, <http://kmu.edu.tr/mevzuat/bilgi/1351/on-lisans-ve-lisans-programlarina-uluslararasi-ogrencilerin-basvuru,-kayit-ve-kabul-yonergesi> , Erişim Tarihi: 05.09.19

Özçetin, Seçkin, (2013), “Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler” Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Özgüler, C. Verda, (2018). (2018). Kitlemel Göçlerin Emek Piyasalarına Etkisi: Türkiye’deki Suriyeliler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 74, 77-102.

Özkarlı, Fatih, (2014). “Suriye’den Türkiye’ye Göç ve Suriyelilerin Enformel İstihdamı,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Artuklu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.

TDK Sözlük, (2019). Erişim Tarihi: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=uyum>

Perruchoudr, Ichard., Redpath ,Jillyanne, (2015). “Göç Terimleri Sözlüğü,” Uluslararası Göç Örgütü.

OECD 2016 Göç Raporu, Erişim tarihi, 23.10.19, <https://www.haberler.com/oeed-2016-goc-raporu-8785728-haberi/>

Özsöz, Cihad, (2007). “Pierre Bourdieu’nün Temel Kavramlarına Giriş” *Sosyoloji Notları*, 1, 15-21.

Öztoprak Sağır, Meral; Akıllı, H.Serkan, (2004) “Etnisite Kuramları ve Eleştirisi,” *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 1-22.

Öztürk, Meltem. (2011). “Avrupa Birliği Göç Politikaları: Almanya’daki Türk Göçleri,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Paksoy, Sadettin. Paksoy, Mustafa. Alancioğlu, Mustafa, (2013). Küreselleşmenin Sosyo-politik Etkileri: Arap Baharı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 169-182.

Palabıyık, Adem, (2011). Pierre Bourdieu Sosyolojisinde “Habitus”, “Sermaye” ve “Alan” Üzerine. *Sosyoloji Bölümü Liberal Düşünce*, 61-62, 121 – 141.

Paydak, Anış, (2012). “Küreselleşme ile Değişen Göç Kavramı: Yasadışı Göç ve Türkiye’de Adana Örneği,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Resmi Gazete, 2013. “YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU,” 2013, erişim tarihi: 07.07.19
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>

Ritzer, G. (2011). “Modern Sosyoloji Kuramları,” (Çev. Himmet Hülür), De Ki Yay, Ankara.

Ritzer, G.(2015). “Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökleri,” De Ki Yay. Ankara.

Saygın, Sezel., Hasta, Derya. (2018). Göç, Kültürleşme ve Uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 312-333.

Schroeder, R. (1996). “Max Weber ve Kültür Sosyolojisi,” (Çev. Mehmet Küçük) Bilim ve Sanat Yayınları: Ankara.

Shayegan, D. (2012). “Yaralı Bilinç,” (Çev. Haldun Bayrı), İstanbul: Metis Yayınları.

Sultan, Abdilabekov; Fatih Kaleci, 2019. “Uluslararası Öğrenci Hareketliliğine İlişkin Karşılaştırmalı Bir Analiz Ve Türkiye'nin Konumu,” Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Olmak Süreçler, Beklentiler, Tecrübeler.

Simmel, G. vd., (2016). “YABANCI- Bir İlişki Biçimi Olarak Ötekilik,” (Der. Levent Ünsaldı)., Heretik Yay.Ankara.

Simmel, G. (2016). “Sosyolog, Sanatçı, Düşünür,” Doğu-Batı yay., Ankara.

Solmaz, Fatma, (2013). “Ortadoğu Halklarının Gözüyle Arap Baharı,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Şahin Kütük, Birsen, (2015). “Türkiye’den Batı Avrupa’ya İşçi Göçünün Sosyolojik Çalışmalara Yansımaları,” Sosyoloji Konferansları 52: 609-654.

Şeker, Betül Dilara, (2015). “Göç ve Uyum Süreci: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme,” London: Transnational Press London, Ulusötesi Basın Londra, 13: 12-26.

Toktamış, Kumru, (2010). Durkheim'dan Simmel'e Toplum Ve Bilimine Giriş: Bir Varmış, Bir Yokmuş. *Sosyoloji Dergisi*, 3, 25-101.

Toraman, İbrahim, (2015). “Arap Baharı ve Suriye,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.

Yabancı öğrenci sayısı, <https://www.memurlar.net/haber/832694/yok-baskani-turkiye-deki-yabanci-ogrenci-sayisini-acikladi.html> Erişim tarihi: 28.05.19

Yolcu, Tuğba; Sezgin, Ayşe Aslı, (2016). Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum Ve Toplumsal Kabul Süreci. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 417-436..

Yavuz, Sefer, (2013). Göç, Entegrasyon Ve Din: Avrupa'da Yasayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6(26), 610-623.

Yıldırımalp Sinem; İsmailoğlu, Emel; İyem, Cemal; (2017). “Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma, ” *Bilgi-Sosyal Bilimler Dergisi*, 35 (2), 107-126.

Yılmaz, A. (2014). “Uluslararası göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri,” *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1685-1704.

Yılmaz, Tuba, (2017). “2010 Yılında Başlayan Siyasi Gelişmeler: Arap Baharının Sonu, Suriye İç Savaşı, ”Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ufuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

YÖK yabancı öğrenciler, <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/yok-baskani-sarac-turkiyedeki-uluslararasi-ogrenci-sayisi-148-bini-asti-41133052> , Erişim Tarihi: 08.08.19

EKLER

EK 1: Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Görüşme Soruları

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Cinsiyet : ( )Kadın ( )Erkek

2. Yaş:

3. Uyruk:

4. Doğum yeri:

5. Geldiğiniz Ülke:

6. Ana Diliniz:

7. Anadiliniz dışında konuştuğunuz başka diller var mı?

( ) Evet-(8.soruyu sor)

( ) hayır-(9. Soruya geç)

8. Anadil dışında bilinen diller;

9. Medeni Durum:

10. Anne baba mesleği: şu anki durumu;

Anne:

Baba:

11. Kardeş sayısı ve kardeşlerin eğitim ve şuanki durumu:

12. Eğitim Düzeyi; şuan eğitim gördüğü birim

( )Lisans ( )önlisans ( )Yüksek Lisans ( ) Doktora

13. Eğitim Gördüğünüz Bölüm:

14. Kaçınıcı Sınıfsınız:

15. Türkiye’de kaç yıldır-aydır yaşıyorsunuz?

16. Karaman’da kaç yıldır-aydır yaşıyorsunuz?

GÖRÜŞME SORULARI

17. Türkiye’ye ve Karaman’a gelmeye nasıl karar verdiniz?

18. Türkiye ve Karaman’ı tercih etme nedenleriniz nelerdir?

19. Karaman’a gelme süreciniz zor oldu mu, olduysa hangi alanlarda zorlandınız?

20. Türkiye’ye nasıl giriş yaptınız?(Pasaport-Kaçak-diğer)

21. Karaman’da yaşamaya başladıktan sonra karşınıza çıkan zorluklar oldu mu, oldu ise bunlar nelerdir?

KARAMAN’DA YAŞAM

22. Karaman’da nerede kalıyorsunuz?(ev- yurt-apart-diğer)

23. Karaman’da kiminle, kimlerle(kişi sayısı-uyruk) yaşıyorsunuz?

A. ( ) aile- (kimler-ne zamandan beri Karamanda yaşıyorlar?)

B. ( ) arkadaşlar(uyrukları- nereden tanıştıkları)

C. ( ) akrabalar(Kimler- önceden Karaman’da mı yaşıyorlardı?)

D. ( ) diğer- belirtiniz.....

24. Karaman’da bir süredir yaşıyorsunuz ve geldiğinizden bu zamana kadar karşılaştığınız olumsuz olaylar oldu mu?

A. Yaşadıysanız nelerdi ve nasıl bir tepki verdiniz?

25. Karaman’da yaşamaktan memnun musunuz?

A. Memnun olduğunuz(varsa) özellikler nelerdir?

B. Memnun olmadığınız(varsa) özellikler nelerdir?

C. Sizin için Karaman’da yaşamayı kolay kılan ya da zorlaştıran şeyler var mı, varsa bunlar nelerdir?

26. Karaman ve üniversitede en fazla kimlerle iletişim kuruyorsun, neden?(yabancı ise hangi uyruk)

A. İletişime geçtiğiniz kişilerle günlük hayatta neler yapıyorsunuz?(toplanma-spor faaliyetleri-sinema-kafe vb. yerlere gitme- vd.)

B. Karaman’daki yabancılarla(kendi ülkenin dışındakiler, öğrenciler ya da Karaman halkı) iletişim esnasında sizi zorlayan şeyler oldu mu? Neler?

27. Dil sorunu yaşadınız mı?

A. Türkçe biliyorsunuz ve öğrenirken zorlandınız mı, Türkçe’yi nasıl ve nereden öğrendiniz?

B. Dil öğrenirken ya da normal hayatta Karaman halkı ve Türkiye’de yaşayan, iyi Türkçe bilen öğrencilerle iletişim kurmada sorunlar yaşıyor musunuz?

C. Hangi sorunları yaşadınız?

D. Türkçe iletişim kurmanın kolay ve zor yanları size göre nelerdir?

E. Karaman'da yaşadığınız evde, kaldığınız kişilerle hangi dilde iletişim kuruyorsunuz? İletişim kurarken sorunlar yaşıyor musunuz ve bunlar nelerdir?

F. Sınıf arkadaşlarınızla hangi dilde anlaşıyorsunuz?

G. Karaman'da en fazla iletişime geçtiğiniz yabancılar(kendi ülken dışında) kimlerdir?

28. Sizden başka farklı ülkelerden gelen yabancı öğrenciler de üniversitede eğitim almakta, onlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

DİN-İNANÇ

29. Dini inanca sahip misiniz? Neye inanıyorsunuz?

30. Dini inancının gerektirdiklerini rahatlıkla yapabiliyor musun? Yapamıyorsan sizce neden?

31. Ülkenden farklı olarak, Türkiye'de(Karaman) dini faaliyetlerini etkileyen şeyler oluyor mu? Bunlar nelerdir?

UYUM SÜRECİ

32. Karaman'a geldikten sonra yabancılik hissi, yalnızlık duygusu ve memleket özlemi çektiniz mi?(mesafe dışındaki nedenler)

33. Arkadaş edinme süreciniz nasıl oldu? Zorluklar yaşadınız mı?

34. Hocalar, eğitim süreci, arkadaşlar, devlet kurumları vd. yerlerde iletişim sorunu yaşadınız mı?

35. Devlet kurum ve kuruluşları nedeniyle yaşadığınız sorunlar oldu mu?
Neler? Niçin? Sorunun çözümü ne oldu?

36. Karaman'da veya üniversite de herhangi bir dışlanma veya ayrımcılık yaşadınız mı? Sizce nedeni nedir?

37. Sosyal çevrede sorunlar yaşadınız mı? Bunlar nelerdir?

38. Burada ne tür sosyal aktivitelere katılıyorsunuz? Sosyal ortamlara katılmakta güçlük çektiniz mi? Ne gibi zorluklar yaşadınız?

39. Yeme içme konusunda sorunlar yaşadınız mı? Bunlar nelerdir?

40. Dış görünümünden(giyim vb.) dolayı önyargı ile karşılaştınız mı?

41. KMÜ'de eğitim gören diğer yabancı uyruklu öğrencilerle uyum kurmakta zorlanıyor musunuz?

42. Yabancı öğrenciler arasında ayrım yapıldığını gördünüz mü? Bu ayrımı kimler yapıyor?

43. Karaman halkından bir ayrımcılık, dışlanma ile karşılaştınız mı? Kimler yaptı?

44. Üniversitede veya sosyal hayatta yabancı olduğunu söylüyor musunuz?
Tekiler nasıl oluyor?

Ek 2: Yerelde Yapılan Görüşme Soruları

Bu çalışma yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecine dair bir araştırmadır. Araştırma kapsamında yabancı uyruklu öğrencilerin dışında Karaman'da yaşayan insanların ve diğer öğrencilerin görüş ve fikirlerinin de önemli olduğu bilinmektedir. Sizinle de ortalama yarım saat sürecek olan bir görüşme yapabilir miyim? Bu çalışmayı bir öğrencinin ödevi gibi düşünebilirsiniz ve verdiğiniz bilgiler tamamen aramızda kalacaktır bu yüzden güvenebilirsiniz, amacım sadece sizin yabancı öğrenciler hakkında neler düşündüğünüzü anlamaya çalışmaktır.

GÖRÜŞME FORMU

DEMOGRAFİK BİLGİLER

Cinsiyet:

Yaş:

Uyruk:

Doğum Yeri:

Anadil:

Anadil dışında bilinen diller:

Medeni Durum:

Anne Baba mesleği:

Kardeş Sayısı:

Eğitim Düzeyi(en son mezun olduğu okul):

Karaman'da yaşama süresi:

Karaman'da yaşama nedeni:

GÖRÜŞME SORULARI

- 1) Sizin için yabancılar ve yabancı uyruklu öğrenciler ne anlama geliyor?
- 2) Yabancılar ve yabancı uyruklu öğrenciler hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 3) Yabancı uyruklu öğrencilerle nasıl iletişim kuruyorsunuz ve nasıl tanıştınız?
- 4) Yabancı öğrencileri yakından tanıma imkânınız oldu mu?
- 5) Yabancı öğrencilerle ilgili düşünceleriniz de onları tanıdıktan sonra olumlu ya da olumsuz yönde bir değişme oldu mu?
- 6) Yabancılara karşı bir rahatsızlık hissediyor musunuz?(Örneğin Suriye Filistin Irak Türkmenistan Afgan Özbek Azeri Afrika ülkeleri ve diğerleri)
- 7) Yabancı öğrencilerin ülkeye, Karaman'a olumlu yönde katkısının olduğunu düşünüyor musun, hangi konularda?
- 8) Yabancı uyruklu öğrenciler ile aranızda bir sorun çıktı mı, nedeni neydi ve ne yaptınız?

9) Sizin için olmasa bile yabancı uyruklu öğrencilerin Karaman'da bir problem yaşattığını düşünüyor musunuz? Ne gibi problemlerle karşılaştınız?

10) Yabancı öğrencilerin kültürleri ile bizim kültürümüz arasında farklılıklar var mı? Bunlar neler?

11) Yabancı öğrencilerle aynı ortamda bulunmak size neler hissettiriyor, rahatsızlık duyduğunuz anlar oldu mu?

12) Yabancı uyruklu öğrencilere karşı, tanımadan önce ve tanıdıktan sonra fikirlerinizde ne gibi değişimler oldu? Ya da hala aynı mı düşünüyorsunuz, bu düşünceler tüm yabancılar için geçerli mi?

13) Yabancı uyruklu öğrenciler sizce ülkeye ve Karaman'a uyumlular mı?

